

Mari Raastad

Gravminner i landskapet

En visuell analyse av gravhauger og -røyser i
Levanger

Masteroppgave i arkeologi

Veileder: Ole Risbøl

Mai 2020

Mari Raastad

Gravminner i landskapet

En visuell analyse av gravhauger og -røyser i
Levanger

Masteroppgave i arkeologi
Veileder: Ole Risbøl
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Gravminner i landskapet – en visuell analyse av gravhauger og -røyser i Levanger

I denne oppgaven blir det sett på gravminnenes plassering i landskapet, hvor bronsealderens og jernalderens gravminner i Levanger blir studert. Gravminnene i Levanger har forskjellig plassering i landskapet og ulik henvendelse til landskapet rundt. Gjennom dette kan vi komme nærmere en forståelse av bruken av det forhistoriske landskapet. Plasseringen i landskapet og henvendelsen til landskapet rundt, andre kulturminner og ferdselslinjer kan belyse gravminnenes landskapskontekst og mulige intensjoner bak plasseringen. Gravminner kan også fortelle noe om samfunnsorganiseringen i bronsealderen og jernalderen. Dette er noe av det som har blitt sett på i oppgaven.

For å undersøke gravminnenes plassering i landskapet ble det sett på hvordan gravminnene henvender seg til andre kulturminner og veistruktur fra historiske kart. Dette ble gjennomført med å utføre synsfelt i ArcMap for hvert enkelt gravminne og bruk av visuell landskapsanalyse. For å gjennomføre synsfeltanalysene trengs det terrengmodeller. Disse har blitt generert ved å bruke lidardata. For analysen ble det gjennomført synsfelt på 403 gravhauger og – røyser. Innsynet til gravminnene fra enkelte strekninger fra veistrukturen fra de historiske kartene og punkter fra Trondheimsfjorden ble også undersøkt.

Resultatene av analysen viser at gravhaugenes og -røysenes plassering i landskapet kan ha en sammensatt betydning. Gravhaugene og -røysene er plassert i landskapet slik at de skal bli sett. Flere gravminner er plassert at de har en tilknytning til blant annet jordbruk og ferdselslinjer. Basert på innsynet og utsynet til gravminnene, relasjoner til andre kulturminner og ferdselslinjer kan det pekes på mulige intensjoner bak plasseringen i landskapet. Blant mulige intensjoner har det det blitt trukket fram bruken som seilingsmarkeringer, territoriemarkeringer eller som et uttrykk for det kosmologiske og rituelle landskapet. Gravminnenes tilknytning til gode jordbruksforhold og en plassering ved viktige ferdselslinjer, sammen med andre ressurser kan peke på samfunnsorganiseringen i bronsealderen og jernalderen. Dette kan danne et grunnlag for velstand og økonomisk overskudd for flere gårder.

Abstract

Burial monuments in the landscape – a visual analysis of burial mounds and -cairns in Levanger

This thesis examines the placement of burial monuments in the landscape, where the Bronze and Iron Age burial monuments in Levanger are studied. The burial monuments in Levanger have different placement in the landscape and relate to the surrounding landscape differently. Through this we can gain a closer understanding of the use of the prehistoric landscape. The placement in the landscape and the possible relations to the surrounding landscape, other archaeological sites, and movement lines can clarify the landscape context and possible intentions behind the placement of the burial monuments. The burial monuments can also tell something about the organization of the society in the Bronze and Iron Age. This is something that have been looked at in the thesis.

For the study of the placement of the burial monuments in the landscape, it was looked at how the burial monuments relates to other archaeological sites and road structure from historical maps. This was accomplished by executing viewshed for each individual burial monument in ArcMap and the use of visual landscape analysis. Terrain models are needed to execute viewshed analysis. These have been generated using lidar data. For the analysis, it was conducted viewshed on 403 burial mounds and -cairns. Visibility from different sections of the road structure from the historical maps and points from Trondheimsfjorden were examined.

The results of the analysis show that the placement of the burial mounds and -cairns might have a versatile significance in the landscape. In the landscape the burial mounds and -cairns are placed where they can be seen. Several burial monuments are placed where they have a relation to areas of agriculture and movement lines. Based on the visibility to and from the burial monuments, the relation to other archaeological sites and movement lines, it is possible to point out potential intentions behind the placement in the landscape. Potential intentions that have been highlighted in the thesis are the function of the burial monuments as sailing markings, territorial markings or as an expression for the cosmological and ritual landscape. The burial monuments connection to good agricultural conditions and a placement along important movement lines, together with other resources, may point to something about the social organization in the Bronze and Iron Age. This can form the basis for prosperity and economical surplus for several farms.

Forord

Det har vært en lang vei fra start til slutt, men oppgava ble ferdig til slutt. Først og fremst vil jeg rekke en stor takk til min veileder Ole Risbøl, for all hjelp og gode råd jeg har fått underveis. Takk for et spennende tema, gode veiledningstimer og samtaler og all litteratur jeg har fått låne både av deg og andre. Må også takke alle studiekamerater på «det ensomme fengslet» for støtte og gode samtaler om både det ene og det andre. Jeg må også takke for all støtte og gode ord jeg har fått underveis av flere personer. Spesielt må familie og venner takkes for støtten og at dere har holdt ut med meg i denne perioden.

Mari Raastad

Trondheim. 28.05.20

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	i
Abstract	ii
Forord	iii
Figurliste	vii
Liste over tabeller	viii
Kapittel 1 Introduksjon	1
1.1 Innledning	1
1.2 Problemstillinger	1
1.3 Undersøkellesområdet	2
1.4 Bronsealder og jernalder	4
Kapittel 2 Forskningshistorie	6
2.1 Innledning	6
2.2 Forskning på gravminnenes plassering i landskapet	6
2.3 Graver som eiendomsmarkør	11
2.4 Oppsummering	11
Kapittel 3 Teoretisk tilnærming	13
3.1 Innledning	13
3.2 Fenomenologi	13
3.3 Fenomenologi og GIS	14
3.4 Kritikk av fenomenologi	15
3.5 Oppsummering	16
Kapittel 4 Metode	17
4.1 Visuell landskapsanalyse	17
4.1.1 Andre kulturminner og ferdselslinjer	19
4.2 Synsfeltsanalyse	19
4.2.1 Kritikk	20
4.3 Lidar	20
4.3.1 Fordeler	21
4.3.2 Ulemper	21
4.4 Innsamling og bearbeiding av materiale	22
4.4.1 Bruk av Askeladden	22
4.4.2 Annet materiale	23
4.4.3 Lidardata	24
4.5 Gjennomføring av analysen	25
Kapittel 5 Materiale	26
5.1 Gravminnene i Levanger kommune	26
5.1.1 Katalogen	27

5.1.2 Datering	28
5.2 Lidarprosjektene	30
5.2.1 Nord-Trøndelag del1	31
5.2.2 Innherred og Hårskallen.....	32
5.2.3 Ekne-Markabygd, Levanger og NDH Malvik-Stjørdal	33
5.2.4. NDH Levanger og Verdalsfjella	34
5.3 Andre kulturminner	34
Kapittel 6 Analysen	35
6.1 Innledning	35
6.2 Ytterøya.....	35
6.3 Frol	37
6.4 Alstadhaug.....	40
6.5 Ekne, Markabygda og Åsen	43
6.6 Visuell landskapsanalyse.....	45
6.6.1 Plassering i landskapet.....	45
6.6.2 Gravminnenes henvendelse til landskapet og andre kulturminner	47
Kapittel 7 Resultater	51
7.1 Gravminnenes landskapskontekst	51
7.2 Ulike intensjoner bak plasseringen i landskapet	52
7.3 Samfunnsorganiseringen i bronsealder og jernalder	57
Kapittel 8 Oppsummering og avslutning	59
Referanser.....	61
Appendiks	67

Figurliste

Figur 1: Oversiktskart over hvor Levanger kommune er i Norge. Kartgrunnlag, N50 Kartdata, hentet fra Kartverket (udatert b). Illustrasjon: Mari Raastad	3
Figur 2: Eksempel på historisk kart av et utsnitt av Levanger. Hentet fra Kartverket: Rektangelmåling, 1:50 000, 50A3,4,7,8, Lund, 1877.	18
Figur 3: Forskjeller på GIS-basert synsfelt og visuell landskapsanalyse. Figur fra (Jerpåsen, s. 137, 2009)	19
Figur 4: Forskjell på punkt og polygon. Illustrasjon: Mari Raastad	22
Figur 5: Gjetingsvold ID 45969 hvor bare lokaliteten har geometri og ikke enkeltminnene. Illustrasjon Mari Raastad	23
Figur 6: Inndeling av alle lidarprosjektene som ble lastet ned fra Hoydedata.no. Illustrasjon: Mari Raastad	29
Figur 7: Områdeavgrensningen til Nord-Trøndelag del1. Illustrasjon: Mari Raastad	31
Figur 8: Områdeavgrensningen til prosjektene Innherred og Hårskallen. Illustrasjon: Mari Raastad	32
Figur 9: Områdeavgrensningen til prosjektene Ekne-Markabygd, Levanger og NDH Malvik-Stjørdal. Illustrasjon: Mari Raastad	33
Figur 10: Et eksempel på synsfelt fra ei gravrøys på Ytterøya, ID 111346-1 Værås (nr. 691). Illustrasjon: Mari Raastad	36
Figur 11: Et eksempel på et synsfelt fra en gravhaug i Frol, ID 6929-1 Søgstad Søndre (nr. 485). Illustrasjon: Mari Raastad	38
Figur 12: Eksempel på et synsfelt av en gravhaug i Alstadhaug, ID 37046-1 Alstadhaug Prestegård (nr. 84). Illustrasjon: Mari Raastad	41
Figur 13: Eksempel på et synsfelt av en gravhaug i Ekne, Markabygda og Åsen, ID 111499-38 Huseby (nr. 307). Illustrasjon: Mari Raastad	44
Figur 14: Ulike terreng med plassering av gravminner i områdene. Øverste rad: Nesset og Mule. Midterste rad: deler av Skogn og Momarka. Nederste rad: deler av Ytterøya og Ekne. Utklipp fra Quick Terrain Modeler	46
Figur 15: Innsyn og utsyn til Trondheimsfjorden til to gravminner, Purkvika (776) og Finsvik Vestre (264). Det øverste og midterste bildet viser henvendelsen til Purkvika (776) og Finsvik Vestre (264) utover Trondheimsfjorden, mens det nederste bilde viser innsynet til gravminnene fra fjorden. Kartene har varierende målestokk. Illustrasjon: Mari Raastad	49
Figur 16: En del av jordbrukslandskapet rundt Røstad Nedre (500). Gravminnet er midt i bildet med trær rundt. Foto: Mari Raastad	52
Figur 17: En del av utsikten fra Røstad Øvre (494) utover Levangerbukta og Trondheimsfjorden. Foto: Mari Raastad	55

Liste over tabeller

Tabell 1: Oversikt over periodene innenfor bronsealderen og jernalderen. Årstallene er hentet fra Sognnes (2005) og Solberg (2003)	4
Tabell 2: Tabell over historiske kart som ble lastet ned fra Kartverket	24
Tabell 3: Diameter på alle gravminnene i Levanger kommune. Lagd etter tall fra katalogen	26
Tabell 4: Høyde på alle gravminnene i Levanger kommune. Lagd etter tall fra katalogen	26
Tabell 5: Oversikt over antall gravminner i Levanger etter tall fra katalogen og gravminner med geometri.	27
Tabell 6: Oversikt over prosjektene med punktetthet og årstall for utførelsen av prosjektene	30
Tabell 7: Oversikt over alle gravminnene innenfor hvert prosjekt.....	30

Kapittel 1 Introduksjon

1.1 Innledning

Gjennom tidene er landskapet blitt brukt på forskjellige måter. Dette vises blant annet gjennom det arkeologiske funnmaterialet, men også på selve landskapet med landheving. Det meste av landhevingen skjedde i den aller første tiden etter isavsmeltingen og ved starten av bronsealderen var 85% av strandforskyvningen fullført, en prosess som ikke helt er ferdig (Smelror, 2000, s. 36). Med dette har landskapet også endret seg og stadig endrer det seg med etablering av nye veier, bebyggelse og jordbruk. De første større forandringene ved menneskenes bruk av landskapet begynte i bronsealderen ved å bygge godt synlige gravminner over de døde (Herje, 1989, Sognnes, 2005).

Forandringer i landskapet og bygging av gravminner fortsatte utover i jernalderen. På grunn av moderne bebyggelse er det utfordrende for oss i dag å forstå og tolke hvordan det forhistoriske landskapet så ut og hvordan det ble brukt av menneskene som levde da. Noe som gir oss en god mulighet for akkurat dette er det arkeologiske materialet. De beste tegnene på at områder har vært bosatt er gravminnene som preger landskapet. Gravminner representerer også et fåtall av mennesker som bodde på en plass i fortiden og det er ofte de fremtredende personene i et samfunn som fikk store gravminner over seg. Gravminnene gir derfor ikke et helhetlig bilde over alle menneskene som levde i bronsealderen og jernalderen. Gjennom en undersøkelse av gravminnenes plassering i landskapet kan gravminnene fortelle oss noe om det forhistoriske landskapet.

Mye av tidligere forskning på gravminner har sett på graven haugen dekker, den sosiale posisjonen personen som ble gravlagt hadde og betydningen av objektene som fulgte med (Bourgeois, 2013, s. 12). Gravminner har også andre betydninger enn bare en begravelse til innflytelsesrike personer og gjennom dette representerer makt. Gravminnet har ofte en viktig og intensjonell plassering i landskapet. Det skal derfor trekkes fram andre forklaringer av plasseringen av gravminner i landskapet.

Andre forklaringer på intensjonen bak plasseringen av gravminner handler om markering av forfedrenes tilstedeværelse, gravminnenes funksjon som territoriemarkeringer, bruken som seilingsmarkeringer eller et uttrykk for det kosmologiske og rituelle landskapet. Disse tre kategoriene går igjen i tidligere forskning om plasseringen av gravminner i landskapet. Ved å benytte seg av alle kategoriene og teoriene i en undersøkelse av gravminners plassering kan vi se det forhistoriske landskapet i et større perspektiv og få et bedre blikk på organiseringen av gravminnene i landskapet. Noe av det oppgaven skal undersøke er gravminnenes plassering i landskapet og hva dette kan si om landskapskonteksten og om mulige intensjoner bak plasseringen i landskapet.

1.2 Problemstillinger

Ut ifra hva som er skrevet ovenfor har det blitt formulert noen problemstillinger oppgaven skal svare på. Ved å svare på problemstillingene som er satt opp kan det gi en bedre forståelse av det forhistoriske landskapet i Levanger kommune og hvordan det ble brukt i en bestemt periode av forhistorien.

- Hva karakteriserer landskapskonteksten til gravminnene?
- Hvilke intensjoner kan stå bak plasseringen av gravminnene i landskapet?
- Hva kan dette si om samfunnsorganiseringen i bronsealder og jernalder?

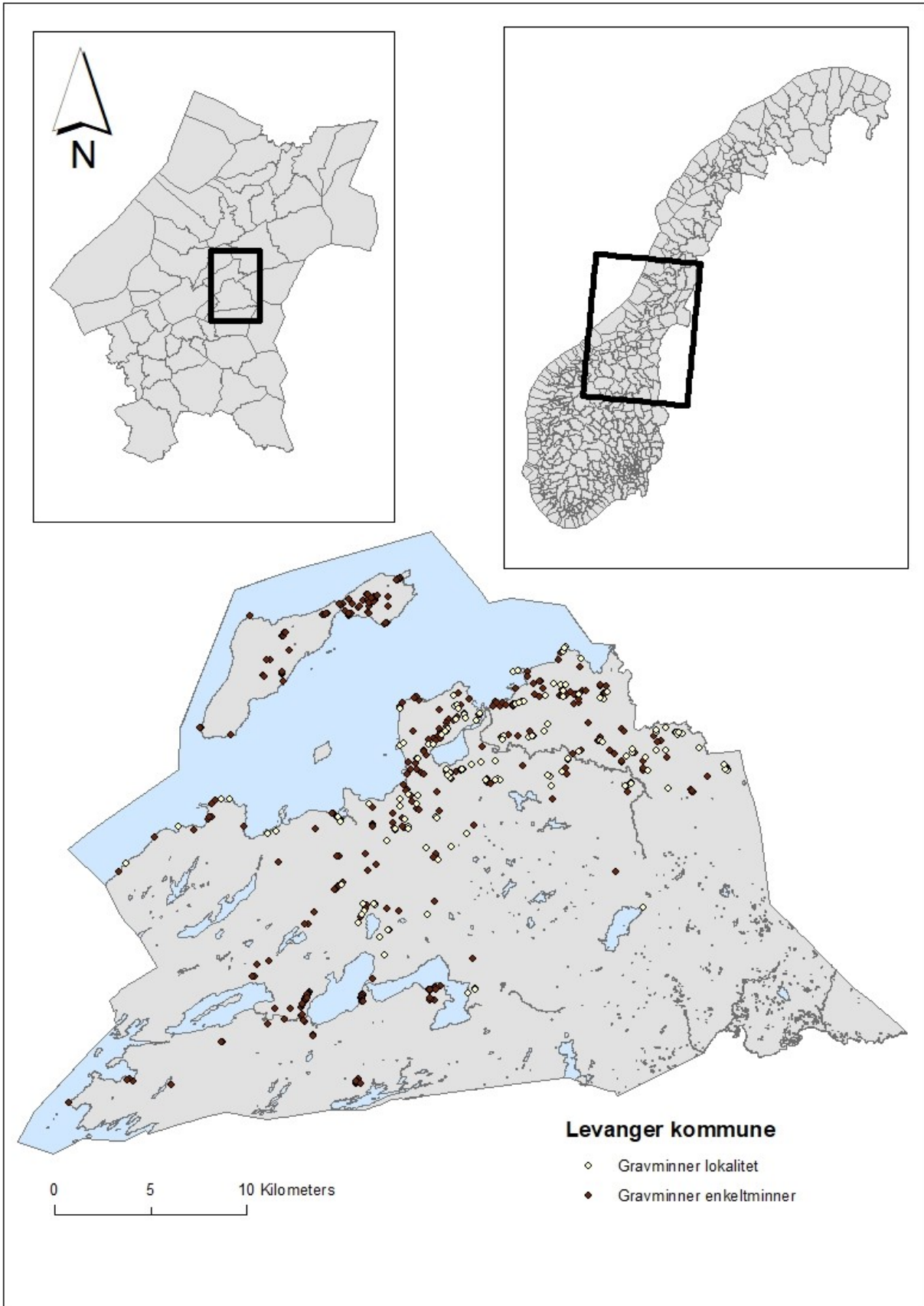
Gravminnene er plassert på forskjellige steder i landskapet og har derfor forskjellig henvendelse til resten av landskapet. Ofte har gravhaugene og gravrøysene en forskjellig plassering i landskapet og kanskje en ulik henvendelse til landskapet. Noe som skal bli sett på i oppgaven er hvordan gravhaugene og gravrøysene henvender seg til landskapet, andre kulturminner og ferdselslinjer og hvordan innsynet til gravminnene er fra ferdselslinjene på land og på vann. Dette er med på å belyse landskapskonteksten til gravminnene. Landskapskonteksten og henvendelsen inn til og ut fra gravminnene er med på å danne et grunnlag for å tolke mulige intensjoner som kan ligge bak plasseringen av gravminnene i landskapet. Plasseringen av gravminnene er også forskjellig gjennom bronsealder og jernalder. En analyse av gravminners plassering fra bronsealder til jernalder kan si noe om samfunnsorganiseringen i bronsealder og jernalder.

For å få svar på problemstillingene og for undersøkelsen av gravminnene ble det eksportert 483 enkeltminner og 129 lokaliteter som dekker hele undersøkelsesområdet fra Askeladden, Riksantikvarens database for kulturminner. Av enkeltminnene ble 403 gravhauger og gravrøyser sett på i analysen. Siden materialet er eksportert fra Askeladden er all informasjon om gravminnene brukt derfra, blant annet hvilken gravminnetype gravminnet er registrert som. Gravhauger og gravrøyser er synlige markører over graver i landskapet og har en ulik oppbygging. Av informasjonen fra Askeladden er det varierende informasjon om oppbyggingen til de forskjellige gravminnene. En gravhaug er ofte bygget opp med hovedsakelig jord og sand og noen ganger innblandet stein. Ei gravrøys er bygget opp hovedsakelig med større steiner og noen ganger jordblandet.

1.3 Undersøkelsesområdet

For å svare på problemstillingene ble Levanger kommune i Trøndelag valgt som undersøkelsesområde. Det er flere grunner til at Levanger ble valgt. Hittil er det ikke blitt utført en undersøkelse av gravminnenes plassering i landskapet i Levanger kommune, men andre steder i Trøndelag har blitt undersøkt. Et ønske for undersøkelsesområdet var at det skulle være variasjon på gravminnene og et stort nok materiale til å få ulike resultater. I Levanger er det registrert flere gravminner i hele kommunen, hvor de fleste er gravhauger og gravrøyser. Levanger ligger ved Trondheimsfjorden og har et variert landskap med kyst-, skogs-, fjell- og jordbruksområder. Det at landskapet er variert, gir også gravminnene en variert landskapskontekst.

Det har vært aktivitet i Levanger helt siden steinalderen, men det er ikke før mot slutten av steinalderen med innføringen av jordbruket at bosetningen i Levanger øker (Herje, 1989). Ulike områder i Levanger har hatt forskjellig økning i bosetningen gjennom tidene. Dette ser vi på hva som er blitt registrert av arkeologisk materiale. Levanger har hatt en sentral beliggenhet gjennom tidene hvor flere veier fra nord, sør, vest og øst møttes som vises gjennom det arkeologiske materialet ved for eksempel importfunn og likhetstrekk. Skriftlige kilder fra middelalderen viser til Levangermartnaden hvor folk fra hele Trøndelag, sjøbygdene ute ved fjorden og Jemtland møttes for å handle varer (Herje, 1989, s. 94). Levangermartnaden og handelen med Jemtland vises tilbake til 1100-tallet i skriftlige kilder. Lenge var Levanger Jemtlands forbindelsesledd med resten av Norge. Det arkeologiske materialet viser at det er importfunn allerede i romertid og folkevandringstid. På et fåtall gårder, spesielt Geite, er det funnet rike romerske importfunn. Utover folkevandringstid og merovingertid tyder likhetstrekk i det arkeologiske materialet på kontakt østover.

Figur 1: Oversiktskart over hvor Levanger kommune er i Norge. Kartgrunnlag, N50 Kartdata, hentet fra Kartverket (udatert b). Illustrasjon: Mari Raastad

1.4 Bronsealder og jernalder

Tidsavgrensningen for oppgaven strekker seg fra bronsealder til jernalder, en periode på over 2000 år. Tabellen nedenfor viser tidsavgrensningen til både bronsealderen og jernalderen og underperiodene innenfor bronsealderen og jernalderen. I periodene skjer det store forandringer i både landskapet og i samfunnsorganiseringen. Nedenfor blir det en kort presentasjon av noen av hovedtrekkene ved bronsealder og jernalder.

Ved overgangen fra steinalderen og bronsealderen ble det en forandring i det arkeologiske materialet. Flintdolker var fortsatt vanlig, men i bronsealderen var det i tillegg våpen og smykker laget av metall, da spesielt bronse, men også av gull (Sognnes, 2005, s. 83). Råstoffene til bronsen finnes ikke overalt så handelen ble viktigere fremover for å få tak i råstoffene, men også ferdige produkter. Med bronsealderen ser vi også et mer lagdelt samfunn ledet av lokale høvdinge som etablerte allianser og styrte kontakten og handelen med omverdenen.

Ved overgangen til jernalderen skjer det nye store forandringer i det arkeologiske materialet. Jernet blir nå et fremtredende materiale og flere steder i Trøndelag er det registrert jernvinneanlegg. Det er kjent over 700 jernvinneanlegg i Trøndelag (Stenvik, 2017). Anleggenes morfologi og resultater av C14-dateringer viser at jernproduksjonen i Trøndelag var på sitt største i eldre jernalder (Prestvold, 1999, s. 38, Stenvik, 2015). Istedenfor å importere jernet og ferdige produkter, kunne de nå produsere produktene selv. I jernalderen økte kontakten og handelen med omverdenen. Lagdelingen av samfunnet fortsatte i jernalderen. I eldre jernalder var samfunnet preget av små og lite stabile økonomiske-politiske enheter, mens i yngre jernalder ble enhetene større og utviklingen gikk i retning av rikssamling (Solberg, 2003, s. 15).

Bronsealder:	1700-500 f.Kr.		Jernalder:	500 f.Kr.-1030 e.Kr.
Eldre bronsealder	1700-1100 f.Kr.	Eldre jernalder	Førromersk jernalder	500 f.Kr.-0
Yngre bronsealder	1100-500 f.Kr.		Romertid	0-400 e.Kr.
			Folkevandringstid	400-550 e.Kr.
		Yngre jernalder	Merovingertid	550-800 e.Kr.
			Vikingtid	800-1030 e.Kr.

Tabell 1: Oversikt over periodene innenfor bronsealderen og jernalderen. Årstallene er hentet fra Sognnes (2005) og Solberg (2003)

Siden jeg skal se på gravminner fra både bronsealder og jernalder vil jeg gå gjennom allerede etablerte tanker om plasseringen av gravminner i landskapet. Alle gravminnene varierer i form og størrelse i begge periodene. Det varierer også om det er branngraver eller ubrente graver gjennom periodene, noen ganger kan disse være på samme gravfelt og til samme tid.

Gravminnene fra bronsealder ble ofte plassert langs fjorder og sund på kysten med godt utsyn og langs innsjøer og viktige ferdselslinjer i innlandet. De ble lagt på fremtredende plasser i terrenget og var synlige over store områder (Sognnes, 2005, s. 91). Byggingen av godt synlige gravminner over de døde fortsatte utover i jernalderen, men med små forskjeller fra bronsealderens gravminner.

Gravminnene i jernalderen varierer i de forskjellige periodene innenfor jernalderen. Gravene fra førromersk jernalder er en variasjon mellom flatmarksgraver og lave gravhauger samt noen sekundærbegravelser i gravminner fra bronsealderen (Solberg, 2003, s. 41). I perioden romersk jernalder er det en fortsettelse i gravskikken fra førromersk jernalder, men med nye trekk. Gravminnene har enten ingen markering eller markering med haug eller røys. Den vanligste formen på gravminnene er rund og ofte med en fotkjede av jevnstore steiner, men det finnes også langhauger og langrøyser. Gravene kan enten ligge enkeltvis eller i gravfelt og på synlige steder i landskapet, men også ved gamle ferdselslinjer. Gravene fra folkevandringstiden har flere fellestrekk med romertiden. De ligger enten enkeltvis eller samlet i et gravfelt og på synlige steder i landskapet. Gravminnene er som oftest plassert nært bostedet, men også ved gamle ferdselslinjer. De har ofte fotkjede av jevnstore steiner rundt graven. Det skjer en forenkling av gravskikken i merovingertid (Solberg, 2003, s. 186). Gravene blir mindre og ofte uten noen synlig markering på overflaten i første del av perioden. I andre del av perioden blir det igjen større hauger. Noe som blir nytt i perioden er båtgravene. Det kan være gravfelt, men det vanligste er enkeltliggende graver eller bare et par graver i nærheten av hverandre. I vikingtiden er båtgraver mye mer vanlig enn i merovingertiden. Gravene er ofte plassert ved tunet, ved veien til tunet eller på steder der det er innsyn til tunet og ofte godt synlige. Gravene ligger i små grupper opp til 20 gravminner, store gravfelt er ofte et unntak. Gravene har iblant steinlagt kant og noen ganger en grøft rundt kanten. Gravene kan også være under flat mark med en liten steinlegning over.

Kapittel 2 Forskningshistorie

2.1 Innledning

Over et lengre tidsrom er det flere som har forsket på plasseringen av gravminner i landskapet. Dette er et stort tema med en bred forskningshistorie og ikke alt får plass i dette kapitlet. Det er derfor prøvd å få med et variert spekter av tidligere forskning fra både Norge og utlandet som benytter seg av forskjellig tilnærming til landskapsanalyse av både gravminners plassering og andre kulturminner i sammenheng med gravminner. Nedenfor blir det presentert flere master- og doktorgradsavhandlinger som tar for seg dette temaet med hovedvekt på avhandlinger fra Norge. Det er tidligere undersøkt flere områder i Norge, men få har blitt utført i Trøndelag. De undersøkte områdene i Trøndelag som blir skrevet om her er Hitra, Bjugn og Ørlandet.

Avhandlingene som blir nevnt nedenfor er skrevet i forskjellig tiår og i forskjellige stadier av utviklingen av landskapsanalyse. Landskapsarkeologi og landskapsanalyse har vært et tema innenfor arkeologien siden slutten av 1970-tallet og har utviklet seg etter dette. På starten var det mer rettet mot kulturminnevernets behov for sikker identifisering av ulike fornminnetyper, men etter hvert utviklet seg til å bli mer forskningsrettet (Gansum, Jerpåsen & Keller, 1997, s. 8). Spesielt har Gansum, Jerpåsen og Keller vært med på å utvikle metodiske tilnærminger til landskapsanalyse. Denne tilnærmingen er det flere av avhandlingene nedenfor som benytter seg av i sine undersøkelser. Med innføringen av GIS (Geografiske Informasjonssystemer) i arkeologien er det flere som benytter seg av GIS-baserte undersøkelser i landskapsanalysen. Dette kommer også fram med avhandlingene nedenfor. Alle benytter seg av landskapsanalyse, men andre benytter i tillegg GIS-baserte undersøkelser. Det varierer hvilke metodiske tilnærminger de ulike avhandlingene bruker, men desto nærmere tidsmessig det kommer til i dag, er det flere som benytter seg av GIS-baserte undersøkelser.

Av tidligere forskning på gravminners plassering i landskapet vil jeg vil trekke fram avhandlingene til Evert Baudou fra 1968, Torunn Herje fra 1984, May-Liss Bøe Sollund fra 1996, Irene Skauen fra 1996, Arnulf Østerdal fra 1999, Ingvild Larsen fra 2001, Tapani Tuovinen fra 2002, Madli Hjermann fra 2007, Kristian Løseth fra 2007, Stefano Dell'Aitante fra 2013, Quentin Bourgeois fra 2013 og Caroline Fredriksen fra 2015. Jeg vil også trekke fram avhandlinger som handler om muligheten for gravminner som eiendomsmarkører: Frode Iversens avhandlinger fra 1999 og 2004 og Marie Ødegaards masteroppgave fra 2007.

2.2 Forskning på gravminnenes plassering i landskapet

En av de tidligste avhandlingene om gravminners plassering i landskapet er en avhandling av Evert Baudou fra 1968. Han tok for seg gravminner i kyststrøk i Ångermanland, Sverige. Av gravmaterialet er det røyser fra både bronsealder og jernalder. I undersøkelsesområdet har de forskjellig beliggenhet. Bronsealderrøysene ligger i en linje på den fortidige stranden i bebyggelsens ytterste del mot havet. Røysene ligger enten ved leder mellom øyene, mellom fastlandet og øyene eller vendt mot havet. For jernaldergravene er de plassert i vikenes innerste del eller et lite stykke fra kysten og er oftere samlet i små gravfelt (Baudou, 1968, s. 148). I avhandlingen nevnte han to teorier for røysenes synlighet fra sjøen; at røysene skulle gjennom sin størrelse fungere som minnesmerke for den dødes storhet og at røysene fungerer som grensemarkering for storfamiliers interesseområder. På grunn av røysenes små størrelse og at de ikke er imponerende anså han den siste teorien som mer sannsynlig enn den første.

Torunn Herjes magistergradsavhandling fra 1984 tok for seg bosetningsundersøkelser innenfor jernalderen i Bjugn og på Ørlandet. Hun så videre på sosiale og økonomiske forhold i jernalderen, men også på gravminners plassering i landskapet i et midtnorsk kystmiljø. Den største kildegruppen for oppgaven og for å gjennomføre undersøkelsen var gravminner og gravfunn. Disse var en viktig indikasjon på bosetning i jernalderen da det var lite registrerte jernalderbosetning da avhandlingen ble skrevet. Av gravmaterialet var det både daterte og udaterte gravminner. Ut ifra gravmateriale kom Herje fram til en sannsynlig datering på gravminner ved å se på formelementer karakteristiske for eldre og yngre jernalder. I tillegg til ytre formelementer så hun også på indre formelementer for å komme til en mulig datering. Hun pekte på at en kombinasjon mellom avstanden til sjø og jord har hatt betydning med hensyn til plasseringen av gravrøysene, hvor avstanden til sjø har vært den primære. Gravhaugene på sin side, hadde en klar tilknytning til jord, og avstanden til sjø var ikke bestemmende for plasseringen av gravhaugene. Denne forskjellen knyttet hun sammen med en endring i økonomien ved overgangen fra eldre til yngre jernalder, dersom beliggenheten til gravminnene er lagt i nærheten av de viktigste ressursene.

May-Liss Bøe Sollund (1996) undersøkte i sin oppgave åsrøysen som hovedsakelig ligger i kystnære områder i Vestfold. Åsrøysen kommer innenfor kategorien graver som tilhører bronsealderen og i oppgaven ville Sollund undersøke om disse fortsatt kan betegnes som bronsealderrøysen. Gravminnene hun undersøkte ligger både inne i landet og i kystområdene, hvor de fleste ligger i kystsonen. De fleste åsrøysene i Vestfold er enkeltliggende gravminner, hvor 133 av 155 gravminner som var kartfestet, ligger alene. Hun så også på dateringsmuligheter for åsrøysene. Bare fire av gravrøysene som har gitt funn kunne dateres til bronsealderen. Ut ifra strandlinjedateringer er flere plassert ved bronsealderens strandlinje, derfor kunne flertallet antas å være fra bronsealderen. Videre så hun på åsrøysene som landkjenningssmerker langs leden og konkluderte med at enkelte kan ha fungert som markører for seilende og roende og at et fåtall kunne vært intensjonelt bygd for å ha blitt sett fra sjøen. Etter hennes mening må røysenes utforming og beliggenhet bety at de har hatt funksjon som grav og fungert som markør for menneskene i nærmiljøet (Sollund, 1996, s. 83). Hun påpekte at åsrøysene ikke kan belyse forhold om bronsealder, siden det er en gravminnetype som er oppført både i bronsealder og jernalder.

Irene Skauens hovedfagsoppgave fra 1996 undersøkte graver i Meløy og hva plasseringen til gravene kan fortelle om liv, tro og samfunn i jernalderen. Hun gjennomførte en datering, ved hjelp av datering av gravfunn og morfologiske trekk av gravminnene i kommunen for å få se om det fantes et skille på lokaliseringen av gravminnene mellom eldre og yngre jernalder. Videre trakk hun inn sentrum/periferi-diskusjonen og testet materialet i Meløy opp mot denne. Med dette påpekte hun relasjonene innad i kommunen. Hun foretok videre en romlig analyse av gravminnene. Der så hun nærmere på gravminner som henvender seg utover, mot sjøen og gravminner som henvender seg innover, mot mulige bosatte områder og innmark. Fra denne analysen konkluderte hun med at gravminner som henvender seg til sjøen trolig er et eldre jernalderfenomen. De ble ofte plassert nær sjøen og var organisert langs med strandkanten med henvendelse til sjøen. Gravminner som henvender seg til mulige bosetninger er nærmere knyttet til yngre jernalder. De henvendte seg fortsatt til sjøen, men i mindre grad. For spørsmålet om sentrum/periferi-diskusjonen kunne hun ikke påvise noen større sentra i Meløy, men hun trodde likevel at enkelte steder fungerte som stoppesteder og forsyningsplasser for trafikken nord- og sørover. Hun pekte også på at Meløy trolig må bli sett som en del av et større system og muligheten for at Meløy

fungerte som en periferi for sentrale områder lengre sør og nord og at familiene her kan ha vært viktige alliansepartnere for høvdinger eller stammefedre.

Arnulf Østerdal (1999) er den første av avhandlingene som brukte Gansum, Jerpåsen og Keller sin metodiske tilnærming til landskapsanalyse. Han undersøkte gravrøysen fra ulike deler av Hordaland som har gravgods som kan dateres til bronsealder. Denne gjennomgangen ble videre benyttet som en empirisk bakgrunn i en visuell landskapsanalyse. Et område som han benyttet seg av for visuell landskapsanalyse var Fitjar kommune. Østerdal delte inn gravminnene i ulike klasser basert på landskapsanalysen etter Gansum, Jerpåsen og Keller (1997). Klassene viste til plasseringen til gravminnene i det underordna landskapsrommet. Han utførte to analyser hvor den første hadde som hensikt å kunne diskutere forskjeller og likheter i plassering og lokalisering av alle kjente gravminner i området. Etter denne analysen ville det være mulig å diskutere kronologiske mønstre knyttet til de daterte bronsealder- og jernaldergravminnene og deres relasjon til de udaterte gravminnene. Han foreslår at vi kan nærme oss bronsealdermenneskenes kosmologi gjennom indre og ytre elementer fra gravminnene (Østerdal, 1999, s. 138). Han trakk fram langrøysene som minner om båtformet konstruksjoner og plasseringen ved vannkanten. Av gravmaterialet trakk han fram funn som fjærestein, sand skjell og lignende. Det er gjennom dette en kan se at samspillet mellom det indre og ytre ikke er tilfeldig. Mellom yngre bronsealder og romertid så han et skarpt brudd i gravlokaliseringen. Gravminnene fra bronsealder lå ved vannet eller høyere i terrenget. Gravminnene etter bruddet plasseres lavere i terrenget som gjør at de blir eksponert over eller mot bevegelseslinjer og dyrkningsflater. Dette gjør at de har fått en nærmere tilknytning til bosetningsområder enn bronsealderrøysene.

Masteroppgaven til Ingvild Larsen (2001) undersøkte gravenes plassering i jernalder og hvilke faktorer som spilte inn. Det geografiske området hun undersøkte var Lurøy, samt mindre deler av Rødøy, Nordland fylke. Noen faktorer hun så på er sammenhengen mellom bosetting og gravminner samt gravenes beliggenhet i forhold til havet. I en kort gjennomgang av materialet får gravminnene en mulig datering. Basert på disse dateringene så hun at det var forskjell i plasseringen av gravene i eldre og yngre jernalder, når det kom til sammenhengen mellom bosetning og graver. Dette kom klast fram fra gårder hvor det er registrert graver fra både eldre og yngre jernalder. Gravene fra yngre jernalder ligger nærme gårdsrommet, helst mellom gårdstunet og havet, mens i eldre jernalder ser det ikke ut som om gravene er plassert hverken med nærhet til gårdsrommet eller gårdstun. Av gravminnene med beliggenhet relatert til havet er det nesten to tredjedeler av gravene som ligger på nes, holmer eller utstikkere. Av dette er det små variasjoner i plasseringen av graver i eldre og yngre jernalder; i eldre jernalder ligger ofte gravene på store eller små nes, ved utstikkere eller på holme og ved buktas port. Graver fra yngre jernalder ligger ofte ved foten av nes, innerst i bukta og langs bukter.

En doktorgradsavhandling som undersøkte gravminners plassering i landskapet, er av Tapani Tuovinen fra 2002. Av avhandlingene som blir presentert her, er han den første som bruker GIS-baserte undersøkelser til analysen. I avhandlingen studerte han gravrøysen fra bronsealder til jernalder i kystlandskapet og deres funksjoner i Åboland, Finland. For studien ble det gjennomført utgraving av fem gravrøysen. Siden han tok for seg gravminner fra bronsealder og jernalder så han på forskjeller i plasseringen av gravminnene. Gravmaterialet viste at mot slutten av bronsealderen ble plasseringen av gravminnene forandret. Gravplassene ble ikke lenger plassert på toppen av høye åser,

men lavere i terrenget på morener og nær bosetning. Ved elven Aura er det eksempler på gravminner bygd i gravfelt med en lavere plasseringen i landskapet (Tuovinen, 2002, s. 179). Han så videre på synsfeltet fra gravminner mot land og vann fra fire forskjellige områder. Områdene har grupper av gravminner som henvender seg både til land og til vann. Til tross for forskjeller i synsfelt er valget for gravplasser i terrenget karakterisert av kontinuitet fra bronsealder til jernalder. Ved det symbolske landskapet av gravplasser trakk han fram forfedrenes tilstedeværelse og den symbolske viktigheten at gravminnene var bygd oppe på en høyde, som representerer veien fra det profane til det hellige.

Opgaven til Madli Hjermand (2007) tok for seg kystrøyser i et maritimt landskap og deres betydning i landskapet ut ifra det symbolske og religiøse landskapet i et område langs Hustadvika i Fræna kommune i Møre og Romsdal. Hun undersøkte 21 lokaliteter hvor de fleste har mellom en og fem gravminner og delte disse inn i grupper basert på hvilken plassering og henvendelse de har i landskapet. Videre ga hun en mulig datering av gravminnene basert på ytre formelementer og elementer i landskapet med et utgangspunkt i resultater fra tre tidligere avhandlinger: Herje sine resultater fra Bjugn, Skauen sine resultater fra Meløy og Larsen sine resultater fra Lurøy. Dateringene hun ga gravminnene i undersøkelsesområdet er usikre da det ofte er store geografiske variasjoner mellom undersøkelsesområdene. Hun påpekte viktigheten av havet som en plasseringsfaktor for gravrøysene. De fleste gravminnene hun undersøkte ligger på nes eller ved bukter. Hun påpekte også at de gravrøysene som ligger på høyder ute på nes, som også henvender seg mot land, ligger i en grensesone mellom land, hav og himmel. Med dette er også utsikten til horisonten et element. Gravminnene som ligger ved bukter, påpekte hun har et annet forhold til havet. De ligger i en grensesone mellom land og hav, men ikke mot himmelen med sin lave beliggenhet. Dette knyttet hun mot ferdsel og en mer funksjonalistisk forklaring om at gravminnene kunne være seilingsmarkeringer eller revirmarkeringer. Videre ble resultatene av analysen fra lokalitetene sammenlignet med resultatene fra doktorgradsavhandlingen til Tapani Tuovinen. Hun påpekte ved å sammenligne hennes og Tuovinen sine resultater kunne hun få et inntrykk av om den plasseringen røysene har, grunner i lokale fenomener eller har fellestrekk som kan gjenfinnes flere steder i Norden.

Kristian Løseth (2007) tok for seg det maritime kulturlandskapet på Hitra og trekker fram gravrøysenes plassering i landskapet og blant annet deres funksjon innenfor sjøferdselen som seilingsmerker. Videre benyttet Løseth seg av GIS og synsfeltsanalyse og visuell landskapsanalyse for sine undersøkelser, samt stedsnavn for å lokalisere maritim aktivitet. Han gikk så gjennom enkelte områder i detalj og så på gravminnenes plassering i landskapet og relasjon til ferdselslandskapet samt deres mulige funksjon som seilingsmerker. Etter å ha gjennomført synsfeltanalysen delte han gravminnene inn i forskjellige kategorier som gikk ut på hvor omfattende henvendelsen til gravminnene er i forhold til ferdselslinjer i landskapet. Ut fra analysen hadde gravminnene, spesielt gravrøysene, en klar sammenheng med ferdselslinjene til vanns. Det er derimot de største gravrøysene som kan fungere som seilingsmerker siden disse er plassert på steder hvor det kan være behov for veiledning. De fleste av disse har blitt påbygd med varde i ettertid.

Stefano Dell'Aitante (2013) skrev om plasseringen av nausttuffer i landskapet sett i forhold til gravminner og gårdstuffer. Han så på plasseringen av naustene fra et maritimt perspektiv. Undersøkelsen omfattet lokaliteter datert til sen romertid og folkevandringstid fra Hordaland og Rogaland. Videre undersøkte han hvordan relasjoner mellom kulturminnene har skapt systemer som har fungert i landskapet som aktive

markører for lokal virksomhet, eiendomsbesittelse og makt. Han gjennomførte landskapsanalysen på tre lokaliteter: Stend i Bergen kommune, Nord Kolenes i Sola kommune og Mosterøy i Rennesøy kommune. På disse lokalitetene ble det redegjort for naustenes struktur, funn og virksomheter og han nevnte hvilke gårder og gravminner som ligger på lokalitetene. Til slutt presenterte han tre lokaliteter hvor analysen ble gjennomført ved bruk av kart: Flesland i Bergen kommune, Halsnøy Kloster i Kvinnherad kommune og Obrestad i Hå kommune. Ut fra analysen kommer det fram at naustene i undersøkelsesområdene er plassert der de er mindre utsatt for vær og vind og bundet til mer eller mindre skjulte kystsoner. Dette har da redusert innsynet til naustene. Gravminnene på sin side, har vært de elementene som har blitt eksponert for omgivelsene.

En som benytter seg av en annen innfallsvinkel på gravminners plassering i landskapet er Quentin Bourgeois sin doktorgradsavhandling fra 2013. Avhandlingen handler om rekonstruksjon av gravminnelandskapet fra bronsealder i fire forskjellige undersøkelsesområder i Nederland. For undersøkelsen benyttet han seg av GIS og synsfeltanalyser. Han så på helheten av et gravminnelandskap istedenfor enkeltgraver innenfor et landskap. Undersøkelsesområdene bidro med detaljert informasjon om utviklingen av gravminnelandskapet og for tre av områdene ble lange linjer med gravminner identifisert, de fleste med opprinnelse fra gravminnene fra senneolitikum. På alle områdene som ble undersøkt avtar gravminnekonstruksjonen i tidligbronsealder, mens i mellombronsealder øker konstruksjonen og gjenbruk av eldre monumenter. Et fåtall av gravminnene hadde spor etter elementer assosiert med bosetning. Han påpekte at det finnes to gravminnelandskap: et strukturert landskap med gravminner på linje og et ustrukturert, spredt og vanskelig å forstå landskap. Han nevnte tre kategorier tidligere forskning om gravminners plassering i landskapet kan deles inn i; (1) gravminner som markerer forfedrenes tilstedeværelse og derfor eierskap til land, (2) som er nært knyttet til første kategori, gravminner som territoriemarkeringer og krever land eller blir plassert langs grenser som avgrenser retten til adgang, (3) gravminner som er tenkt å være uttrykk for et kosmologisk landskap (Bourgeois, 2013, s. 15). Innenfor kategorien gravminner som territoriemarkeringer nevnte han en modell som problematiserer forskjellene mellom bosetninger og gravminner fra mellombronsealder i motsetning til senbronsealder og tidlig jernalder. Denne modellen antyder at hvert langhus, gård eller bosetningslokalitet har følge av sitt eget gravminne og at gravminnene ble lagd av lokale samfunn, enkeltfamilier, innenfor deres eget territorium (Bourgeois, 2013, s. 17, Roymans & Kortlang, 1999, s. 37-38) og dermed markerer territoriet til denne familien.

Caroline Fredriksen (2015) undersøkte jernalderlandskapet på Vestvågøy i Lofoten. Hun så videre på gravminnenes plassering og hvordan de fremstår i et maritimt perspektiv gjennom bruken av GIS-baserte undersøkelser. Hun trakk videre inn sentralsteder, Borg og Buksnes og hvordan disse relaterer til hverandre. Analysen hun foretok viste at jernaldergravene på Vestvågøy ofte relaterer seg til kommunikasjonslinjer i landskapet både på land og på vann og at flere relaterer seg til kystlinjen enn til en innlandskontekst. I like stor grad som øvrige graver er samiske kløftgraver tilknyttet til ferdselslandskapet. Gravene er plassert der de er synlige for folk som ferdes i større grad enn i tilknytning til enkeltgårder (s. 91). På bakgrunn av dette har hun foreslått at grav og gård ikke nødvendigvis er en fast struktur som gjenfinnes i landskapet på Vestvågøy. Angående sentralstedsproblemstillingen trakk hun fram to tidligere definerte sentralsteder: Borg og Buksnes. Videre argumenterte hun at jernaldermiljøet på Borg må bli sett i sammenheng med resten av øya og med Buksnes. Dette på grunn av at Borg fremstår som et *central point* (et punkt i landskapet som vil uttrykke makt overfor omgivelsene) sett fra sør.

Ifølge Fredriksen fremstår ikke Borg som sentralt i en større ferdselssammenheng og er enkelt å unngå på reiser mellom nord og sør (Fredriksen, 2015, s. 92).

2.3 Graver som eiendomsmarkør

En masteroppgave som er viktig med hensyn til graver som grense- og territoriemarkeringer er Marie Ødegaard sin masteroppgave fra 2007. Masteroppgaven undersøkte sammenhengen mellom gravminner og gårdsgrenser med utgangspunkt i søndre Vestfold i perioden 500 f. Kr – 1050 e. Kr i et jordbrukslandskap. Videre skulle hun gjennom å identifisere både graver og grenser som fysiske meningsbærende strukturer i landskapet studere endringsprosesser og stabile trekk ved den geografiske inndelingen av landskapet i gårder. Hun skulle og drøfte om hva som er eldst; grensene eller gravene. Hun trakk inn gamle kart med gårdsgrenser og landskylden til gårdene i undersøkelsesområdet samt et stort antall av gravminnene som ligger nærmere enn 50 meter fra de historiske kjente gårdsgrensene. Videre argumenterte hun for at det finnes mange prosesser som skaper behov for å markere gårdsgrenser; momenter som gårdsdelinger, press på ressurser, kulturell kapital og ønsket om bevaring av gjeldende samfunnsformer. Samt at økt investering i landskapet og økt befolkning trolig har ført til at det oppsto særlige territorielle behov i undersøkelsesområdet (Ødegaard, 2007, s. 94, 99). Videre argumenterer hun for at det ikke var det øvre sosiale sjiktet som anla gravene basert på sammenligning med senere kjente eiendomsforhold, det var heller små gårder med høy produksjon. Behovet for territorielle markeringer stiger i takt med at landskylden øker og arealet synker (s. 91). Mindre gårder hadde derfor behov for å markere grenser.

Andre verk som tar for seg graver og eiendomsforhold er Frode Iversens avhandlinger fra 1999 og 2004. Avhandlingen fra 1999 handler om lendmannsgårder i middelalder og om disse var kjerner i eldre godssamlinger. Han ser på den romlige fordelingen av gravminner, hovedsakelig fra yngre jernalder, sammen med eierstrukturelle trekk rundt lendmannsgårdene for analysen. Et mål med denne analysen er å se om de eventuelt inngikk i godsenheter som kan spores til før middelalderen. Analysen ble utført på 13 lendmannsgårder fra Hordaland samt Sogn og Fjordane. Disse viste regionale forskjeller og også forskjeller innad i de regionene med to lendmannsgårder (Iversen, 1999, s. 68). I avhandlinger fra 2004 har han avgrenset undersøkelsesområdet til Hordaland hvor han undersøker de kongsgårdene som tradisjonelt har vært oppfattet som sikkert belagt i middelalderkildene: Seim, Alrekstad og Fitjar med tilliggende jordegods. Han undersøker i tillegg det eldste kjente lendmannssetet i Hordaland, Gjerde i Etne. Han undersøker kongsgårder og deres gods med sikte på å kaste lys over et av kjerneområdene for rikskongedømmet på 900-tallet (s. 11). Han benytter seg fremdeles av gravminner og eierstrukturelle trekk, samt skriftlige kilder.

2.4 Oppsummering

Det har blitt skrevet en god del avhandlinger som handler om gravminners plassering i landskapet. Mange konkluderer med at sjøen er en viktig faktor for plasseringen av gravminnene, spesielt gjelder dette for gravrøysene. Flere avhandlinger tar for seg gravminner i bronsealderen eller jernalderen, mens andre tar for seg gravminner fra begge periodene. Fra de ulike avhandlingene kommer det fram forskjeller i plasseringen av gravminner i landskapet. Flere påpeker den forskjellige plasseringen mellom bronsealder og jernalder, men også forskjellen mellom eldre og yngre jernalder. Blant annet trakk Ingvild Larsen fram forskjell på gravminner fra eldre og yngre jernalder med tilknytning til bosetning. Gravene som er datert til yngre jernalder er plassert nærmere

gårdsrommet enn gravminner fra eldre jernalder. Noe annet som blir påpekt er at gravminnene fra bronsealder og eldre jernalder er mer knyttet til sjøen enn det gravminner fra yngre jernalder er. Dette kommer fram fra flere avhandlinger. Gravminnene fra bronsealder ligger som oftest høyere i terrenget eller ved vannkanten eller ved bronsealderens strandlinje. Gravminnene fra jernalder har ofte en tilknytning til sjøen, men også en tilknytning til bosetning og ferdselslinjer.

For en mulig forklaring på plasseringen av gravminner i landskapet trekker flere inn ulike teorier om hvilke funksjoner gravminnet kan ha. Ulike funksjoner som de trekker fram er gravminners mulige funksjon som seilingsmerker og navigasjonsmerker, andre trekker fram muligheten for gravminner som territoriemarkeringer, mens andre avviser disse mulighetene. Flere trekker også inn det rituelle og kosmologiske aspektet ved plasseringen av gravminnene. Her er det ofte gravminner som er plassert i grensesonen mellom land, vann og himmel som trekkes inn. Mange fokuserer mest på én av forklaringene i avhandlingene, men kan også i mindre grad trekke fram de andre forklaringene i avhandlingene.

Kapittel 3 Teoretisk tilnærming

3.1 Innledning

Dette kapitlet er delt inn i tre deler. Første del tar for seg selve teorien som er benyttet for oppgaven. Fenomenologi er en teori de fleste forbinder med å bruke ute i landskapet. Siden jeg skal benytte meg av GIS og digitale analyser vil jeg se på hvilke tanker som omhandler forholdet mellom GIS og fenomenologi. Dette vil den andre delen av kapitlet handle om, mens den tredje delen tar for seg kritikk rettet mot fenomenologi.

3.2 Fenomenologi

Innenfor landskapsarkeologi har fenomenologi bidratt til nye måter å analysere landskap, monumenter og lokaliteter (Jerpåsen 2013). Fenomenologi kan bidra til å gi en bedre forståelse av det forhistoriske landskapet og kan bidra til en bedre forståelse av dataene som blir produsert gjennom en landskapsanalyse. Hovedpoenget ved en fenomenologisk tilnærming er hvordan mennesker oppfatter og forstår verden. Den involverer forståelsen og beskrivelsen av ting når de blir erfart av et subjekt (Tilley, 1994, s. 12) og en deltakende observasjon som betyr å være en del av det en prøver å beskrive og forstå (Tilley, 2008, s. 271). Den fenomenologiske tilnærmingen har en subjektiv profil, det er våre egne følelser og sanseintrykk som bidrar til å tolke landskapet.

Landskapsanalysen er av en fenomenologisk karakter og det er en metode og teori som passer sammen. Både innenfor landskapsanalyse og fenomenologi er persepsjon et begrep. Persepsjon handler om hvordan omgivelsene oppfattes med sansene. Gjennom et fenomenologisk perspektiv er kunnskap om landskap, enten fortid eller nåtid, oppnådd gjennom persepsjonell erfaring. Disse erfaringene blir forsøkt beskrevet så fullt ut som mulig. Målet er å gi en rik beskrivelse slik at andre kan forstå landskapene i deres nyanserte mangfold og kompleksitet (Tilley, 2010, s. 25). Fenomenologen bruker seg selv, sin egen kropp og sanser, til å oppfatte sine omgivelser i landskapet og studerer et landskap fra innsiden og ikke fra utsidens erfaringer som tekst, kart, bilder, malerier eller noen databaserte teknologier, simuleringer eller statistiske analyser (Tilley, 2008, s. 271).

Det er kroppen som er det primære forskningsverktøyet innenfor fenomenologi. Han eller hun opplever og observerer landskapet gjennom kroppen. Så langt som det er mulig, blir landskapet studert uten fordommer (Tilley, 2008, s. 271). Det er dialogen mellom landskapet og fenomenologen som er viktig. Fenomenologen har derfor ingen hypoteser som skal testes eller antagelser om hva som kan være viktig i landskapet. Istedenfor lar fenomenologen landskapet ha en innvirkning på sine perspektivforståelser. Å oppleve landskapet tillater at innsikt kan oppnås gjennom subjekt-observatørens nedsenkning i et landskap. Med dette kan en hevde at landskap har agens i forhold til personer. Et landskap har en omfattende effekt på våre tanker og tolkninger. Dette er på grunn av hvordan landskapet blir oppfattet og erfart gjennom våre kroppar. Dette påpeker landskapets materialitet: landskap som noe ekte og fysisk i stedet for noe innbilt. Det fysiske aspektet ved landskap fungerer som en base for alle tanker og all sosial interaksjon. Landskap påvirker i stor grad hvordan vi tenker, føler, beveger oss og handler på (Tilley, 2010, s. 26).

Landskapet ifølge Tilley (1994) er en skulpturell form som blir utformet av menneskelig agens, men blir aldri fullført og får stadig nye tilføyelser. Landskapet er både et medium *for* og utfall av handling og tidligere handlinger. Landskap er erfart i praksis, i

livsaktiviteter (s. 23). Menneskelig aktivitet blir innskrevet innenfor et landskap slik at hver klippe, stort tre, elver og sumpområder blir en velkjent plass. Daglige passasjer gjennom landskapet blir biografiske møter for individer, spor av fortidige aktiviteter og hendelser og lesingen av tegn (Tilley, 1994, s. 27). Landskap er innebygd i det sosiale og individuelle minnet.

I landskapet er både naturlige og kulturelle formasjoner like viktige og det kan ikke bestemmes på forhånd hva som er viktigst. Naturlige formasjoner som åser, fjell eller elver, kan være like viktige som kulturelle, eller menneskelagde formasjoner, som bosetningslokaliteter eller monumenter. Disse kan fungere som referansepunkter i landskapet og varierer fra landskap til landskap. Naturlige formasjoner bidrar med en fundamental ressurs som kan brukes til å forstå kulturelle formasjoner. Hvis vi ignorerer det naturlige, kan vi ikke bidra med en tilfredsstillende forståelse av det kulturelle. Natur og kultur er to sider av samme mynt som ikke kan bli separert (Tilley, 2010, s. 36). En av de vanligste fordommene i landskapsarkeologi er å anta at de viktigste plassene i landskapet er menneskelagd. For å forstå lokasjonen må landskapet «leses» og lokaliteten ses i relasjon med andre formasjoner eller lokaliteter og etter lokaliseringmønstre.

3.3 Fenomenologi og GIS

Noe flere forfattere har påpekt er gapet mellom landskapsfenomenologi og bruken av GIS (Eve, 2012, Gillings, 2012). De påpeker at brukere av GIS og brukere av en fenomenologisk tilnærming beveger seg i hver sin retning, og befinner seg på hver sin side av skalaen. Eve (2012) foreslår at en mulig løsning for å minske gapet er bruken av kunstig virkelighet (VR). Dette kombinerer styrkene fra både databaserte tilnærmelser og fenomenologi. Med denne teknologien kombineres både elementer fra datagenerert virkelighet og fra den virkelige verden (s. 587). Gillings (2012) mener at istedenfor å diskutere og finne fram til en middelvei mellom erfaringsteorier og GIS, burde regelmessige brukere av GIS begynne å utvikle sine egne teoretiske rammeverk (s. 602). Gapet mellom teori og metode påpeker også Risbøl, Petersen & Jerpåsen (2013). De peker på at arkeologiske landskapsanalyser som enten er helt teoretiske eller metodiske kan bli kritisert for å være mindre troverdige enn de som prøver å forene begge tilnærmelsene (s. 512). Med dette peker de på viktigheten med å minske gapet mellom teori og metode.

GIS-baserte analyser har blitt kritisert for å gi objektive data som er i strid med den subjektive tilnærmingen til fenomenologi (Brück, 2005, s. 54). Wheatley (1993) på sin side peker på at GIS ikke er teorinøytralt og at brukere av GIS også burde vektlegge persepsjon (s. 133). En som støtter dette er Rennell (2012). Rennell (2012) peker på at bruken av GIS har utviklet seg betydelig og flere brukere utforsker ulike teoretiske perspektiver i sine arbeid (s. 512). Hun peker også på at flere trekker fram at tolkningen og forklaringen av dataene er eksternt enn internt i GIS-prosessene.

Lock (2003) påpeker at datamaskiner og digitale analyser ikke bare er passive verktøy, men er integrert i den hermeneutiske spiralen; prosessen av tolkning (s. 7). For Lock handler det om dialogen mellom tolkeren og dataen. Gjennom å stille spørsmål og få svar lager tolkeren en forbindelse mellom fordommer og dataene og de forbindelsene som er godkjent blir til ny kunnskap, mens andre blir avvist. Dette innebærer kreative valg fra tolkeren og er en godkjennelse av hans/hennes humanitet i motsetning til 'objektiviteten' til digitale analyser.

Når det kommer til kritikken rettet mot validering av forhold mellom monumenter og landskap, har GIS-brukere argumentert for viktigheten av visuelle analyser for påviselige mønstre og at denne teknikken kan bidra med dette (Brück, 2005, s. 53). På grunn av at GIS kan undersøke landskapskonteksten til et større antall av lokaliteter, kan det være mulig å demonstrere at forholdene som blir identifisert ikke bare er et resultat av tilfeldighetsfaktorer. Slikt arbeid kan bidra til støtte for argumenter for bevisst plassering av monumenter i relasjon til topografiske trekk som fjell, fjellutsikt eller innsjøer, eller til andre lokaliteter.

Tilley (2010) mener selv at GIS kan være nyttig i situasjoner hvor samtidens nåtid forhindrer synsfelter i fortiden (s. 477). Han påpeker også problemet med GIS; at det blir brukt som en erstatning for fenomenologisk feltarbeid eller noe som kommer først i stedet for sist. GIS, etter hans mening, gir et dumt, faktisk surrealistisk, syn på landskapet hvor alt er like synlig og derfor like viktig. GIS kan bare benytte seg av det visuelle fra den sensoriske opplevelsen. Han påpeker også at GIS ikke er i stand til å gi et legemlig møte med et landskap, eller et monument og at GIS ikke gir en følelse for stedet der selve stedet utøver sin agens og sine egne krefter i forhold til menneskelig persepsjonell erfaring.

3.4 Kritikk av fenomenologi

Det har blitt rettet en del kritikk mot den fenomenologiske tilnærmingen, blant annet Fleming (2006) og Brück (2005). Fleming (2006) påpeker at fenomenologisk feltarbeid har i stor grad blitt en søken etter landskapsmetaforer og kosmologiske hentydninger i neolitikum og bronsealderen (s. 275). For ham er det ikke klart hvorfor metaforiske oppfatninger av landskap skal behandles som en forskningsprioritet for undersøkelser av fortiden og at vi bør være forsiktige i undersøkelsen av troverdigheten til slike metaforer. Både Fleming og Brück peker på at forhold mellom monumenter og landskap etablert gjennom fenomenologiske studier, ikke alltid er demonstrert eller støttet tilstrekkelig av data. Brück (2005) påpeker at et problem med visuellorienterte studier er at det er ofte vanskelig for leseren å dømme om forholdene identifisert av arkeologen i nåtiden var betraktet som betydningsfull i fortiden.

Et begrep som ofte blir brukt om fenomenologi er *subjektiv*, ofte brukt i en nedsettende tone som foreslår en individuell forståelse som ikke er åpen for vurdering av metodene for objektiv vitenskap. En konsekvens av dette er at fenomenologi mangler metodikk og dermed er diskvalifisert fra seriøs vurdering som en tydelig arkeologisk tilnærming (Hamilton & Whitehouse, 2006, s. 32). Det at fenomenologi mangler en klar metodikk er en av kritikken rettet mot teorien. Ifølge Hamilton & Whitehouse (2006) er en grunn til dette at beskrivelser av den praktiske metodikken som blir gjort i fenomenologisk feltarbeid ikke er beskrevet eksplisitt. Hva som faktisk blir gjort i felt er spesifikt for hver lokalitet og problemstillingene (34). Tilley (2008) skriver at det ikke kan finnes en regelbok for gjennomføring av god fenomenologisk forskning (s. 274). Dette kommer bedre fram i nyere tekster enn i de eldre tekstene. For eksempel har Tilley (2008) kort beskrevet sine steg som han bruker i sin fenomenologiske forskning (s. 274).

En annen kritisk bemerkning handler om kroppen som sanser landskapet, på hvilken måte samtidige og fortidige erfaringer av landskap faktisk passer sammen (Brück, 2005, s. 55). Kroppen er ikke en nøytral enhet der symbolsk betydning er innskrevet. Den legemliggjorte opplevelsen er formet av kulturelle prinsipper og varierer fra person til person og mellom samfunn. Våre egne kroppslige møter med forhistoriske monumenter

trenger ikke å samsvare med tidligere mennesker. Noe som må bli tatt hensyn til er at samtidens landskap ikke er identisk med kulturlandskapet fra fortiden (Van Dyke, 2014). Videre påpeker Van Dyke at vegetasjonen kan for eksempel ha endret seg kraftig gjennom tidene og en må også ta hensyn til andre forandringer i landskapet, som samtidens bebyggelse og bruk av landskapet. Samtidens landskap kan bare gi forskere delvis, forvrengte opplevelser.

Ikke all kritikk rettet mot fenomenologi er av det negative slaget. Fenomenologiske tilnærminger er et nyttig tillegg til litteratur som vektlegger kunnskapsoppbygging i samtidens verden, da de både utfordrer objektive rommodeller og oppfordrer arkeologen til å engasjere seg kritisk til opplevelsene (Brück, 2005, s. 58). Brück peker også på at en av de mest produktive delene av fenomenologi har vært dekonstruksjonen av dualistisk tenkning (s. 65). Dette har gjort det mulig å radikaliserer hvordan vi gjør oss opp en mening om materialitetens natur og forholdene mellom mennesker og gjenstander. Kritisk revurdering av subjekt og objekt og natur og kultur har tillatt forfattere å vurdere den sosiale betydningen av landskapet.

3.5 Oppsummering

Ovenfor har det blitt presentert hva fenomenologi går ut på og kritikk mot teorien, men også noen tanker rundt det å bruke fenomenologi sammen med GIS-baserte undersøkelser. Fenomenologi er en teori hvor menneskers sanser og erfaringer av et landskap er viktig og som forbindes med noe som blir gjort ute i et landskap og ikke med GIS-baserte undersøkelser. Fra det som kommer fram under delen om forholdet mellom fenomenologi og GIS-baserte undersøkelser, er det flere som vil minske gapet som kan oppstå mellom teori og metode.

Det å gjennomføre en digital analyse og bruke fenomenologi vil kanskje ikke gi det fullstendige sanseintrykket av et landskap som Tilley beskriver, men det kan likevel brukes sammen. Det visuelle aspektet ved fenomenologi blir blant annet brukt for å danne et sanseintrykk av et landskap i GIS. Dataene digitale analyser og GIS produserer kan i seg selv være objektive, men etter min mening avhenger det mest på personen som utfører analysene og hvilke spørsmål som blir lagt vekt på når dataene skal analyseres. Tolkningen er heller eksternt enn internt i selve GIS-prosessen (Rennell, 2012, s. 513). Dataene kan bli lest på forskjellige måter av personene som utfører analysen og derfor kan tolkningen av disse bli forskjellig.

Kapittel 4 Metode

Det kan være utfordrende for oss i dag å forstå hvordan det forhistoriske landskapet så ut og hvordan det ble brukt av menneskene (Fontjin, 2013, Aston, 1985). Gjennom visuell landskapsanalyse kan en komme nærmere en forståelse for hvordan det forhistoriske landskapet så ut og menneskenes bruk av landskapet og hvordan kulturminnene forholder seg til landskapet og andre kulturminner. Det skal brukes en versjon av visuell landskapsanalyse siden jeg skal benytte meg av digitale hjelpemidler som synsfeltanalyse og lidardata. Kapitlet vil ta for seg hovedtrekk av metodene som er nyttige for analysen før jeg kommer til en gjennomgang av innsamlings- og bearbeidingsprosessen av materialet samt gjennomføringen av analysen.

4.1 Visuell landskapsanalyse

Visuell landskapsanalyse er en modell utarbeidet av Terje Gansum, Gro B. Jerpåsen og Christian Keller (1997). Metoden går ut på hvordan mennesker orienterer seg, oppfatter, tolker og analyserer et landskap. Det mest sentrale begrepet innenfor metodikken er *landskapsrom*. Landskapsrommet består av flate områder som gulv, himmelen er taket og ulike elementer i landskapet som skaper en avgrensning er vegger. De beskriver to former for landskap: storskala og småskala landskap. I storskala landskap er det store landskapsrom med store sammenhengende flater som dominerer, mens småskala landskap er preget av små landskapsrom som gir et mer oppbrutt preg. Andre begreper er *persepsjon* som er et felles begrep med fenomenologi. Begrepet betegner hvordan omgivelsene oppfattes med sansene og er individuelt og kulturelt betinget. Vår måte å se et landskap på behøver ikke å være gjeldende til alle tider og for alle kulturer. Metoden vil derfor ha en subjektiv profil som fenomenologi.

Noen begreper som brukes for å beskrive kulturminnenes plassering i forhold til landskapsrommene er: *Henvendelse* som har med *utsyn* fra kulturminner å gjøre. Henvendelse beskriver hvordan kulturminner forholder seg til omgivende landskapsrom. Et kulturminne kan henvende seg til et *nærområde* og et *fjernområde*. Ved henvendelse til et nærområde kan kulturminnene henvende seg til et landskapsrom og et fjernområde i form av en horisont. *Innsyn* handler om hvor kulturminnet kan sees fra. Med innsyn kan det snakkes om *nærvirkning* og *fjernvirkning*. Dette har å gjøre med den monumentale virkningen av kulturminnet. Noe som er relatert til dette er begrepene *innadvendt* og *utadvendt*. Begrepene *ekskluderende* og *inkluderende* handler om beliggenheten til gravminnene og om det er plass på stedet til flere kulturminner (Gansum et al., 1997, s. 15).

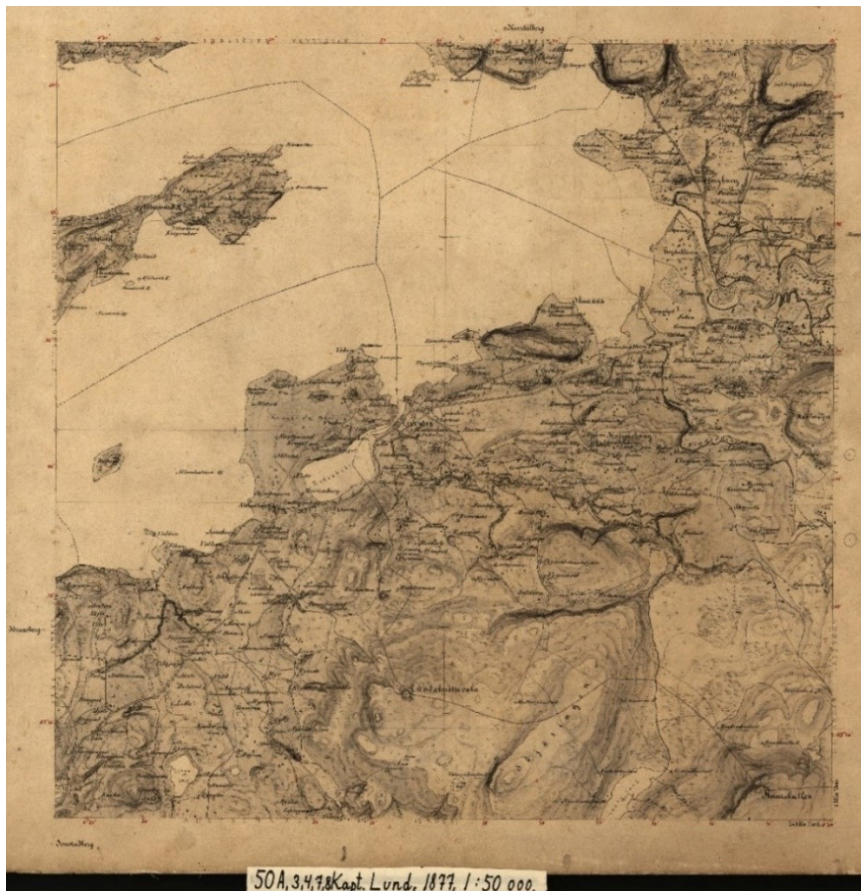
Et annet tema innenfor landskapsanalyse er den kulturelle struktureringen av landskap. Dette går ut på at mennesker ikke bare har vært passive tilskuere i landskapet og landskapsendringene, men har deltatt i disse endringene (Gansum et al., 1997, s. 18) Arkeologens oppgave er å bruke de materielle sporene til å avdekke disse strukturene. Begrepet arkeologisk struktur kan deles opp i tre hovedelementer, hvor det første elementet er *relasjoner* som innebærer at kulturminner har en funksjonell tilknytning til bestemte landskapselementer, for eksempel en nausttuft til den fortidige strandlinjen og et jernvinneanlegg til forekomster av myrmalm.

Det andre elementet er *sammenhenger* hvor kulturminner har en klar sammenheng med hverandre, for eksempel sammenhengen mellom et gårdsanlegg, et gravfelt og en nausttuft hvis de er samtidige og har fungert som del av et felles sosialt og/eller

funksjonelt system. Sammenhengene mellom kulturminner behøver ikke å være funksjonelle; ideologiske kulturminner som graver og helleristninger kan henge sammen ved å inngå i en religiøs eller sosial strukturering av landskapet.

Det tredje elementet er *kronologi*. Kulturelle strukturer vil alltid ha en viss varighet, men vil endres over tid. Relasjoner og sammenhenger er sentrale begrep når landskap skal behandles i et tidsperspektiv (Gansum et al., 1997, s. 21). Forholdet mellom *relasjoner* og *kronologi* kan deles opp i tre ulike fenomener: kulturminnet kan miste relasjonen til en landskapsformasjon, de kan inngå i nye relasjoner og en landskapsformasjon kan inngå relasjoner til kulturminner fra ulike perioder. Et gravfelt kan for eksempel avskjæres fra omgivelsene på grunn av moderne bebyggelse og dermed miste sin landskapsrelasjon. Kulturminner kan også inngå i nye relasjoner, for eksempel et kulturminne anlagt i tett skog, kan nå ligge i et åpent kulturlandskap.

Forholdet mellom *sammenhenger* og *kronologi* kan deles opp i tre ulike fenomener: et kulturminne kan miste sin opprinnelige sammenheng, det kan innpasses i nye sammenhenger og kulturminnet kan få sammenheng med kulturminner fra andre perioder. Her blir kulturminnets meningsbærende funksjon i innredningen av et landskap viktig. Et kulturminne kan miste sin opprinnelige sammenheng med et annet kulturminne hvis dette blir fjernet. Når eiendomsstrukturen endres kan et gjerde miste sin betydning som grense. Gjerdet har da mistet sin opprinnelige sammenheng og dermed sin meningsbærende funksjon. Et kulturminne kan også inngå i nye sammenhenger. Eldre kulturminner kan inngå som sentrale elementer i nye innredninger i landskapet.

Figur 2: Eksempel på historisk kart av et utsnitt av Levanger. Hentet fra Kartverket: Rektangelmåling, 1:50 000, 50A3,4,7,8, Lund, 1877.

4.1.1 Andre kulturminner og ferdselslinjer

For å få en bedre forståelse av organiseringen av et landskap må det ses på hvilke andre kulturminner som finnes i landskapet. I Levanger er det flere ulike typer kulturminner. Andre kulturminner som er viktig for gjennomføringen av analysen, er bosetning- og aktivitetsområder. Hvordan gravminner og bosetning- og aktivitetsområder forholder seg til hverandre kan bidra til å gi en bedre forståelse av plasseringen til gravminnene og intensjonen bak.

Like viktig for tolkningen av gravminnenes plassering er hvordan gravminnene forholder seg til ferdselslinjer både på land og på vann. For å få en ide om hvordan den tidligere veistrukturen har sett ut kan historiske kart benyttes, som Risbøl (2003) har gjort for et prosjekt i Gråfjellområdet i Åmot kommune i Østerdalen, Hedmark fylke. Det er utfordrende å vite om veistrukturen har forandret seg før dette og hvor langt tilbake i tid veiene går, men som Risbøl (2003, s. 71) også påpeker, har det nok ikke skjedd noen vesentlige endringer i veistrukturen før i nyere tid.

4.2 Synsfeltsanalyse

Synsfeltsanalyse har dominert GIS-baserte synlighetsstudier siden 1991 og har hatt en sterk påvirkning på hvordan arkeologiske landskapsstudier har blitt utført (Risbøl et al., 2013, s. 512). Synsfeltsanalyse og andre analyser ved bruken av GIS-programmer er med på å utvikle den visuelle landskapsanalysen. GIS-analyser har en fordel siden de bidrar med mer objektive og verifiserbare analyser. GIS gjør det også mulig å analysere et større antall data enn med visuell landskapsanalyse (Jerpåsen, 2009, s. 136). Hvordan et kulturminne henvender seg til landskapet kan se forskjellig ut avhengig av om visuell landskapsanalyse eller synsfeltsanalyse brukes. Gjennom visuell landskapsanalyse blir landskapet sett på som mer sammenhengende, mens synsfeltsanalyse får mer ujevn form siden de fanger opp flere terrengvariasjoner. Resultatet av en synsfeltsanalyse kan vise et større synsfelt enn å være ute i naturen og utføre visuell landskapsanalyse som figuren nedenfor viser et eksempel på.

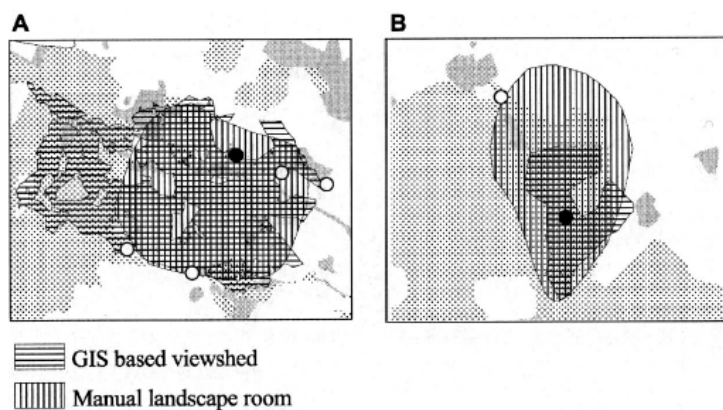

Fig. 12. Comparison of visual and GIS-based viewshed analysis identifying the cultural environments of grave mounds. The registered grave mounds are shown as open circles and those used to illustrate detailed views of viewsheds as closed circles. In (A), the boundaries of the visual analysis are smoothed and follow vegetation boundaries between forest and open landscape, whereas the viewshed analysis defines a larger and more irregular landscape room defined by topography. In (B), the viewshed is smaller than that estimated from a visual analysis in a forest area. The distribution of registered sites in (A) shows a high degree of inter-site visibility. From Fry et al. (2004:fig. 3).

Figur 3: Forskjeller på GIS-basert synsfelt og visuell landskapsanalyse. Figur fra (Jerpåsen, s. 137, 2009)

Synsfeltanalyser er basert på synligheten mellom punkter i landskapet. Synlighet kan være en viktig årsak til hvorfor en bestemt lokalitet er plassert der den er. Det finnes andre faktorer til plasseringen av en lokalitet, monument osv., enn bare synlighet. Andre faktorer for plassering kan være nærheten til praktiske eller symbolske ressurser eller til allerede eksisterende lokaliteter. Gjennom en synsfeltanalyse kan punktene i landskapet belyse forhold mellom samtidige eller tidligere lokaliteter og monumenter, naturlige formasjoner i landskapet eller symbolske plasser og astronomiske fenomener (Wheatley & Gillings, 2000, 2002). Ved gjennomføring av en synsfeltanalyse vil alt som er synlig fra et punkt i undersøkelsesområdet vises. Resultatene av en synsfeltanalyse representeres gjennom farger. Hvor grønn er synlig og rød er ikke synlig. Noen systemer returnerer også vinkelen på synsfeltet på det som er synlig (Wheatley & Gillings, 2002, s. 205). Dette kan være interessant hvor ønsket er å undersøke den visuelle fremtredelsen av et eller flere monumenter. Her kan det ha noe å si på om man ser monumentet eller en lokalitet nedenfra eller ovenfra. En lokalitet som er ovenfor seerens synsvinkel, kan ha en mer visuell innvirkning eller en symbolsk viktighet.

4.2.1 Kritikk

Jeg vil kort nevne noe av kritikken rettet mot synsfeltsanalyse som er mest relevant og som jeg må ta hensyn til i mine analyser. Noe av kritikken handler om mangelen på mobilitet. Den statiske måten å analysere synlighet fra enkelte definerte punkter har blitt pekt på å være i kontrast til hvordan mennesker normalt opplever omgivelsene når de er ute (Risbøl et al., 2013, s. 512).

Annen kritikk er rettet mot vegetasjon (Wheatley & Gillings, 2000, Kleppe, 2000, s. 40). Kritikken går ut på at analyser er basert på moderne landskapstopografi og tar lite eller ingen hensyn til den forhistoriske vegetasjonen og hvordan utsikten/innsikten til en lokalitet kan ha forandret seg gjennom tidene. Noen som har sett på den forhistoriske vegetasjonen er Mehl, Overland, Berge & Hjelle (2015). De brukte pollenprøver fra fire innsjøer fra Vestlandet for å undersøke utviklingen av vegetasjonen med tidsintervall på 500 år. Gjennom pollenprøvene ser de økning og redusering av vegetasjon og økning av menneskelig aktivitet i de forskjellige undersøkelsesområdene.

Annet som blir påpekt er gjensidigheten mellom synspunktene (Wheatley & Gillings, 2000, 2002). Synsfeltene innebærer å vise alle delene av et område som er synlig fra et gitt punkt, men det er ikke alltid det gjelder motsatt. Noe som er gjeldende for dette er begrepene *utsikt til* og *utsikt fra*. Noe som henger sammen med dette er høyden fra ståstedet som settes opp når analysen gjennomføres. Resultatene av analysen kan være forskjellig avhengig av hvilken høydeverdi som brukes.

4.3 Lidar

For å gjennomføre synsfeltanalyser trengs det terrengmodeller og for denne oppgaven er det valgt å bruke lidargenererte terrengmodeller. En av grunnene til at lidardata er valgt er fordi terrengmodellene har et bedre detaljnivå enn terrengmodellene som blir laget i ArcMap. Lidar er også en teknikk som i økende grad blir tatt i bruk i arkeologisk forskning og forvaltning (Risbøl & Gustavsen, 2016, s. 5). Siden lidar er en relativt ny teknikk innenfor arkeologien, ser jeg det nyttig å ha en kort gjennomgang om hva lidar er og hvordan det fungerer. For lidar kan det brukes flere navn, men den vanligste betegnelsen er lidar. Lidar er et akronym for «Light Detection and Ranging» (Risbøl & Gustavsen, 2016, s. 3).

Lidar er en fjernmålingsteknikk hvor korte pulser av nærinfrarødt lys sendes ned mot bakken fra en sensor som kan være montert under et fly, et helikopter eller en drone. Pulsene reflekteres i terrenget, bygninger, vegetasjon eller bakken, og ved å måle tiden det tar fra pulsen sendes ut til den registreres i laserskanneren samt flyets posisjon i luften, beregner dette treffpunktet på bakken med tredimensjonale koordinater (Risbøl & Gustavsén, 2016, s. 3, Risbøl, 2009, s. 213). Med lidar kan det samles inn store mengder punkter i datasett som kalles punktskyer. Punktskyene kan brukes til å danne høyoppløselige tredimensjonale, digitale overflatemodeller. Datasettene inneholder ulike punkter fra forskjellige ting som for eksempel vegetasjon, bygninger og infrastruktur som hindrer innsyn til bakken. Disse kan filtreres bort og ha igjen en vegetasjonsfri og detaljert modell av selve terrengoverflaten. Vegetasjonsfrie terrengmodeller egner seg godt til å analysere, tolke og visualisere forhold på bakken i 3D. På disse modellene vil kulturminner i mange tilfeller fremstå som anomalier fra det omkringliggende terrenget (Risbøl & Gustavsén, 2016, s. 4). For å kunne identifisere kulturminner på terrengmodeller er høy oppløsning viktig. Dette avgjøres av tettheten av bakkepunktene, jo mindre avstand det er mellom punktene, desto bedre oppløsning får terrengmodellene. Hva lidardataene kan brukes til avhenger i stor grad av datasettenes oppløsning. For arkeologiske formål er det ønskelig med en høyere punktethet, rundt 5 pkt./m², enn punktetheten det trengs for å skaffe bedre grunnlag for produksjon av kart (Risbøl & Gustavsén, 2016, s. 20).

4.3.1 Fordeler

Innenfor registrering har lidar-genererte høydemodeller gode forutsetninger for å planlegge feltarbeid. Dataene gir et godt innblikk og potensialet på hva som kan forventes i et område. Etter hvert som lidar har vært i bruk, er det flere eksempler på at antallet registrerte kulturminner øker markant. Lidar kan bidra til at de områder som i mindre grad har hatt systematiske registreringer, for eksempel skog og annen utmark, kan kartlegges for synlige kulturminner på en relativt rask og effektiv måte (Risbøl & Gustavsén, 2016, s. 10). Lidargenererte høydemodeller kan også anvendes ved kvalitetssikring av allerede eksisterende registreringer (Risbøl & Gustavsén, 2016, s. 8). Et eksempel er om kartfestingen av kulturminnene er riktig. Ved bruk av disse høydemodellene kan det få en mer eksakt kartfesting og som kan gi en nøyaktighet på centimeternivå.

4.3.2 Ulemper

Lidar kan hovedsakelig kun identifisere og kartlegge kulturminner som er synlig over bakken (Risbøl & Gustavsén, 2016, s. 12). Forutsetninger for at kulturminner skal identifiseres med lidar er at de må fremstå som forhøyninger og/eller forsenkninger i terrenget, de er synlige på grunn av høydeforskjeller i terrenget. Overpløyde gravhauger vil normalt ikke være synlige. For å identifisere kulturminner trenger ikke høydeforskjellene å være store eller være avhengig av dets størrelse. Kulturminnets form og beliggenhet er også noe som spiller inn. Kulturminner som har en klar geometrisk form er lettere å skille fra naturformasjoner, enn dem som går i ett med terrenget. Hvilket terreng kulturminnet befinner seg i, spiller også en rolle. Det er lettere å identifisere kulturminner i et flatt eller lett bølgende terreng enn et kraftig kupert landskap hvor det er utfordrende å se høydeforskjellen mellom kulturminnene og de naturlige høydeforskjellene i terrenget.

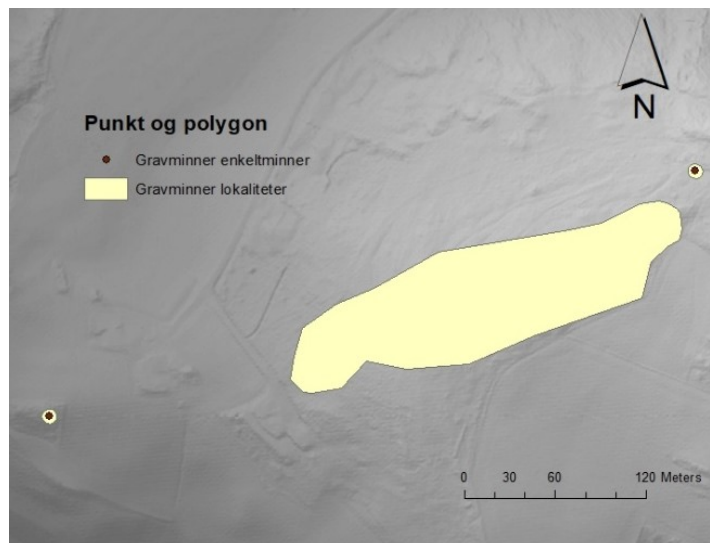
4.4 Innsamling og bearbeiding av materiale

4.4.1 Bruk av Askeladden

Materialet som blir brukt i oppgaven er det som har blitt registrert og lagt inn i Askeladden. Det som har blitt lagt inn i Askeladden etter at dataene ble lastet ned i februar-mars 2018, vil ikke bli sett på. Det eksakte tallet for antall gravminner som kommer fram i søkeresultatet kan variere avhengig av søkeinnstillingene som benyttes. De fleste gravminnene er registrert under *gravminne*, *gravfelt*, *gravrøys* og *gravhaug*. Søkeinnstillingene gir forskjellig resultat noe som gjør at enkelte gravminner dukker opp på noen av søkeinnstillingene, mens andre dukker opp på alle søkeinnstillingene. Dette har noe å gjøre med hvilken type ID kulturminnene har. De fleste kulturminnene i Askeladden har en enkeltminne-ID, mens andre også har fått en lokalitets-ID. Det er små variasjoner med resultatene som gjør det utfordrende å få det korrekte antallet for gravminner som skal brukes i analysen.

For at hele Levanger skal bli godt representert i både materiale og for undersøkelsen, ble alle begrepene nevnt ovenfor eksportert fra Askeladden. Disse ble slått sammen til et lag i ArcMap for å få lettere oversikt over gravminnene og for å fjerne overlapp. Dette gjør det også lettere å gjennomføre analysen med ett hovedlag. Ut fra dette laget ble enkeltminner og lokaliteter skilt. Der hvor det er overlapp mellom enkeltminner og lokaliteter, vil selve lokalitets-IDen bli slettet slik at bare enkeltminnene er igjen.

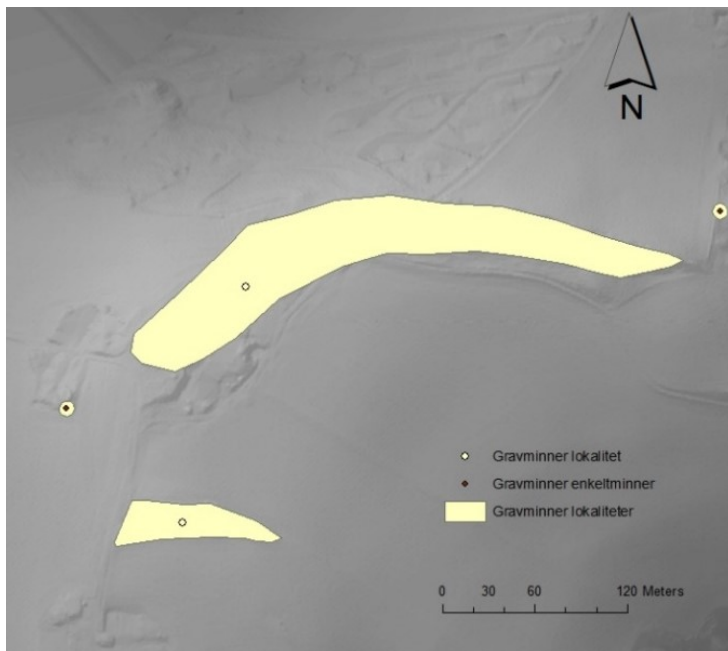
Ved eksportering av data fra Askeladden har en valget mellom å laste ned punkttema eller polygontema. Punkt- og polygontemaer er forskjellige måter å markere kulturminner på kartet som vises på figur 4. Med polygontema blir hele området til kulturminnet tatt med, mens med punkttema blir kulturminnet representert ved ett punkt på kartet. For å gjennomføre en synsfeltanalyse må det brukes punkttema. Derfor ble punkttema eksportert fra Askeladden.

Figur 4: Forskjell på punkt og polygon. Illustrasjon: Mari Raastad

Under eksporten av dataene var det noen av kulturminnene som ikke ble eksportert på grunn av manglende *geometri*. At et kulturminne har geometri vil si at det er kartfestet. Har de ikke geometri, er de ikke kartfestet. Kulturminnene uten geometri vil ikke bli eksportert og kan ikke brukes i analysen. Dette vil ikke være en stor utfordring da det er nok gravminner å analysere. Det er ofte kulturminner med enkeltminne-ID som mangler geometri, men selve lokaliteten de tilhører har en lokalitets-ID med geometri. Med dette mangler det en nærmere kartfesting av enkeltminnene på lokaliteten. At enkeltminner mangler geometri kommer tydelig fram når punkttema blir brukt. Det kan for eksempel være en stor lokalitet med flere gravminner som bare er representert med ett enkelt punkt. Et eksempel på en lokalitet hvor enkeltminnene mangler geometri er Gjetingsvold ID 45969.

Hvordan punktene er målt og lagt inn i Askeladden har noe å si for hvordan resultatene på synsfeltene blir. Hvis punktene er målt inn unøyaktig kan gravminnene ligge med en feilaktig plassering i landskapet og gi et feilaktig resultat på synsfeltene.

Figur 5: Gjetingsvold ID 45969 hvor bare lokaliteten har geometri og ikke enkeltminnene. Illustrasjon Mari Raastad

4.4.2 Annet materiale

I tillegg til gravminner ble bosetning- og aktivitetsområder, historiske kart og annet kartmateriale lastet ned. Bosetning- og aktivitetsområder ble som gravminnene eksportert fra Askeladden. Disse dataene ga mindre utfordringer da det er færre kategorier å bruke i søket. Disse har derimot ikke blitt like godt behandlet som gravminnene. Dette er gjort med hensyn til tiden som er til disposisjon. Informasjonen om innholdet og dateringen til de forskjellige bosetning- og aktivitetsområdene ble derimot sjekket når de var innenfor synsfeltene til gravminnene.

Gravminner er fysiske markører i landskapet og er lettere å se og registrere enn bosetning- og aktivitetsområder. Registrering og utgravning av bosetning- og aktivitetsområder gjennomføres som oftest i forbindelse med reguleringsplaner og diverse utbyggingstiltak og informasjon om disse kommer med nye utbyggingstiltak. For registrering og undersøkelse av bosetning- og aktivitetsområder er det flateavdekking som gjelder. Før flateavdekking ble utbredt var gravminnene den viktigste antydningen for bosetning (Stenvik, 2005, s. 121). Flere bosetning- og aktivitetsområder har blitt påvist gjennom flateavdekking og på steder kan det påvises en kontinuitet av bosetningen over et lenger tidsrom. I flere tilfeller kan tidligere bosetning ligge under dagens gårdstun.

Av historiske kart ble det sett etter kart som viser veistrukturen best. De historiske kartene ble lastet ned fra Kartverket sine sider under historiske kart. Det eldste kartet over Nord-Trøndelag er fra 1704 og hører til kartserien Amtskartsamling, men detaljnivået er lavt og viser ingen veistruktur. Av kart som viser veistrukturen er det eldste som er funnet for Levanger fra 1868 og viser hele Nord-Trøndelag, mens det eldste kartet som bare er et kart over Levanger er fra 1877. Ellers finnes det kart over

mindre områder i Levanger fra 1875 til 1877. Under letingen etter kartene viste det seg at det ofte var de kartene over mindre områder som viste veistrukturen best. Dette kan være på grunn av målestokken og at det er bedre plass til flere detaljer. Det ble lastet ned fem kart over mindre områder som ble tegnet i tidsrommet 1875-1877, hvor alle kartene tilhører kartserien rektangelmålinger. En oversikt over kartene som ble lastet ned finnes i en tabell nedenfor.

Andre bakgrunnskart ble lastet ned fra Geonorge som utvikles og driftes av Kartverket (udatert b). Dataene tilhører datasettet N50 som har data for hele Norge. Fra dette ble datasett for hele Norge, Levanger og Trøndelag fylke lastet ned. Datasettene inneholder forskjellig kartmateriale som kan brukes.

Kartnavn	Type kart	Årstall	Målestokk	Karttegner
50A 1; 50A 2 Nord-Trøndelag	Rektangelmålinger	1875	1:50 000	Johan Herman Severin Fougner
50A5; 6; 9; 10 Nord-Trøndelag	Rektangelmålinger	1876	1:50 000	Johan Herman Severin Fougner
50A 3 Nord- Trøndelag	Rektangelmålinger	1877	1:50 000	E. Lund
50A 3; 4; 7; 8 Nord-Trøndelag	Rektangelmålinger	1877	1:50 000	Lund
50A7 Nord- Trøndelag	Rektangelmålinger	1877	1:50 000	E. Lund

Tabell 2: Tabell over historiske kart som ble lastet ned fra Kartverket

4.4.3 Lidardata

Lidardataene ble eksportert fra hoydedata.no som inneholder alle høydedata som er tilgjengelig i Norge. Nettsiden er utviklet av Geodata for Kartverket (udatert a). Det ble eksportert flere forskjellige prosjekter for forskjellige deler av Levanger. Noen av disse overlapper hverandre, men der kan de med best punktetthet benyttes. Dataene som er tilgjengelig for Levanger er av forskjellig kvalitet og punktetthet. Punktettheten på lidardataene varierer mellom 2, 3 og 5. Dette har betydning for hvor tydelig anomalier dukker opp på den digitale terrengmodellen som dataene produserer. Det er ikke helt ideelt med punktetthet på 2 og 3, men det er de som var tilgjengelige fra hoydedata.no.

Lidardataene ble først behandlet i Quick Terrain Modeler (QTM) som er et program for å håndtere lidardata. Datasettene til de ulike prosjektene kom i flere filer som måtte settes sammen. Dette var tidkrevende da det var flere prosjekter med mange store filer som skulle importeres og bli slått sammen. Prosjektene ble slått sammen på tvers av prosjektene for å danne større sammenhengende terrengmodeller. For at utførelsen av synsfeltene ikke skulle ta for lang tid ble de ulike terrengmodellene delt opp i mindre deler. Datasettene kan enten importeres som punktskyer eller som digitale terrengmodeller i QTM. Importeres punktskyer må de omgjøres til terrengmodeller før de kan føres inn i ArcMap. Ved å importere filene som digitale terrengmodeller trengs det ikke å omgjøre dataene, det er bare å slå dem sammen til en sammenhengende terrengmodell. Da dette var gjort ble terrengmodellene konvertert til TIF-format for å føres inn i ArcMap. Konverteringen ble gjort på grunn av at ArcMap ikke støttet filtypen datasettene hadde.

4.5 Gjennomføring av analysen

Til analysen ble GIS-programmet ArcMap 10.5 brukt. Synsfeltanalysen ble gjennomført med 3D analyst verktøyet viewshed i ArcMap. Som *input raster* brukte jeg de ulike lidargenererte terrengmodellene for Levanger. For å få en bedre oversikt over synsfeltene til de ulike gravminnene ble filer for hvert enkeltminne brukt som *input point*. Som *Z factor* lot jeg alltid denne stå på 1. Ut fra denne faktoren kalkulerer synsfeltet høyden over det valgte *input point*. Det ble testet synsfelt med *Z factor* på 1,6 for å se om det var en forskjell, men det ga det samme resultatet med *Z factor* på 1. På grunn av dette ble *Z factor* stående på 1 for alle synsfeltene.

Siden terrengmodellene ble delt opp i mindre deler, er det flere overganger og ved flere av disse ligger det noen gravminner. For å få et bedre resultat på synsfeltet og for tolkningen av gravminnenes henvendelse til landskapet, ble det utført synsfeltanalyse med begge prosjektene som gravminnene ligger ved. Dette ble gjort for å være sikker på at hele henvendelsen til gravminnene ble med og at det ikke manglet mindre eller større deler av henvendelsen. Synsfeltene for enkeltminnene ble lagret slik at de alltid var tilgjengelige hvis de måtte hentes fram igjen.

På store gravfelt med mange gravminner ble bare noen av gravminnene analysert. Da flere av gravminnene ligger nærme hverandre, ble det valgt ut noen gravminner fra forskjellige steder på gravfeltet for å se om det ble forskjellige resultater på synsfeltene.

For å se hvordan gravminnene henvender seg til veistrukturen fra de historiske kartene ble kartene lagt oppå kart allerede lagd i ArcMap. De historiske kartene ble tilpasset til kartet i ArcMap ved å legge til flere *control points* ved gjenkjennelige punkter ved begge kartene slik at kartene til slutt lå rett over hverandre. Deretter ble veistrukturen fra de historiske kartene tegnet over og lagd til et eget lag i ArcMap. Det ble også valgt ut enkelte områder på veistrukturen for å se på innsynet til gravminnene fra veistrukturen. I tillegg ble det sett på om bosetnings- og aktivitetsområdene fra Askeladden var innenfor synsfeltene. Deretter ble informasjonen om disse sjekket i Askeladden for å se om det kan være en relasjon mellom gravminnene og bosetnings- og aktivitetsområdene.

Resultatene av analysen om gravminnenes henvendelse til landskapet, andre kulturminner og den historiske veistrukturen danner grunnlaget for diskusjon rundt de oppsatte problemstillingene.

Kapittel 5 Materiale

5.1 Gravminnene i Levanger kommune

Etter eksporteringen av gravminnene fra Askeladden er det 129 lokaliteter og 483 enkeltminner som kan undersøkes. Av de 483 enkeltminnene er det 203 gravrøyser og 200 gravhauger. De resterende 80 enkeltminnene er andre typer gravminner og andre kulturminner på forskjellige lokaliteter. I Levanger kommune er det registrert flere ulike gravminner som tabell fem nedenfor viser. De vanligste gravminnene er gravhauger og gravrøyser. Det er syv prosjekter med lidardata som har blitt lagd til terrengmodeller. Nedenfor vil litt informasjon om områdeavgrensningen og antall gravminner som finnes innenfor de ulike prosjektene bli presentert.

I Levanger kommune er det flere enkeltgravminner og gravfelt med forskjellig størrelse og form. Ut ifra informasjonen fra Askeladden varierer størrelsen på gravminnene fra ca. 2m-54m i diameter og en høyde mellom ca. 0,2m til 6m. Nedenfor viser en tabell en oversikt over hvor mange gravminner som har oppført diameter og høyde. Det er enkelte gravminner som ikke har noe informasjon om diameter, høyde eller form. Formen varierer også gjennom hele kommunen. De fleste gravminnene er runde, men det finnes også langhauger- og røyser, ovale, stjerneformet og båtformet gravminner. Flere gravminner har ytre forrelementer som fotgrøft, fotkjede og bautasteiner.

Diameter:	< 5m	6-9m	10-15m	16-19m	20-24m	25-30m	> 31m	Sum
Antall:	101	257	236	37	36	12	4	683

Tabell 3: Diameter på alle gravminnene i Levanger kommune. Lagd etter tall fra katalogen

Høyde:	0.2-0,4m	0,5-0,9m	1-1,4m	1,5-1,9m	2-2,4m	2,5-2,9m	3-3,5m	4-6m	Sum
Antall:	90	252	156	77	47	10	12	5	649

Tabell 4: Høyde på alle gravminnene i Levanger kommune. Lagd etter tall fra katalogen

Det er flere gravminner med over 20m i diameter, men den aller største er Alstadhaug Prestegård (ID 37046-1) som er 54m i diameter og 5m høy. Det at gravminner har en diameter på 20 meter eller mer gjør at de defineres som storhaug (Gansum, 1997, Forseth & Foosnæs, 2017). Av gravfeltene varierer disse også med antall gravminner. Av store gravfelt vil jeg spesielt nevne Gjetingsvold (ID 45969) med tidligere 34, men nå 23 gravminner, Munkrøstad Østre (ID 55680) med 30 gravminner og Husby (ID 111499) med 42 gravminner.

Noen av de større gravfeltene har dateringer som viser at de har blitt brukt gjennom hele jernalderen. Gjetingsvold (ID 45969) er et gravfelt som er mest kjent for funnene fra romertid, men som også har funn fra alle periodene i jernalderen bortsett fra førromersk jernalder (Jonsson & Marstrander, 1973, s. 139). Husby (ID 111499) er et gravfelt som også har en datering som går gjennom hele jernalderen. Det er gjort funn fra yngre jernalder i ni gravhauger, mens det er en del større gravrøyser fra eldre jernalder (Herje, 1989, s. 77).

5.1.1 Katalogen

Gravminnene som ble eksportert fra Askeladden har blitt sortert etter gårdsnummer i en oversiktskatalog hvor all informasjonen er hentet fra Askeladden. Der det er funn er T-numrene blitt sjekket for å se hvilken informasjon som finnes om disse. T-nummer er et nummer alt materiale som kommer inn ved NTNU Vitenskapsmuseet får. Informasjonen fra Askeladden for hvert gravminne kan være mangelfull, den kan for eksempel mangle helt. Noen av gravminnene er utgravd og kan derfor ha mer informasjon gjennom T-numre og informasjon fra Unimus, Universitetsmuseenes samlingsportaler, hvis det står oppført i Askeladden. Hvor bare lokaliteten ble eksportert og på Askeladden har flere enkeltminner under seg, ble enkeltminnene oppført i katalogen. Dette ble gjort for å få en bedre oversikt over alle gravminnene og de ulike gravminnene på både den enkelte lokaliteten og i Levanger. Dette ble derimot ikke gjort på alle med lokalitets-ID. Der det ikke var noen informasjon om enkeltminnene, ble bare lokaliteten oppført og beskrivelsen av lokaliteten. Dette gjaldt for det meste for gravminner som var blitt fjernet eller gravfelt med liten eller ingen informasjon om enkeltminnene.

På noen av lokalitetene var det registrert andre kulturminner enn bare gravminner. Her ble bare gravminnene tatt med siden det er de som er mest relevante for oversiktskatalogen. De andre kulturminnene ble nevnt i kommentarfeltet. Enkelte av gravminnene har ikke blitt registrert med stedsnavn. I Askeladden er de da registrert som gravhaug, gravrøys, gravfelt eller gård ikke funnet i GAB. For å få en bedre helhet i katalogen ble navnene til gårds- og bruksnummeret brukt. Tabellen nedenfor viser en oversikt over alle enkeltminnene i Levanger etter at katalogen er ferdig. Gravmaterialet er delt inn i grupper ut ifra hva de er registrert som i Askeladden. Denne tabellen er ikke helt riktig da det er flere gravhauger og gravrøys på gravfeltene som ikke har informasjon. Ikke alle disse vil bli analysert, det er bare gravminnene med geometri som vil bli analysert.

Type gravminne:	Antall:	Antall enkeltminner med geometri:
Gravhaug	421	200
Gravrøys	303	203
Gravfelt/lokaliteter	27	129
Andre (flatmarksgrav, hellekiste, steinsetning/steinlegning, gravkammer osv.)	25	80
Totalt antall gravminner:	776	612

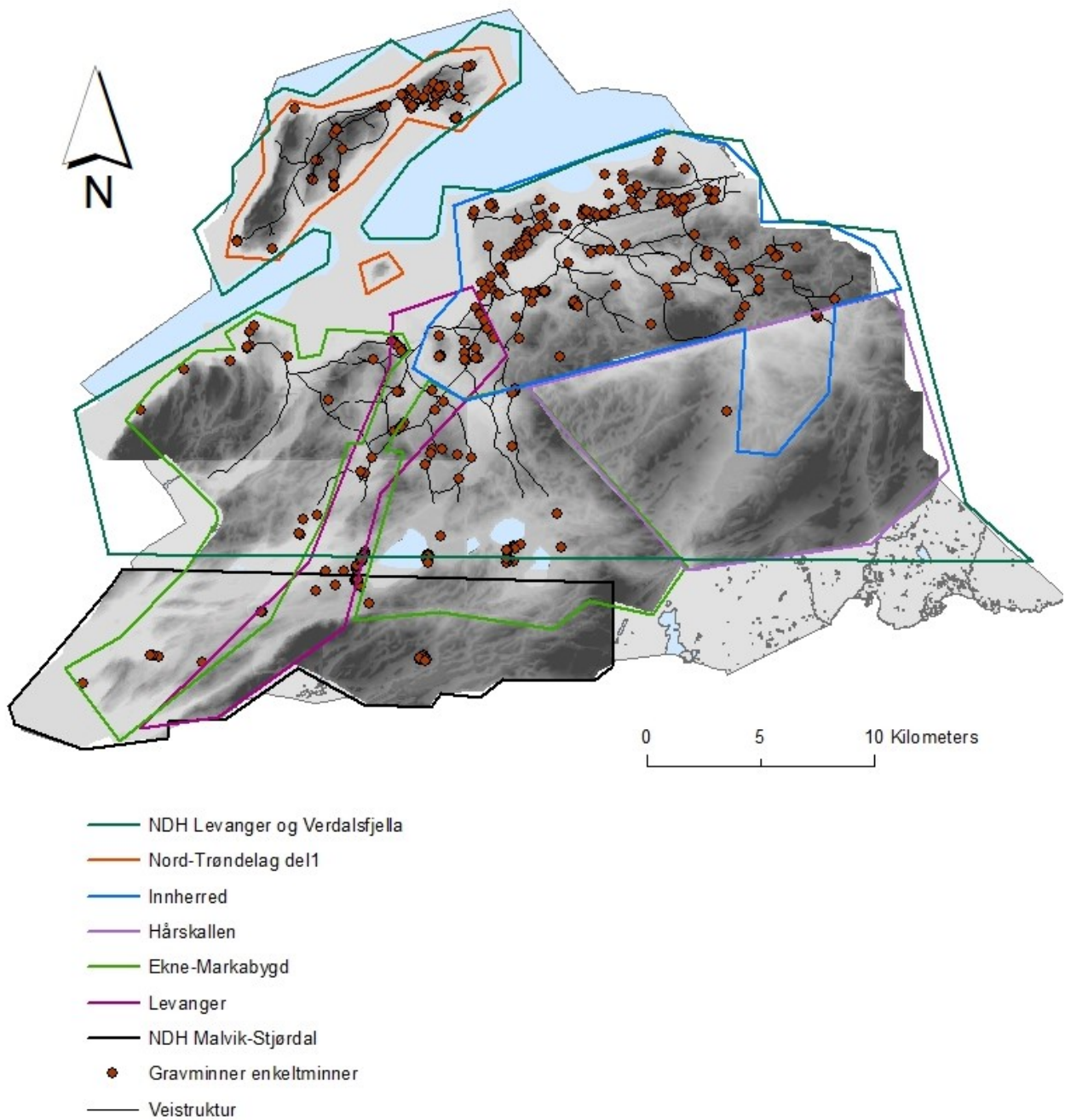
Tabell 5: Oversikt over antall gravminner i Levanger etter tall fra katalogen og gravminner med geometri.

5.1.2 Datering

Av informasjon som finnes i Askeladden har de fleste gravminnene fått en generell datering. Spesielt gjelder dette for gravrøyser som har fått en generell datering til bronsealder-jernalder. Gravhaugene har som oftest blitt datert til jernalder. De fleste gravminnene i Levanger har blitt datert typologisk. Dette gjør det utfordrende å vite hvilke gravminner som tilhører hvilken periode og se forskjeller i plasseringen i landskapet over tid. Det er enkelte gravminner som har en mer eksakt datering. Disse kan være til hjelp ved datering av de andre gravminnene.

Flere trekker også fram ytre formelementer som kan være med på å datere gravminner, blant annet fotgrøfter, fotkjeder og bautaer. Fotgrøft er som oftest vanligst i yngre jernalder, men kan forekomme sporadisk i eldre jernalder. Fotkjede knyttes oftest til gravminner fra eldre jernalder. Bautaer kan også knyttes til gravminner fra eldre jernalder, men er også usikkert som en dateringsindikator (Herje, 1984, Skauen, 1996). Av gravminnene med fotgrøft er det flere med datering til yngre jernalder. For gravminnene med fotkjede har de fleste en datering til jernalder.

Tidligere forskning, som er nevnt i forskningshistorien, har sett på forskjeller i plassering av gravminner fra bronsealder, eldre og yngre jernalder. Å se på resultater som kommer fram i denne undersøkelsen og resultater som kommer fram i avhandlingene nevnt i forskningshistorien, kan bidra til en mer eksakt datering for gravminnene i Levanger. To relevante avhandlinger som handler om Trøndelag, er skrevet av Erna Stene (1989a og b) og Lyder Marstrander (1983). Begge trekker fram dateringer på gravfunn fra noen av gravminnene i Levanger.

Figur 6: Inndeling av alle lidarprosjektene som ble lastet ned fra Hoydedata.no. Illustrasjon: Mari Raastad

5.2 Lidarprosjektene

Prosjektene som ble lastet ned heter Ekne-Markabygd fra 2009, Innherred fra 2009, Nord-Trøndelag del1 fra 2009, Hårskallen fra 2012, Levanger fra 2015, NDH Malvik-Stjørdal fra 2016 og NDH Levanger og Verdalsfjella fra 2019. Figur 6 viser områdeavgrensningen til lidarprosjektene slik de var da de ble lastet ned. For analysen er prosjektene slått sammen på tvers av prosjektene slik at de danner mer sammenhengende terrengmodeller. Prosjektene ble lastet ned fra hoydedata.no i tidsrommet 23.02.18-27.03.20. Nesten alle prosjektene som blir brukt har en punktetthet på 2, bortsett fra Levanger som har en punktetthet på 5.

Lidarprosjekt:	Punktetthet:	Årstall:
Nord-Trøndelag del 1	2	2010
Innherred	2	2009
Hårskallen	2	2012
Ekne-Markabygd	2	2009
Levanger	5	2015
NDH Malvik-Stjørdal	2	2016
NDH Levanger og Verdalsfjella	2	2019

Tabell 6: Oversikt over prosjektene med punktetthet og årstall for utførelsen av prosjektene

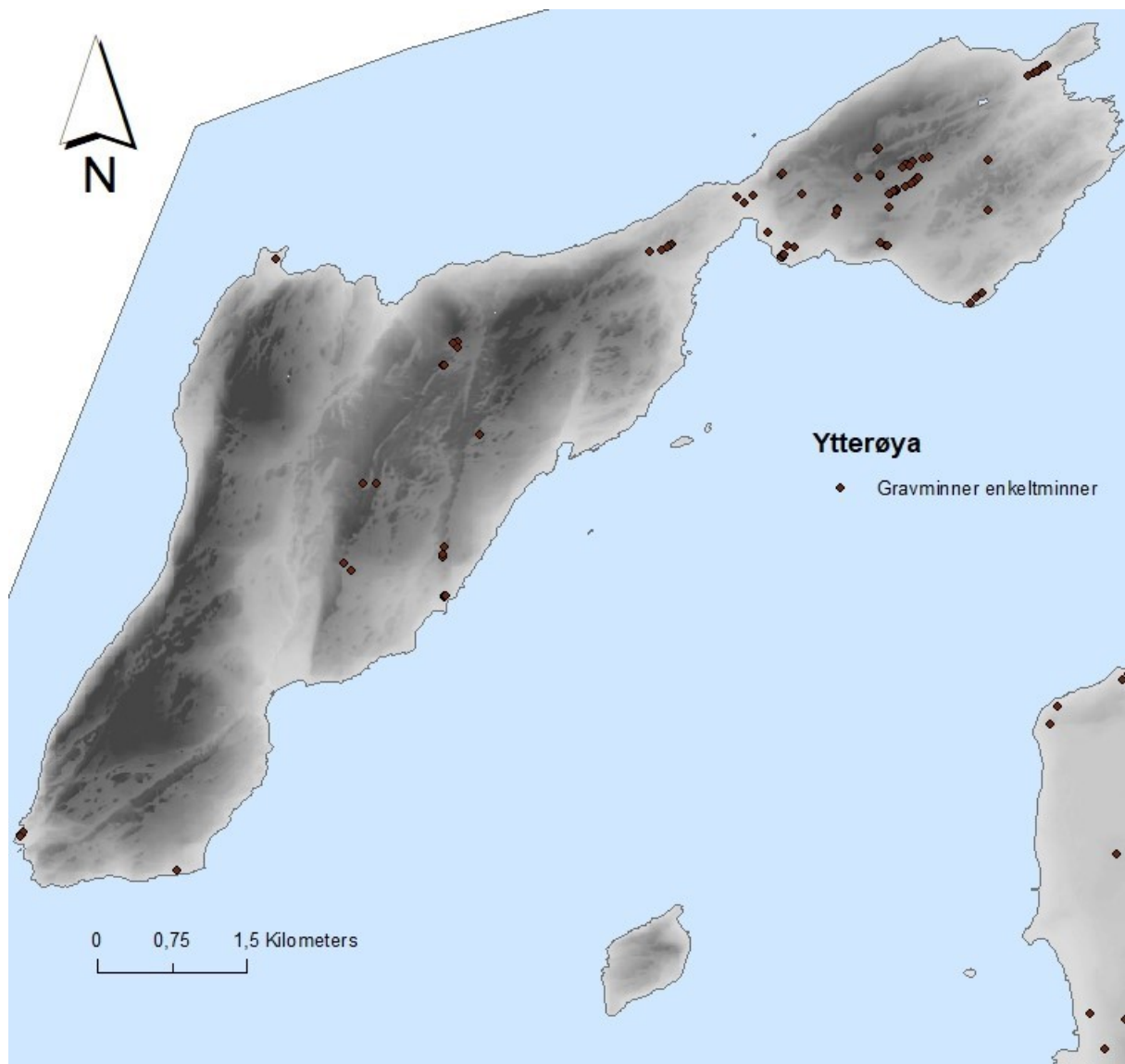
Prosjektene dekker hver sin del av Levanger og har forskjellig antall gravminner innenfor området. Nedenfor er det en oversikt over hvilke områder de ulike prosjektene dekker og hvor mange gravminner som ligger innenfor hvert prosjekt. Det er flere prosjekter som overlapper som gjør at flere gravminner havner i flere prosjekter som figur 6 viser. Dette har ikke blitt tatt hensyn til i tabellen nedenfor.

Lidarprosjekt:	Antall enkeltminner:	Antall lokaliteter:
Nord-Trøndelag del 1	93	
Innherred	209	106
Hårskallen	9	1
Ekne-Markabygd	159	22
Levanger	50	12
NDH Malvik-Stjørdal	38	
NDH Levanger og Verdalsfjella	411	129
Sum:	969	270

Tabell 7: Oversikt over alle gravminnene innenfor hvert prosjekt

5.2.1 Nord-Trøndelag del1

Nord-Trøndelag del1 fra 2010 dekker Ytterøya og Hestøya som ligger midt i indre Trondheimsfjorden mellom resten av Levanger kommune og Inderøy kommune. Innenfor prosjektet er det registrert 93 enkeltminner. Gravminnene ligger spredt over hele øya, men det er en større konsentrasjon av gravminner øst på øya ved Forberg. Det er på denne sida dagens ferjekai mellom Levanger og Ytterøya ligger.

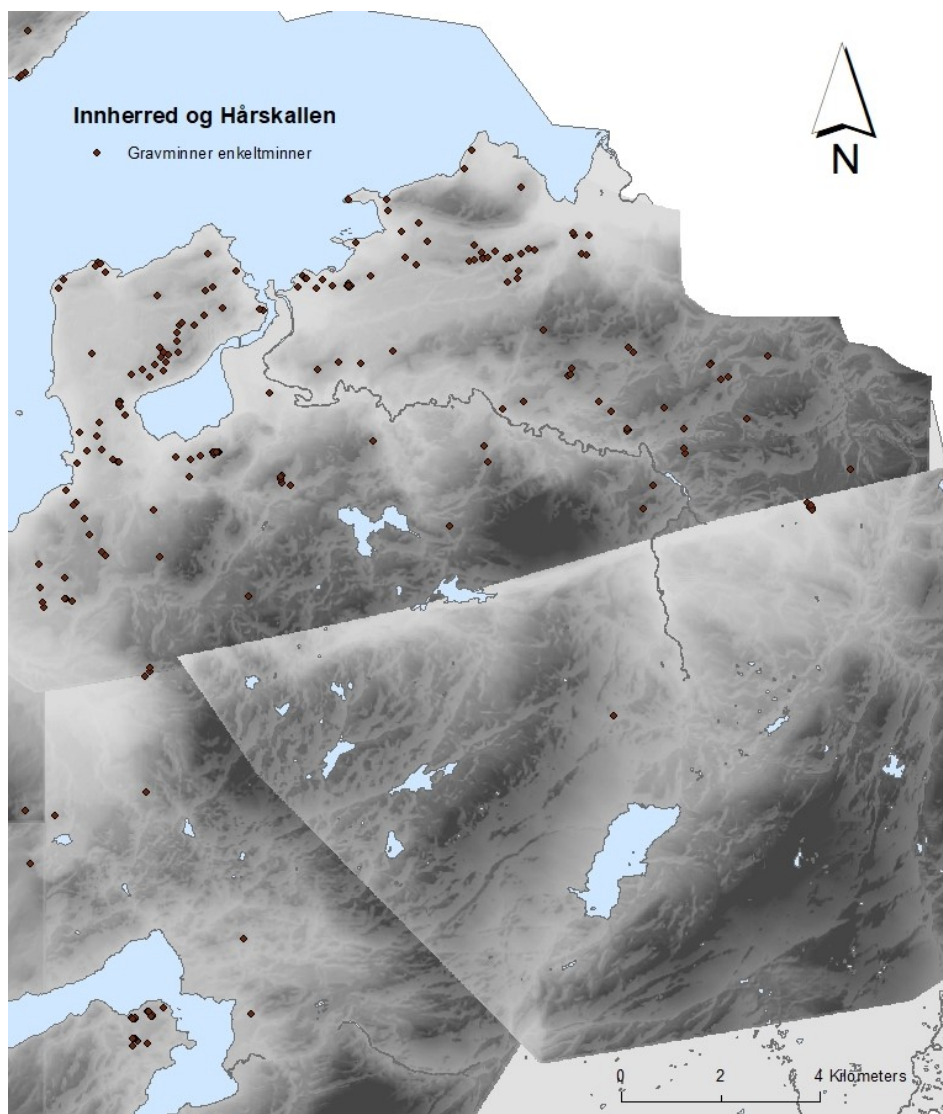

Figur 7: Områdeavgrensningen til Nord-Trøndelag del1. Illustrasjon: Mari Raastad

5.2.2 Innherred og Hårskallen

Prosjektene Innherred og Hårskallen dekker østsiden av Levanger kommune. Prosjektet Innherred fra 2009 ligger rett ovenfor prosjektet Hårskallen og er det prosjektet med flest registrerte gravminner, 209 enkeltminner og 106 lokaliteter. Prosjektet dekker kanskje det mest sentrale området i Levanger, Mule, deler av Alstadhaug og Frol. Innenfor Innherred ligger blant annet gravfeltet Gjetingsvold (ID 45969) med funn fra de fleste periodene innenfor jernalderen. Her ligger også den største gravhaugen i kommunen, Alstadhaug (ID 37046-1) med en diameter på 54 m og en høyde på 5 meter.

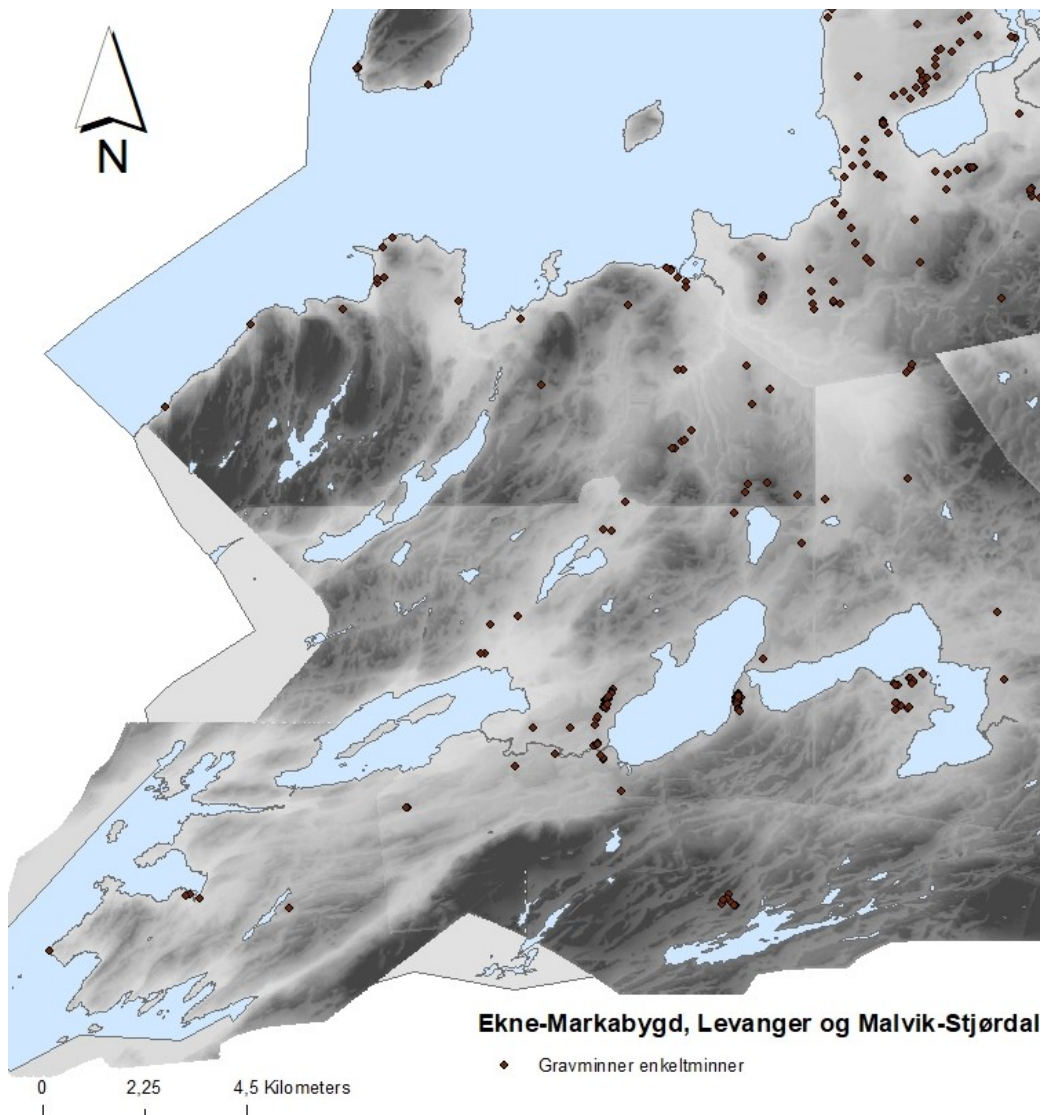
Innenfor Hårskallen fra 2012 er det registrert færrest gravminner, 9 enkeltminner og 1 lokalitet. Hårskallen dekker et fjellområde, med blant annet Hårskallen og Tomtvatnet som befinner seg innenfor prosjektet. Flere av jernvinneanleggene i Levanger har blitt funnet innenfor dette prosjektet. De fleste gravminnene innenfor dette prosjektet befinner seg ved grensen mellom prosjektene Hårskallen og Innherred.

Figur 8: Områdeavgrænsningen til prosjektene Innherred og Hårskallen. Illustrasjon: Mari Raastad

5.2.3 Ekne-Markabygd, Levanger og NDH Malvik-Stjørdal

Prosjektene som dekker resten av vestsida av Levanger kommune er Ekne-Markabygd fra 2009, Levanger fra 2015 og NDH Malvik-Stjørdal fra 2016. Prosjektet Levanger overlapper deler av Ekne-Markabygd, Malvik-Stjørdal og Innherred, men dekker områder de andre prosjektene ikke dekker. Prosjektet dekker deler av Alstadhaug, Skogn og Åsen. Innenfor prosjektet er det registrert 50 enkeltminner og 12 lokaliteter. Prosjektet Ekne-Markabygd fra 2009 dekker et stort område sentralt og vest i Levanger. Innenfor prosjektet ligger Ekne og deler av Markabygd. Movatnet, Hoklingen og deler av Hammervatnet ligger også innenfor dette prosjektet. Av gravminner innenfor prosjektet er det 159 enkeltminner og 22 lokaliteter. Prosjektet Malvik-Stjørdal dekker lengst sør i Levanger og strekker seg over hele nedre delen av Levanger. Det er 38 enkeltminner innenfor prosjektet. Prosjektet dekker blant annet Åsen og det er her de fleste gravminnene er registrert. Innenfor prosjektene ligger blant annet et stort gravfelt, Husby (ID 111499) med funn fra hele jernalderen.

Figur 9: Områdeavgrensningen til prosjektene Ekne-Markabygd, Levanger og NDH Malvik-Stjørdal. Illustrasjon: Mari Raastad

5.2.4. NDH Levanger og Verdalsfjella

Prosjektet NDH Levanger og Verdalsfjella fra 2019 dekker store deler av Levanger kommune og overlapper flere av de andre prosjektene. Siden dette prosjektet dekker store deler av Levanger kommune ligger flesteparten av de registrerte gravminnene innenfor prosjektet. Innenfor prosjektet ligger Frol, Alstadhaug, Skogn, Ytterøya, Hårskallen, Ytterøya og deler av Åsen og Markabygda. NDH Levanger og Verdalsfjella dekker større områder av Trondheimsfjorden enn det de andre prosjektene gjør.

5.3 Andre kulturminner

I Levanger er det registrert flere andre kulturminner. Alt som er registrert i nærområdene til gravminnene vil ikke bli nevnt her, men et lite utvalg. Andre kulturminner i nærheten av gravminnene kan være med på å fortelle noe om den kulturelle struktureringen i landskapet og bidra til å tolke mulige intensjoner bak plasseringen av gravminner i landskapet.

Det er flere lokaliteter med bosetning- og aktivitetsområder, flere løsfunn og helleristningsfelt. Det finnes også lokaliteter med runesteiner, for eksempel Eid (ID 110667) på Ytterøya. Mange av bosetning- og aktivitetsområdene som ble eksportert fra Askeladden befinner seg innenfor Frol og Alstadhaug, men det er flere i hele Levanger. Et løsfunn fra Ytterøya er bronseøkse fra Laugsand (T14733) som har en datering fra eldre bronsealder. Et stort helleristningsfelt er Holtås (ID 101848) i Skogn. Feltet består av over hundre figurer, hvor de fleste er stiliserte hjortedyr. I tillegg andre figurer som en båt og uidentifiserbare linjer og ulike geometriske figurer.

I Levanger er det registrert tre bygdeborger. Halsteinen/Halstein bygdeborg (ID 36359) som ligger ved Eidsbotn på en markert bergrygg. Bygdeborgen ligger på en sentral plass i Levanger mellom Alstadhaug og Frol. Her gikk den gamle veien mellom Skogns hovedbygda og Frol og borgen kan ha fungert som vaktpost mellom Skogn og Frol (Herje, 1989, s. 105). En annen bygdeborg er Aurtua (ID 111152) som ligger i Åsen på Digerberget. Bygdeborgen ligger langt unna kjente gravminner, men kan ha fungert som en vaktpost ved grensen til bygda. En tredje bygdeborg, Ratåsen (67007-1), ligger ved Markabygda ved en gammel ferdselsvei mellom Skogn og Jemtland (Stene, 1989, s. 83). Det er foreslått flere funksjoner for bygdeborger, blant annet at de har vært tilfluktsborger, utkikksposter, kontrollpunkter ved viktige ferdselslinjer, grensefort, vaktfort med varder eller befesta gårder for en høvding eller en annen stormann (Ystgaard, 1999, s. 142). Bygdeborgene kan representere hvor viktige veier i Levanger gikk i forhistorisk tid. I Levanger er det også registrert en del jernvinneanlegg, blant annet Heglesvollen (ID 248326-0) som er datert til eldre jernalder.

Kapittel 6 Analysen

6.1 Innledning

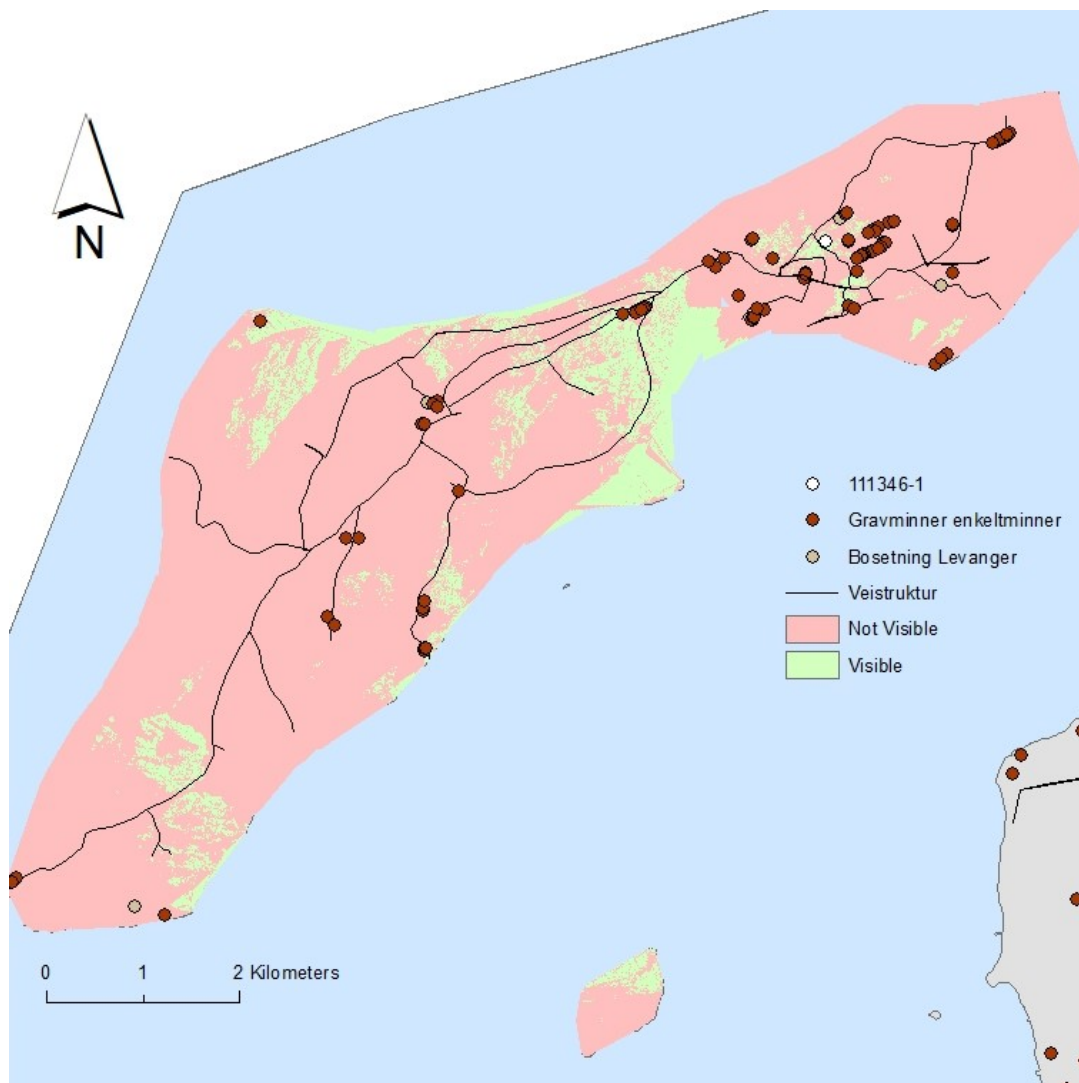
I dette kapitlet vil jeg kort gå gjennom resultatene av synsfeltene til enkeltgravminnene i undersøkelsesområdet med et hovedfokus på gravhaugene og gravrøysene. Gjennomgangen vil gi et innblikk på gravminnernes henvendelse til landskapet. Etter denne gjennomgangen vil gravminnernes henvendelse bli sett på i en større sammenheng med landskapet rundt, andre kulturminner i nærheten og ferdselslinjer. Det vil også bli sett på innsynet til gravminnene fra forskjellige punkter fra ferdselslinjene og Trondheimsfjorden. Dette vil danne grunnlaget for en forståelse av landskapskonteksten til gravminnene og mulige intensjoner bak plasseringen i landskapet.

Undersøkelsesområdet vil her bli delt inn i mindre områder basert på avgrensningen til lidarprosjektene og tettstedene i Levanger. Terrengmodellene som har blitt lastet ned dekker store deler av Trondheimsfjorden, men ikke hele. Dette har noe å si for tolkningen av synsfeltene. Spesielt hvor gravminnene har en kystnær tilknytning. Noen synsfelt fra gravminnene kan derfor gi feilaktig resultat og tolkningen av dette har vært utfordrende.

6.2 Ytterøya

På Eines ligger det et gravfelt (694-700). Gravminnene henvender seg hovedsakelig utover i Trondheimsfjorden, men også litt innover på Ytterøya. Henvendelsen utover i fjorden går nordvest og sørøst fra gravminnene i retning Eidnesbukta og Ringstøa og ikke østover mot Eidnesneset. Mest sannsynlig når utsikten lenger ut i fjorden. Litt sørover ligger Brustad (702). Størstedelen av henvendelsen er i nærområdet og mest sør og nord for gravrøysa. Utsikten når også til Øvresbukta og Hestøya, som er en mindre øy mellom Ytterøya og resten av Levanger. Dette kan være en pekepinn på at større deler av Trondheimsfjorden er innenfor synsfeltet.

Beveger vi oss litt nordvest og til et høydedrag kommer vi til et av de større gravfeltene på Ytterøya, Solstad (709-722). Henvendelsen til gravminnene har en liten variasjon. Gravminnene henvender seg hovedsakelig til nærområdet sør for gravminnene og til andre siden av Øvresbukta. Innenfor synsfeltet er også en liten del av Hestøya. Like under dette gravfeltet ligger det ei gravrøys, Forberg (723) som har lignende henvendelse som gravfeltet ovenfor. En liten forskjell er at gravrøysa har større henvendelse til den andre siden av øya, ved Sålåter. På et høydedrag ovenfor Solstad (709-722) ligger Stangerholt (703-708) med en varierende henvendelse. To av gravminnene (703-704) henvender seg hovedsakelig sørøst fra gravminnene og litt over til den andre siden av Øvresbukta og Hestøya. Ved gravminne 705 er det forandring i synsfeltet. Gravminnet henvender seg litt i sørøstlig retning, men også på nordsiden av Ytterøya og vestover ved Sålåter. De resterende gravminnene (706-708) henvender seg til begge sider av øya. Like i nærheten er det en lokalitet som ligger på toppen av et bergdrag, Værås (689-690). Gravminnene henvender seg mer til et fjernområde som strekker seg til Øvresbukta, Hestøya på sørsiden av øya og langs øya til Sålåter på nordsiden og mindre til nærområdet. Værås (691) har likheter med Værås (689-690) i gravrøysas henvendelse. Litt ovenfor i landskapet ligger Verås Østre (692-693) som ligger på et lavt høydrag. Henvendelsen til gravminnene er liten i forhold til andre synsfelt nevnt ovenfor. I nærområdet går synsfeltet sør og nordøst for gravminnene, men strekker seg utover Trondheimsfjorden og til Hestøya.

Figur 10: Et eksempel på synsfelt fra ei gravrøys på Ytterøya, ID 111346-1 Værås (nr. 691).
Illustrasjon: Mari Raastad

På et bergdrag ved Otersteinvika og Kabelvika ligger det er gravfelt, Otersteinen (724-726). Gravminnene henvender seg innover til Øvresbukta og til Trondheimsfjorden og helt til en liten del av Hestøya. Ved Sandingsbukta og Berghaugen ligger det tre gravrøys (732, 727-728) som har mye av den samme utsikten. Forberg (732) henvender seg til et større område enn Forberg (727-728). Utsikten strekker seg nordvest og sørøst for gravminnet og til den andre siden av Øvresbukta og over Trondheimsfjorden til Hestøya. Litt lenger opp i landskapet ligger Fredheim (729-731) hvor 730 har størst utsikt av de tre gravhaugene og dekker et større område ved Sålåter. Denne gravhaugen ligger også litt lenger unna de to andre haugene. I nærområdet er henvendelsen rettet sørøst fra gravminnene. Utsikten for alle gravminnene går også ut i Trondheimsfjorden og dekker en del av Øvresbukta og Hestøya.

Øvre (740) har en henvendelse som går på begge sider av Ytterøya, til Sålåter og over Øvresbukta, Trondheimsfjorden og til Hestøya. For nærområdet er henvendelsen rettet mot øst for gravminnet, men også innover på land mot Eidet. Like i nærheten ligger Øvre (738-739) på det høyeste punktet på Øvreslia. Som en del andre gravminner strekker utsynet fra gravminnene seg til begge sider av øya. 739 har litt dårligere utsyn enn 738 over til Eidet og over Øvresbukta. I nærområdet henvender gravminnene seg østover. To

gravfelt (733-737 og 742) og ei gravrøys (745) som ligger ved Øvresbukta har godt, men varierende utsyn til denne bukta og til Hestøya. I nærområdet varierer utsynet fra gravminnene, 733 og 734 har størst henvendelse mot nord og øst innover på land. Et gravfelt (741) ligger lenger inn i Øvresbukta og har mye likheter med de ovenfor. I nærområdet strekker utsikten seg i omtrent alle retninger rundt gravminnet, unntatt i et lite område vestover før Øvresbukta.

På det smaleste punktet på Ytterøya, Eidet, ligger en gravhaug, Prestegården (753) som har utsikt nordvest og sørøst utover Trondheimsfjorden. Innover på Eidet, ligger det en gravhaug, Prestegården (752) og et gravfelt, Eid (746-751) som har mye av den samme henvendelsen. Det er variasjoner på hvor stor utsikten er, men de fleste gravminnene deler et godt utsyn mot Øvresbukta og Trondheimsfjorden på den ene sida og innover på land mot Forberg. Enkelte har også utsikt til Hestøya og på andre siden av Ytterøya til Trondheimsfjorden. I nærområdet henvender gravminnene seg sørøst.

På et høydedrag ovenfor gården Jørstad Vestre ligger et gravfelt, Jørstad (770-772) og ei gravrøys, Jørstad (769). Henvendelsen til gravminnene går sør- og vestover fra gravminnene, men også skrått nordover til Sålåter og på andre siden av øya til Hestøya. Dette gjelder ikke for Jørstad (769). Ikke alle gravminnene henvender seg nordover, blant annet Jørstad (771). Ei gravrøys, Skjerve (754) som ligger litt nedenfor for de ovenfor har en del likheter i henvendelsen. En gravhaug, Erstad Øvre (775) ligger litt vest for forrige gravminne og har likheter i henvendelsen. Henvendelsen er innad på øya og nordvest for gravminnet.

Tre gravrøyser, Bjørvik (755, 756-757) henvender seg sørvest innover i landet og utover til Trondheimsfjorden og Hestøya. Berg Østre (761, 762) henvender seg til et større område vestover og ikke så langt sørover på land, men henvender seg også til Hestøya. Av de to, henvender 761 seg lenger nord enn 762. I nærheten av disse gravminnene ligger Bjørvik (758-760) ved kysten. Disse har et godt utsyn over Trondheimsfjorden. Utsynet strekker seg til Forberg og til Hestøya. Innover på land er det et mindre utsyn vest og nord for gravminnene.

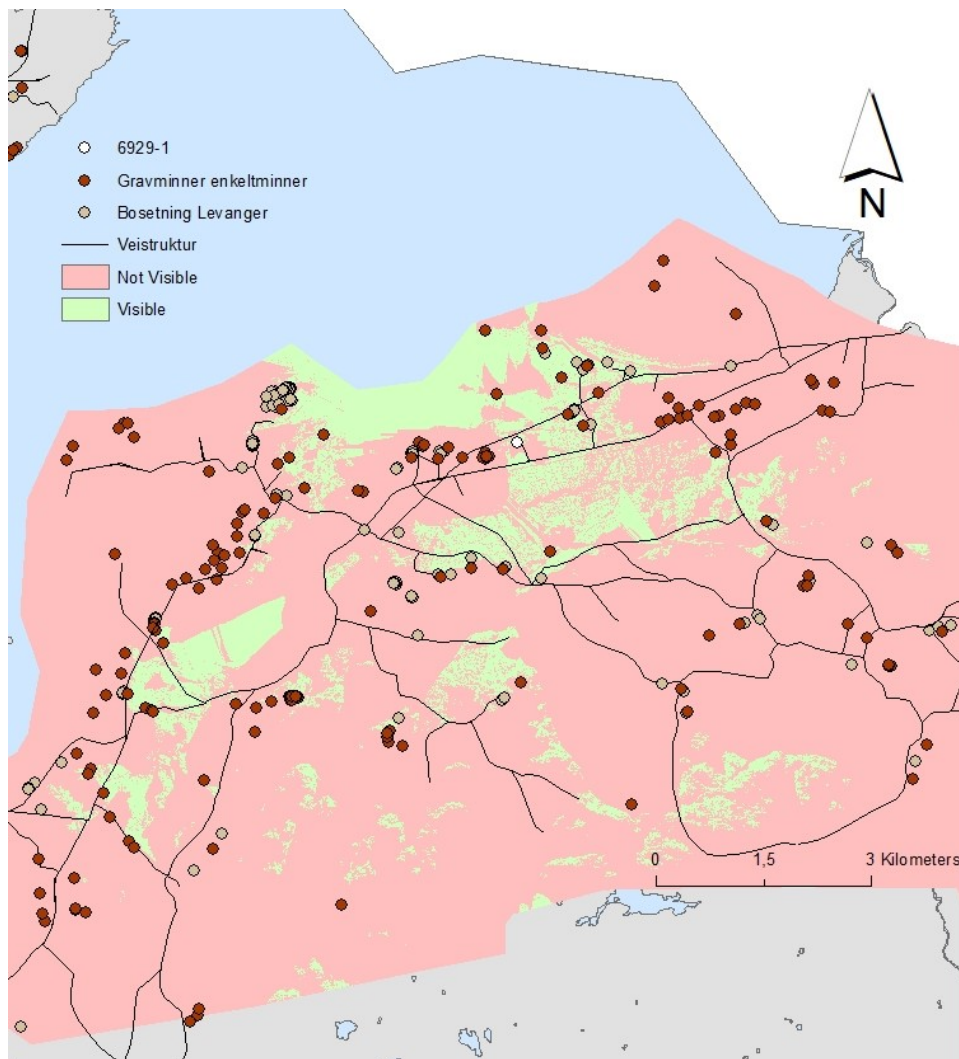
Fem gravrøyser, Sandsøra (763) og Sjømyra (764-767) ligger sør på Ytterøya med god utsikt over Trondheimsfjorden. Sandsøra (763) har et godt utsyn utover Trondheimsfjorden i retning Hestøya og resten av Levanger. Utsynet innover landet går litt nord for gravminnet. Sjømyra (764-767) ligger på Sjømyrtangen ved overgangen mellom Trondheimsfjorden og Norvikundet mellom Ytterøya og Inderøy kommune og har et godt utsyn over Trondheimsfjorden. Siste gravminne på Ytterøya er Salater (768) som ligger på Stornestangen ved Sålåter og har henvendelse litt vestover og østover utover Trondheimsfjorden. I nærområdet er henvendelsen sør for gravminnet. Gravminnet har en større henvendelse til Trondheimsfjorden enn til selve øya.

6.3 Frol

Nesten ved grensen mellom Levanger og Verdal kommune ligger Skånes (435) på Skånestangen. I nærområdet har gravminnet utsyn vestover og nordover og mest sannsynlig litt utover Trondheimsfjorden. Henvendelsen når lenger øst innover i Levanger og over til Verdal kommune. På andre siden av Skånestangen ligger to gravrøyser (420, 415). Begge har utsyn utover Trondheimsfjorden og til en liten del av Nesset. Det er i nærområdet man ser større forskjell. 415 har større utsyn i alle retninger i nærområdet enn 420. Storborg Øvre (471) som ligger ved starten av Børøytangen har et utsyn som strekker seg vestover til Nesset og nordover utover Trondheimsfjorden. På land går

utsynet et lite stykke innover på Børøytangen. Helt på tuppen av Børøytangen ligger Vågen (472) som henvender seg i stor grad til Levangerbukta og Trondheimsfjorden. Omtrent samme henvendelse har Storborg Øvre (470), Storborg Øvre (461), Storborg Nedre (474) og Thynæs Øvre (478). Det er varierende hvor stor henvendelsen er i nærområdet, men alle har god utsikt til Levangerbukta, Nesset og Trondheimsfjorden. Thynæs Øvre (477) som ligger lenger innover i Levanger har mye av den samme henvendelsen, men har større henvendelse innad på land. Henvendelse til Levangerbukta og Trondheimsfjorden har også Sæter (460), men også sørover for gravminnet.

Roken Vestre (456) og Østborg (451) ligger i nærheten av hverandre og har forskjellig henvendelse. Begge henvender seg sørover, mens Roken Vestre (456) henvender seg østover i nærområdet, mens Østborg (451) henvender seg mer nordvest i nærområdet. Østborg (446, 499) har en henvendelse hovedsakelig østover i Levanger mot grensa til Verdal kommune. Det samme gjør Østborg (447), som også henvender seg vestover til Levangerbukta og Børøya. Roknehaugen (455) henvender seg til et større område sørover og litt nordover enn i nærområdet. Østborg (450, 448) har en henvendelse som går litt sørover og østover mot Verdal kommune.

Figur 11: Et eksempel på et synsfelt fra en gravhaug i Frol, ID 6929-1 Søgstad Søndre (nr. 485). Illustrasjon: Mari Raastad

Mule Søndre og Vestre (414, 413, 412, 408), Kleivåsen (411) og Høgskot (457) har alle en varierende henvendelse østover mot Verdal kommune. Henvendelsen er også varierende i nærområdet. Mule Søndre og Nordre (414) har henvendelse vest og sørover i nærområdet. Mule Søndre og Nordre (413) henvender seg nord og sørover i nærområdet. Mule Søndre og Nordre (412) har liten henvendelse til nærområdet, men blir større etter hvert nord og sør for gravhaugen. Mule Søndre og Nordre (408) har en henvendelse som hovedsakelig går nord for gravrøysa. Kleivåsen (411) henvender seg til et lite nærområde, men større sørover og nordover etter hvert. Høgskot (457) har en større henvendelse som går i alle retninger fra gravhaugen, spesielt vestover. Tynesaunet (407) har en liten henvendelse som dekker nordover i nærområde til gravhaugen. Tynesaunet (406) har en større henvendelse sørover, men også litt nordover. Salthammer Vestre (404, 403, 405, 402, 397) har hovedsakelig en henvendelse nord-nordøst mot Trondheimsfjorden, Låtra og Rinnleiret. Salthammer Vestre (403, 405, 402, 397) henvender seg også til et større område sør-sørøstover og litt sørvest.

Hojem Nordre (567) har en mindre henvendelse sørover i nærområdet, men større henvendelse etter hvert som går sørvest og nordvest innover Levanger. Litt lenger sør i Levanger ligger Hojem Søndre (570, 569, 568). Hojem Søndre (570, 569) henvender seg mest i flere retninger i nærområdet til gravminnene, mens Hojem Søndre (568) også har større henvendelse videre sørover i Levanger. Lian Østre (572) henvender seg til et større område sørover fra gravrøysa. Henvendelsen i nærområdet går litt øst, sørøst og vestover. Nærmere grensen mellom Levanger og Verdal kommune ligger Gustad Vestre (602) som har en henvender seg sørover i nærområdet, men også østover mot Verdal kommune og lenger sør innover i Levanger etter hvert. Kløvjan Vestre (594) har en henvendelse som hovedsakelig går nordøst og østover for gravhaugen mot Verdal kommune. Kløvjan Vestre (595, 587) har omtrent den samme henvendelsen som Kløvjan Vestre (594), bortsett fra at det er variasjoner i henvendelsen i nærområdet. Okkenhaug (576) har en henvendelse som går litt nordvest og sørvest.

Segtnan (571) henvender seg til et område rundt hele gravminnet, men har ingen stor henvendelse utover. Segtnan (563) har lignende henvendelse, men ikke så stor henvendelse nordover. Okkenhaug Vestre (581-83) henvender seg sør, sørvest, men også litt nordover. Pænghaugen (575) har en henvendelse hovedsakelig mot sør og sørvest. Skogseth (632) har en henvendelse østover innover i Levanger. Reidufstad (634) har en henvendelse nordover og vestover innover i Levanger. Reistad (636) som er like ved Reidufstad (634) har en større henvendelse mot vest. Henvendelsen til Kolberg Nordre (637) går for det meste nord, nordvest. Kolberg nordre (648) henvender seg østover mot Levanger, men også vestover i nærområdet. Like ved grensen til Verdal kommune ligger Buran Nordre (628) hvor store deler av henvendelsen er nordøst mot Verdal kommune. I nærheten ligger Venaas Vestre (629-31) med omtrent samme henvendelse. Gravhaugene har en henvendelse sørover og nordøst mot Verdal kommune. Lavøyvollen (232) er en av få gravminner innenfor Hårskallen prosjektet. Gravhaugen har henvendelse som er størst sørøst, men også en litt nordøst mot Verdal kommune.

Litt lenger innover i Frol kommer vi til Timstokkhaugen (529) som henvender seg utover i Levanger mot nordvest og sørøst. Munkrøstad Østre (562) har mye av den samme henvendelsen som Timstokkhaugen, men henvender seg til et større nærområde. Munkeby Øvre (649) henvender seg til et større område nordvest og nordøst. Munkeby øvre (664) henvender seg til et mindre område nordover. Munkeby Øvre (661)

henvender seg mest nordvest mot Trondheimsfjorden. Heieraas (665) har en henvendelse som for det meste går østover, men også litt nord- og sørover. Heir Vestre (508) har en større henvendelse nordvest mot Nesset og Trondheimsfjorden. Tidligere Frivoldshaugen, nå Horg (503) henvender seg sør- og nordover fra gravhaugen, men også litt sørøst. Leiren (504) har en stor henvendelse i omtrent alle retninger fra gravhaugen bortsett fra vestover. Nordover går denne til Trondheimsfjorden. Gjetingsvold (506) har en henvendelse som går vestover mot Eidsbotn og litt sørover.

Lenger opp i Frol ved Søgstad ligger Søgstad Søndre (485) og Røstad Øvre (494) som henvender seg nordvest mot Trondheimsfjorden. Søgstad Søndre (485) henvender seg også til et større område sørøst. I nærheten ligger et gravfelt, Røstad Øvre (489-93) med varierende henvendelse. De fleste henvender seg nordover mot Trondheimsfjorden og sørover innover i Levanger.

I nærheten ligger Røstad Nedre (500) med stor henvendelse nordover mot Trondheimsfjorden og sørover innover Levanger. Røstad Nedre (496) har en mindre henvendelse, mesteparten nordover mot Trondheimsfjorden. Kirkhaugen (495) har mye av den samme henvendelsen som Røstad Nedre (500, 496). Røstad Nedre (497-98) har en stor henvendelse utover Trondheimsfjorden, men også et stykke sørover innover i Levanger. Røstad Nedre (501) og Røstad (502) har en stor henvendelse utover Trondheimsfjorden, men også henvendelse sørover innover i Levanger. Halsan Østre (684) henvender seg for det meste østover mot Eidsbotn. Lenger sørover ligger Kjølaas Nordre (673, 678). Større del av henvendelsen er nordover mot Nesset og Trondheimsfjorden, men også litt østover. Kjølaas Nordre (677, 672) har en mindre henvendelse enn de forrige. Henvendelsen er mest mot sørøst. Kjølaas Nordre (676) har en liten henvendelse til landskapet. Gravhaugen henvender seg østover og litt sørover.

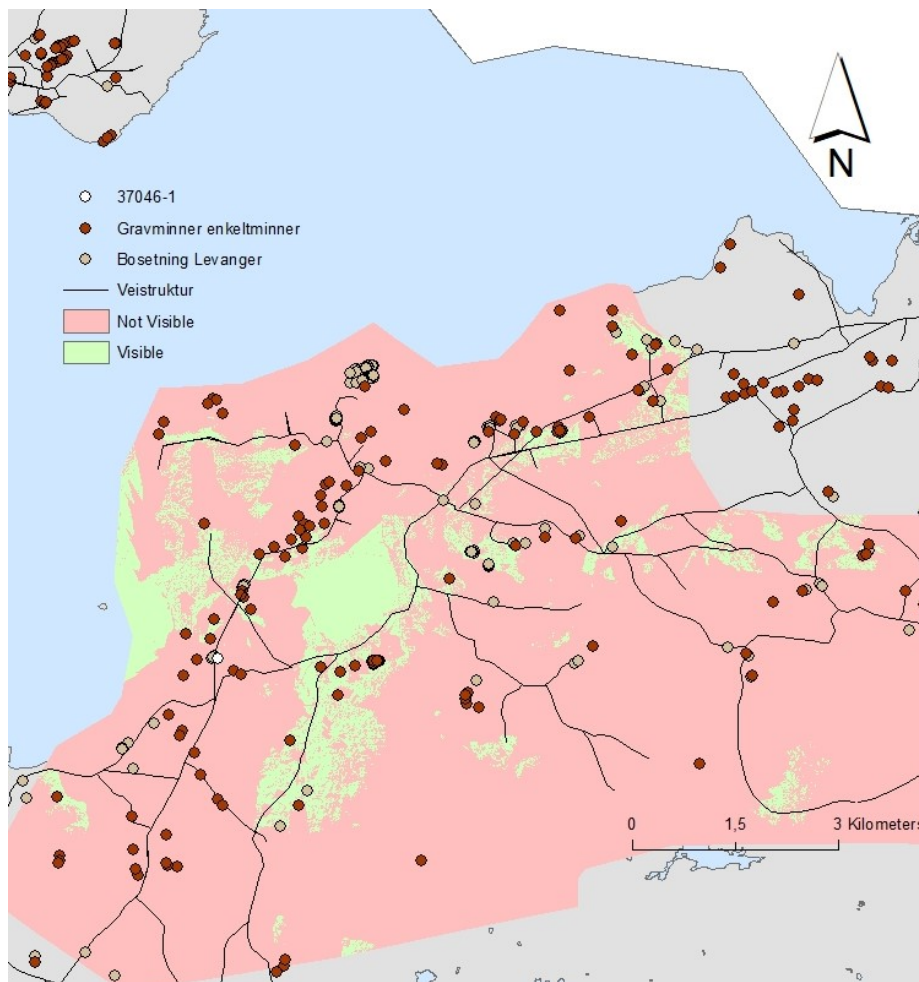
6.4 Alstadhaug

Ved grensen mellom Frol og Alstadhaug Nossan (685, 687) hvor den største delen av henvendelsen er nordover mot deler av Eidsbotn. Nossan (78) har en større henvendelse over Eidsbotn og nordøst fra gravhaugen. Djupdalen (83) har også henvendelse nordøst, men mindre over Eidsbotn. Nossan (79) har en henvendelse mot sør og sørvest. Lenger ned i landskapet ligger Høislo (129) som har en større del av henvendelsen sørover.

Innerst på Nesset ligger Kjønstad Vestre (28) som har en større del av henvendelsen nord, vest og øst mot Trondheimsfjorden. En gravhaug (16) nedenfor Kjønstad vestre har størst henvendelse østover over Levangerbukta. Nesten ovenfor Levanger sentrum ligger Staupshaugen (5) som har en større henvendelse øst og sørover innover i Levanger og nordover over Levangerbukta. Gjemble Lille (4), Verdandes veg 20 (23), Kjønstad Vestre (15) og Gjemble Lille (10) har en henvendelse som for det meste går østover og nordøst over deler av Levangerbukta. Kjønstad Vestre (15) har også en henvendelse vestover innover på Nesset. Store deler av henvendelsen til Gjemble Lille (24) er vestover innover på Nesset. Bergvinfjellet (25) har en henvendelse vestover, nordover til Trondheimsfjorden og sørvest ned langs Trondheimsfjorden til Alstadhaug.

Gravminnene Håa (31, 32, 30, 33) har størst henvendelse nord og østover utover Trondheimsfjorden. Håa (34) har en henvendelse vest og nordover utover Trondheimsfjorden. Svartberget (29) har en større henvendelse vestover utover Trondheimsfjorden og sørover ned til Alstadhaug, men også sørøstover innover på Nesset. Veske Søndre Østre (41) henvender seg til et større område vest og østover fra gravminnet. Veske Vestre (47, 48, 49, 51) har en henvendelse vestover innover på

Neset. Veske Vestre (45) har en større henvendelse i alle retninger utover Levanger og Trondheimsfjorden. Veske Vestre (53, 56) har en stor henvendelse vestover mot Trondheimsfjorden og sørover mot Eidsbotn og Alstadhaug. Veske Vestre (56) har også en større henvendelse nordvest innover på Nesset. Fredrikkesfryd Vestre og Østre (50) har en henvendelse innover på Nesset i nordvestlig retning fra gravhaugen. Krokstad Østre (57) har en større henvendelse nordvest innover på Nesset, videre vestover til Trondheimsfjorden og sørover over Eidsbotn og videre innover Levanger. Veske Vestre (60) og Fredrikkesfryd Vestre og Østre (64) har en henvendelse sørover mot Eidsbotn og innover Levanger. Veske Vestre (60) henvender seg også mot Trondheimsfjorden i sørvest. Nesset skole? (58) henvender seg for det meste sørover over Eidsbotn og videre innover Levanger. Fredrikkesfryd Vestre og Østre (55) har en henvendelse nordvest på Nesset og videre vestover til Trondheimsfjorden. Henvendelsen går også sørover i Levanger. Fredrikkesfryd (63) henvender seg for det meste sørover over og forbi Eidsbotn. Fredrikkesfryd Vestre og Østre (54) har en henvendelse vestover i landskapet og Trondheimsfjorden i sørvest. Rustgaard (36) har en henvendelse som går rundt hele gravhaugen i nærområdet. Ellers har gravminnet henvendelse vest og sørvest mot Trondheimsfjorden.

Figur 12: Eksempel på et synsfelt av en gravhaug i Alstadhaug, ID 37046-1 Alstadhaug Prestegård (nr. 84). Illustrasjon: Mari Raastad

Innerst ved Eidsbotn ligger gravfeltet Eide (66-70) og Eide (65) som har en større del av henvendelse østover over Eidsbotn, men også litt sørover. Alnes Mellem (og Søndre) (40) og Alstadhaug Prestegård (88) har størst henvendelse vestover mot Trondheimsfjorden. Alstadhaug Prestegård (84) har et vidt utsyn mot Trondheimsfjorden vestover og østover over Eidsbotn og innover Levanger. Brødrehaugene (91) og Brødrehaugen (89-90) henvender seg nordøst over mot Eidsbotn og litt sørøstover innover Levanger.

Rognhaugen (85), Nøysomhet (110, 111) har en henvendelse nordvest mot Nesset og Trondheimsfjorden. Nøysomhet (105, 112) har en lignende henvendelse, men større henvendelse nordøst mot Levanger. Jernbaneekra (115) har en større henvendelse nordover mot Eidsbotn. Øversand (113) har en henvendelse vestover og nordøst mot Eidsbotn. Eggen øvre med Stavlo Nedre (114) henvender seg sørover, litt vestover og nordover mot Nesset og nordvest til Trondheimsfjorden. Renden Øvre (120) henvender seg til områder vestover, nordvest til Trondheimsfjorden og nordover mot Eidsbotn. Sandberg Søndre (138) henvender seg til et område sørover for gravminnet. Sandberg Søndre (142-43, 137) og Ree (153) henvender seg for det meste sørover innover Skogn og litt vestover. Ree (154, 157) har omtrent den samme henvendelsen som de ovenfor, men litt større henvendelse. Sandberg Nordre (144) har en større henvendelse sørover og vest, nordvest mot Trondheimsfjorden. Stugguberget (149) har en henvendelse østover og nordover mot Trondheimsfjorden. Ovenfor Stugguberget (149) på Holåsen ligger Holbergåsen (150, 151-152) som har en stor henvendelse nordvest mot Trondheimsfjorden og innover Levanger i flere retninger. Lenger innover i Levanger ligger gravminnene Lein Øvre (163, 162, 165) som har mye likheter i henvendelsen. Gravminnene har en større, mer sammenhengende henvendelse sør- og vestover.

Ved Hottran og Trondheimsfjorden ligger det en samling med gravminner. Hotren (224, 220, 223) har henvendelse utover Trondheimsfjorden nord, nordøst. Et gravfelt, Laberget (227-29) har mye av den samme henvendelsen som Hotren (223). Laberget (231) har en henvendelse nordvest over Trondheimsfjorden. Litt vestover ligger Valan (226) som har en henvendelse sørover innover i Levanger. Et stykke nedenfor disse gravminnene ligger Veie Østre (214, 219) som har en større del av henvendelsen sørover og noe østover. Svengaard Øvre (217) henvender seg omtrent i alle retninger fra gravminnet bortsett fra sørover. Svengaard Øvre (216) henvender seg nord og nordøst. Skolhaugen (215) har en henvendelse omtrent i alle retningene fra gravminnet.

Gravminnene på Gotaas (205, 207, 208, 204, 206) har omtrent den samme henvendelsen, men noe forskjellig. Gravminnene har størst henvendelse nord, nordøst mot Trondheimsfjorden og sørover. I nærheten av Lynvatnet ligger Lynum Nordre (195, 194, 180) og Lynum Søndre (202). Gravminnene har mye av den samme henvendelsen til landskapet, men med noen variasjoner. De har en større del av henvendelsen nordover mot Skogn og utover Trondheimsfjorden. Lynum Nordre (194, 180) har også henvendelse nord og nordøst. Hojem (179, 178) har en del likheter i synsfeltet. De har en større del av henvendelsen øst og nordøst. Hojem (178) har mindre henvendelse østover og en liten del utover Trondheimsfjorden. Sunde Øvre (169) har en større henvendelse vestover innover mot Skogn. Sundlo (175) har en henvendelse sørover mot Hoklingen og litt forbi og nordøst.

6.5 Ekne, Markabygda og Åsen

Kjølen Søndre (244) har en liten henvendelse nordvest og sørøst. Falstad Nedre (245) har en større henvendelse sør- og østover, hvor Falstadbukta er innenfor henvendelsen. Ved Vestremshøgda ligger Vestrum Nordre (258) som har en liten henvendelse sørover og vestover innover på land, mest sannsynlig større henvendelse utover Trondheimsfjorden på grunn av plasseringen. Vestrum Nordre (256) har en større henvendelse sør- og vestover, mest sannsynlig utover Trondheimsfjorden. Nedenfor disse ligger Vestrum Nordre (257, 259, 260) som henvender seg mest vestover. Vestli (261) har en henvendelse nordover og nordøst mot Alstadhaug. Noe av henvendelsen er over deler av Trondheimsfjorden. Finsvik Vestre (264) og Purkvika (776) har en liten henvendelse innover på land, mest sannsynlig større henvendelse utover Trondheimsfjorden vest- og nordover. Sæte (211) har størst henvendelse sørover og litt mindre nord, nordvest. Nordmarka, eller Grønråd (213) har liten henvendelse rundt gravminnet, men blir større etter hvert i sørvest og øst. Sandhaugen (212) har en større henvendelse sør, sørvest mot Nesvatnet og nordøst enn Nordmarka, eller Grønråd (213).

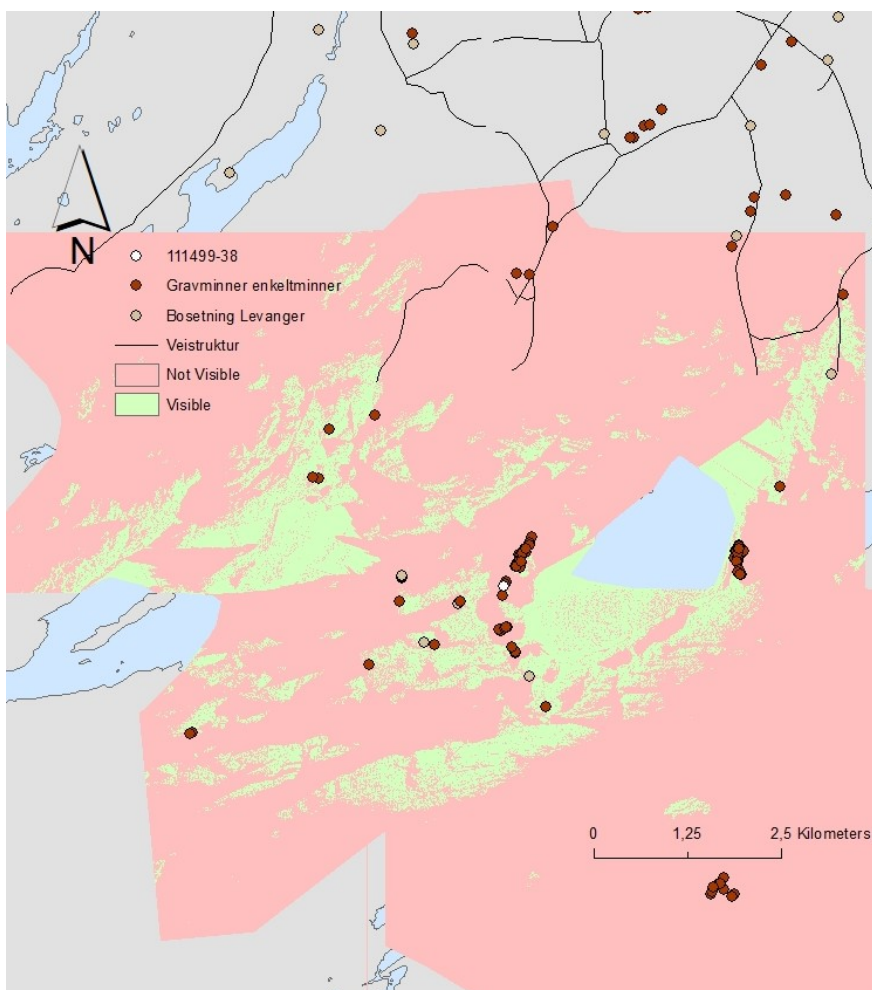
Like nedenfor Nesvatnet ligger Melhus (267) og Risbergbakken (268) som for det meste henvender seg sørover mot Hammervatnet og videre sørover. Sandan Østre (270, 269) har også hoveddelen av henvendelsen sør, sørvest mot Hammervatnet og litt østover. Ved Hoklingen og Movatnet ligger Tangen (170) som har en henvendelse til begge sørover og sørvest og litt nordover. På andre siden av Movatnet i Markabygda ligger Haugan (240) som har henvendelse omtrent i alle retninger fra gravminnet. Stormo (239) henvender seg hovedsakelig over Movatnet i vest, sørvest og nordvest. På andre siden av Movatnet ligger Sand (358) som har en stor henvendelse over Movatnet og videre østover. Sand (359-61) har en varierende henvendelse over deler av Movatnet nordvest og sørøst. Gravfeltene Sand (354-57) og Sand (348-53) har mye av den samme henvendelsen. Henvendelsen går nordover over Movatnet og litt øst- og sørover. Gravminnene Vinan (343-47) har en varierende henvendelse. Gravminnene henvender seg nordover mot Movatnet og enkelte henvender seg sørøst mot Movatnet og videre. Vinan (341) har en henvendelse til store deler av Movatnet. Videre etter Movatnet henvender gravminnet seg øst- og sørover. Vinan (362-63) har en større del av henvendelsen mot Movatnet i sør og sørøst og litt nordover og nordøst. Vinan (342) har en lignende henvendelse som de andre Vinan, bare mindre henvendelse til Movatnet nordover.

To gravfelt, Strømmen (329-40, 323-28), som ligger på Straumen mellom Hoklingen og Movatnet har en henvendelse vestover over Hoklingen og østover over deler av Movatnet og litt nordover. Henvendelsen fra de forskjellige gravminnene er varierende, men mye av det samme. Sør i Levanger, nærme grensa mellom Levanger kommune og Stjørdal kommune ved Hovatnet ligger det flere gravminner på Moslinan som har mye av den samme henvendelsen til landskapet. Moslinan (365, 366-69) har mesteparten av henvendelsen sør- og østover. Moslinan 6 (372), Moslinan 5 (370-71), Moslinan (364), Moslinan 7 (373-74) har mye av den samme henvendelsen, men bare mindre.

I nærheten av Hoklingen ligger Mossin Øvre (375-76) som har en større del av henvendelsen nordøst over deler av Hoklingen og noe vestover. Svehaugen (377-78) har mye av den samme henvendelsen, men større henvendelse utover Hoklingen. Mossing Nedre (379) har en mindre henvendelse til landskapet enn de andre gravminnene har, men henvender seg i de samme retningene. Gravminnene på gravfeltet Husby (314-22) har mye av den samme henvendelsen vestover, sørover og østover over litt av Hoklingen, som varierer. Husby (313) har en større henvendelse sør, vestover mot deler

av Hammervatnet og østover over Hoklingen. Et stort gravfelt Husby (271-312) ligger like ovenfor Husby (313). Gravminnene på gravfeltet har mye av den samme henvendelsen vestover mot Hammervatnet, øst og nordøst over Hoklingen og sørover mot Åsen. I nærheten ligger Hove (381) som har noe av den samme henvendelsen som Husby (271-312). Større deler av henvendelsen er øst og sørover ved gravminnet og videre østover forbi deler av Hoklingen og nordvest over Hammervatnet. Hove (382) har en større del av henvendelsen sørover og litt østover og nordvest mot deler av Hammervatnet.

Vang (380) har størstedelen av henvendelsen sørøstover og litt nordøst. Noe av henvendelsen når litt av Hammervatnet i vest. Fossingan (383) har en større henvendelse vest, nordvest over og forbi deler av Hammervatnet. Gravhaugene på Grenne Vestre (384-85) har mye av den samme henvendelsen sørøst og nordover ved deler av Hammervatnet. Sør i Åsen ved Nesjovatnet ligger Åker (390-91) som har en liten henvendelse østover og vestover. En liten del av henvendelsen dekker et lite område av Trondheimsfjorden i nordvest. Innerst i Lofjorden ligger 3 gravrøyser, Undlien Nordre (386-88) hvor 2 av dem har en henvendelse utover deler av fjorden og litt nordover utover Trondheimsfjorden. Den siste gravrøysa (388) har en henvendelse som går sørøst innover i Levanger.

Figur 13: Eksempel på et synsfelt av en gravhaug i Ekne, Markabygda og Åsen, ID 111499-38 Huseby (nr. 307). Illustrasjon: Mari Raastad

6.6 Visuell landskapsanalyse

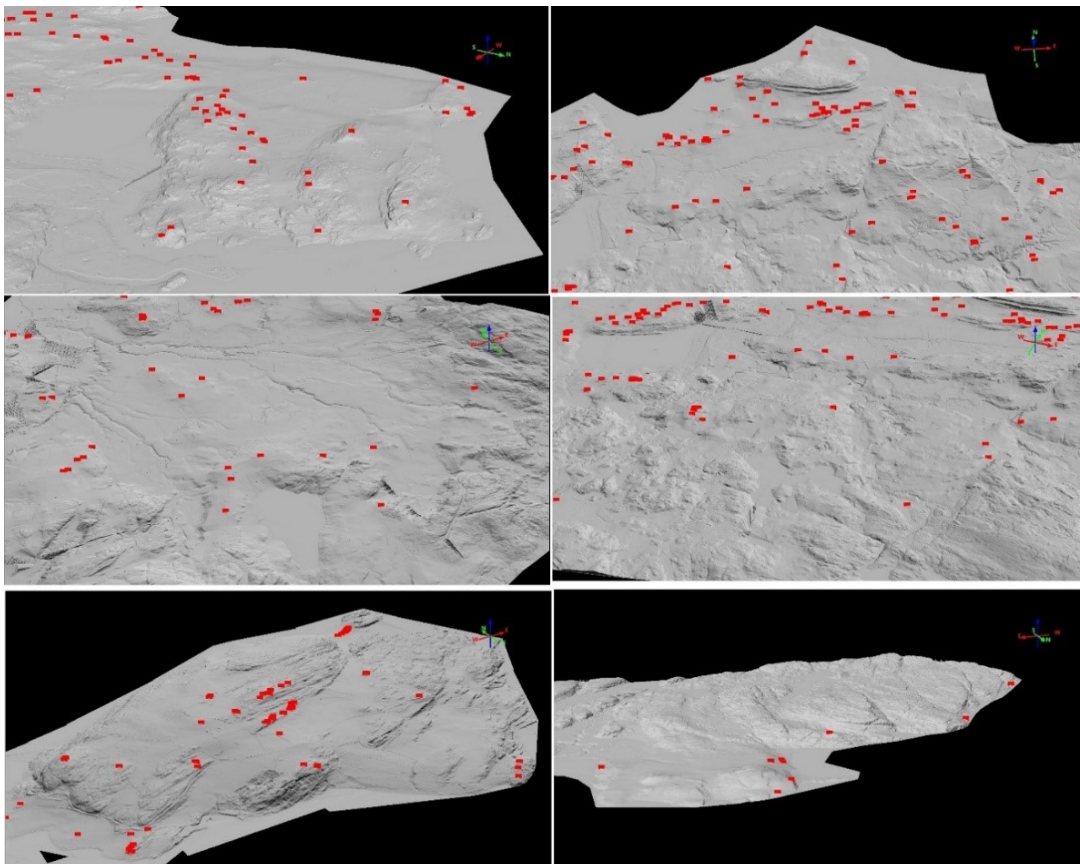
6.6.1 Plassering i landskapet

Ovenfor er synsfeltene til enkeltminnene i Levanger blitt kort beskrevet. Gjennom å se på terrengmodellene ser vi hvordan gravminnene er plassert. Flere gravminner er plassert på eller ved forskjellige høydedrag i landskapet, mens andre har en beliggenhet i et mer flatere terreng, for eksempel i jordbrukslandskap. Flere av gravminnene ligger i nærheten av områder med dagens dyrket mark som kommer fram gjennom dataene fra Geonorge. Enkelte gravminner er plassert på og ved tanger, nes, ved bukter, langs strandlinja, som figuren nedenfor viser. Dette er faktorer som er med på å forme synsfeltene og landskapskonteksten til de enkelte gravminnene. Synsfeltene varierer i størrelse hvor flere gravminner har et stort synsfelt og henvender seg til større landskapsrom, mens andre gravminner har et mindre synsfelt og henvender seg til mindre landskapsrom.

Uten å se landskapet ordentlig kan synsfeltene være en indikasjon på landskapsrommene rundt gravminnene. Naturlige elementer i landskapet, som de forskjellige lidargenererte terrengmodellene viser, er med på å danne ulike landskapsrom rundt gravminnene og forme synsfeltene. Hvordan landskapet er formet og plasseringen av gravminnene er med å påvirke utsikten fra hvert enkelt gravminne. Det er flere områder hvor dette kommer fram. Et eksempel er gravminnene Kjølaas Nordre. I dette området er det to gravrøyser og tre gravhauger som har forskjellig beliggenhet i landskapet. To av gravminnene, en gravhaug (678) og gravrøys (673) ligger høyere i landskapet enn resten på høydedrag. De tre andre gravminnene (677, 672, 676) ligger lavere i terrenget i et mer hellende terreng. Landskapet rundt har flere høydedrag og er med på å stenge for henvendelsen til gravminnene og gjør at de henvender seg til et mindre landskapsrom enn de to første gravminnene. Noen gravminner som henvender seg til et større og mer åpent landskapsrom er gravhaugene Lein Øvre (162, 163, 165). Gravhaugene er plassert i hellende terreng mot et mer flatt område som gjør at de får en stor henvendelse til området nedenfor. Andre har en beliggenhet i et større landskapsrom, blant annet gravrøysene Holbergåsen (150, 151-152), Lynum Nordre (180), Nordmarka, eller Grønråd (213) og Sandhaugen (212) som har en beliggenhet høyere i landskapet.

Flere områder har større forskjell i henvendelsen og landskapsrommene. Et eksempel er gravminnene på Nesset. Mange av gravminnene er plassert på og ved et høydedrag langs Eidsbotn. Disse gravminnene har henvendelse til forskjellige landskapsrom. Flere gravminner henvender seg til større landskapsrom innover på Nesset, utover Levanger og utover Trondheimsfjorden, for eksempel Veske Vestre (45), Fredrikkesfryd Vestre og Østre (55), Svartberget (29) og Håa (32, 34). Enkelte er plassert lavere i terrenget og henvender seg til mindre landskapsrom innover på Nesset eller Eidsbotn og innover Levanger, for eksempel Veske Vestre (47, 51) og Nesset skole? (58). Mange av gravminnene på Ytterøya er plassert i landskapet slik at de har en mindre eller større del av henvendelsen utover Trondheimsfjorden og befinner seg i et større landskapsrom, for eksempel Værås (691). Terrenget sperrer også for utsikten i enkelte retninger for noen gravminner, blant annet for Solstad (709-22), Eines (694-700) og Sandsøra (763). Solstad (709-22) er plassert nedenfor et høydedrag som sperrer utsikten nordover for gravminnene, samme gjelder for Sandsøra (763). Ved Eines (694-700) stenger terrenget for utsikten sørover og utover Eidnesneset. På Ekne er flere av gravminnene plassert lavere og i hellende terreng ved bukter og langs strandlinja, blant annet Falstad Nedre (245), Vestrum Nordre (256, 258), Vestli (261) og Purkvika (776).

Nærmere Levanger sentrum ved Mule og Okkenhaug har gravminnene forskjellig beliggenhet i landskapet. Flere er plassert slik at de befinner seg i et større landskapsrom både utover Trondheimsfjorden og innover Levanger. Flere gravminner er plassert på og ved forskjellige høydedrag i landskapet. Blant annet er Roknehaugen (455), Søgstad Søndre (485), Røstad Øvre (489-93), Røstad Nedre (487-99, 500), Kirkhaugen (495), Sæter (460) plassert i landskapet at de er i større landskapsrom både innover Levanger og utover Trondheimsfjorden. Skånes (420, 415), Storborg Øvre (470), Vågen (471), Thynæs Øvre (478). Røstad Nedre (496, 501) og Røstad Øvre (494) er plassert i landskapet slik at de befinner seg i et større landskapsrom utover Trondheimsfjorden. Flere er plassert i nærheten av vannkanten enten langs vannkanten eller på og ved tanger. Røstad Øvre (494) er plassert på nedsida av et høydedrag som blant annet Røstad Øvre (489-93) er plassert på. Dette høydedraget stenger for utsikten innover i Levanger. Gravminnene Hojem Søndre (568, 569, 570) har forskjellig plassering i landskapet og befinner seg i forskjellige landskapsrom. Hojem Søndre (568) ligger høyere i landskapet enn de andre og har større landskapsrom enn Hojem Søndre (569, 570). Timstokkhaugen (529) og Hojem Nordre (567) ligger også høyt i landskapet og henvender seg til større landskapsrom. Hojem Søndre (569, 570) er plassert i landskapet slik at de henvender seg til mindre landskapsrom, blant annet som Tynesaunet (407, 406), Kløvjan Vestre (595, 587, 594), Gustad Vestre (602), Munkeby Øvre (661) og Heieraas (665). På Åsen og Markabygda er blant annet gravfeltene Husby (271-312), Strømmen (329-340, 323-328) plassert på høydedrag i landskapet. Andre er plassert enten i hellende terreng eller ved høydedrag som sperrer utsikten i enkelte retninger, blant annet Hove (381), Mossing Øvre (375-76), Sand (358) og Tangen (170).

Figur 14: Ulike terreng med plassering av gravminner i områdene. Øverste rad: Nesset og Mule. Midterste rad: deler av Skogn og Momarka. Nederste rad: deler av Ytterøya og Ekne. Utklipp fra Quick Terrain Modeler

6.6.2 Gravminnenes henvendelse til landskapet og andre kulturminner

Gravminnene i Levanger henvender seg til forskjellige elementer i landskapet, både menneskelagde og naturlige elementer. I nærheten av enkelte gravminner er det registrert andre kulturminner, for eksempel bosetning- og aktivitetsområder. På enkelte lokaliteter med gravminner er det registrert bosetning- og aktivitetsområder, for eksempel Djupdalen (83), Strømmen (329-240) og Venaas Vestre (628-631). På lokalitetene er det blant annet registrert kokegroper, dyrkningsspor og stolpehull. Disse inngår allerede i en sammenheng. Flere gravminner har henvendelse blant annet rettet mot registrerte bosetning- og aktivitetsområder i nærheten. For eksempel Kjønstad Vestre (28), Leiren (504), Tidl. Frivoldshaugen, nå Horg (503), Eide (66-70), Munkeby Øvre (664), Thynæs Øvre (477), Sæter (460), Hojem Søndre (568, 569, 570), Hojem Nordre (567), Valan (226), Hotren (223), Laberget (227-29), Hove (381), Vang (380), Mossing Øvre (375-76). Det er forskjellige strukturer som er registrert innenfor de forskjellige bosetning- og aktivitetsområdene. På enkelte bosetning- og aktivitetsområder er det påvist områder med skjørbrent stein og svart jord av grunneier i forbindelse med utbygging av diverse gårdsbebyggelse. Andre har blitt registrert gjennom registreringer og utgravninger gjennomført av fylkeskommunen og NTNU Vitenskapsmuseet med funn av blant annet flere stolpehull og kokegroper, blant annet rundt Kjønstad Vestre (28) og Hove (381). Ved Hove (381) har det blitt gjennomført en utgravning av lokalitet 111969 Hove med funn av flere kokegroper, stolpehull og en gravhaug datert til eldre jernalder.

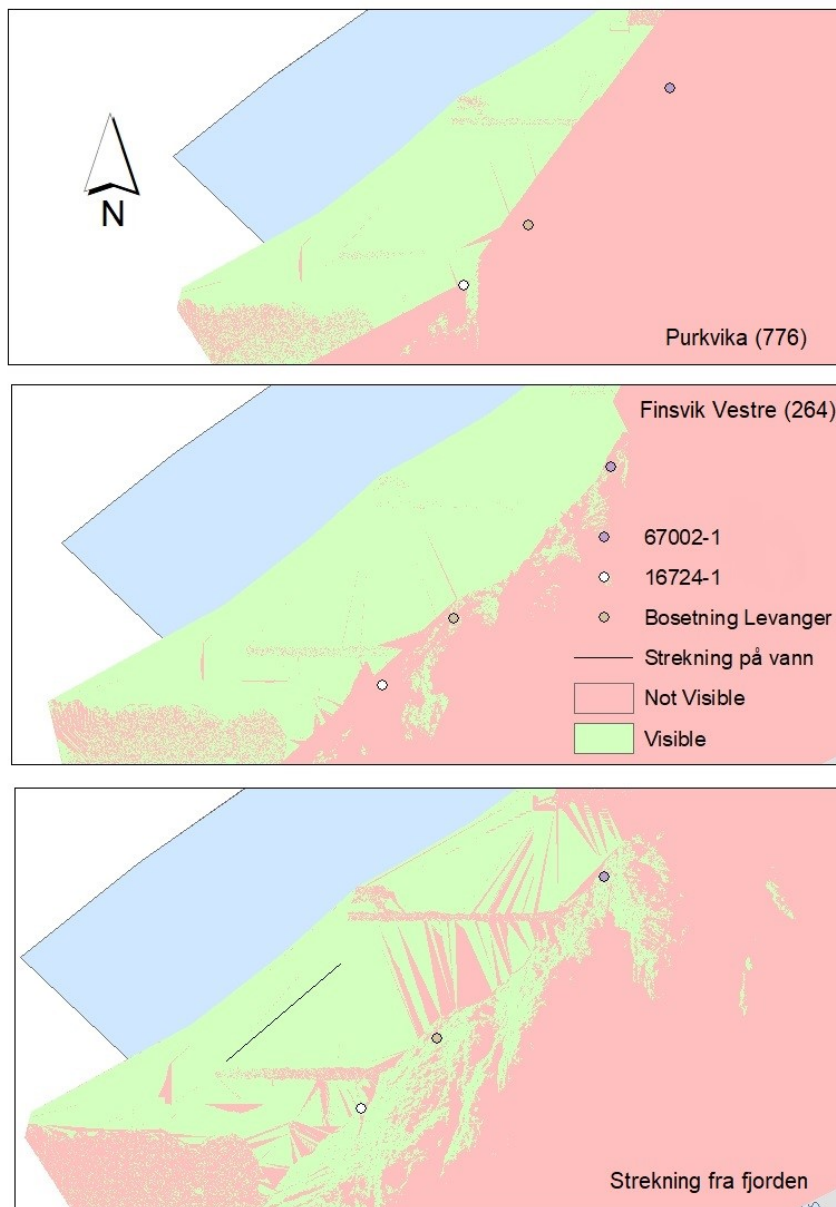
Dette kan bety at det er en sammenheng mellom gravminnene og bosetning- og aktivitetsområdene. Det er også gravminner som ikke har henvendelse til registrerte bosetning- og aktivitetsområder i nærheten. For at gravminnene og bosetningssporene skal ha en klar sammenheng spiller avstanden mellom kulturminnene en rolle. Det er flere gravminner som har en henvendelse til bosetning- og aktivitetsområder som ligger litt lenger unna som mest sannsynlig ikke har noen sammenheng med akkurat det gravminnet. Som det kommer fram ovenfor er bosetning- og aktivitetsområdene blitt registrert gjennom forskjellige metoder og innholdet varierer. Det er bedre informasjon om de forskjellige bosetningsområdene der det har vært registreringer og utgravninger ved fylkeskommunen og NTNU Vitenskapsmuseet.

Noen helleristningslokaliteter og runer finnes i nærheten av enkelte gravminner. Disse kan inngå i en religiøs eller sosial strukturering i landskapet. Rundt Okkenhaug (576) er det registrert flere bosetning- og aktivitetsområder og tre bergkunstlokaliteter hvor en er litt lenger unna. Dette kan være et eksempel på en sammenheng mellom gravminnet og bosetning- og aktivitetsområdene og en religiøs eller sosial strukturering i landskapet. Et annet eksempel kan være gravfeltet Eid (746-751) som ligger ca. 70 m sør for en stein med runer og skålgroper. Ved Skånes (415) er det to helleristningslokaliteter. De ulike kulturminnene nevnt ovenfor er med på å utgjøre en kulturell strukturering av landskapet. Det er flere steder i Levanger hvor det er flere gravminnelokaliteter i nærheten av hverandre. Ved flere av enkeltgravminnene ligger det gravfelt som ikke har blitt analysert. Disse har en sammenheng i landskapet, uansett om de er samtidige eller ikke. Kulturminnene får nye sammenhenger og relasjoner til andre kulturminner og landskapet etter hvert som tiden går, blant annet med bygging av nye veier og boligfelt. Enkelte gravminner ligger i dag innenfor og ved boligfelt, for eksempel noen gravminner på Nesset. Gravminnene inngår i en ny sammenheng med boligfeltet og kulturminnene i nærheten, enn da de først ble anlagt.

Det er enkelte gravminner som har deler av henvendelsen rettet mot deler av veistrukturen fra de historiske kartene og flere av gravminnene ligger ved deler av veistrukturen. Gravminnene kan ligge i nærheten av veier som kan være viktige ferdselslinjer og knutepunkt i kommunen, både på land og til vanns. Langs en ferdselslinje fra de historiske kartene ved Mule ligger det flere gravminner, blant annet gravminnene Mule Søndre og Nordre (408, 413, 414, 412), Østborg (446, 447, 451, 448, 449, 450) og Salthammer Vestre (404, 403, 405, 402, 397). Det er varierende hvor mye av veistrukturen som er innenfor henvendelsen, noen av gravminnene har henvendelse på veistrukturen østover mot Verdal kommune.

På Ytterøya er flesteparten av gravminnene på østsida av øya noe som kan vise til at østsida har hatt viktige ferdselslinjer. Det er på denne siden, på Hokstad, at dagens kai med ferje mellom Levanger og Ytterøya ligger. På Nesset ovenfor Eidsbotn er flere gravminner plassert i nærheten av den historiske veistrukturen. For gravminnene varierer henvendelsen mot veistrukturen. Blant annet har Fredrikkesfryd Vestre og Østre (55, 54) en del av henvendelsen mot veistrukturen på begynnelsen av Nesset. I enkelte deler av kommunen, Åsen og deler av Markabygda, er det ikke funnet historiske kart med veistruktur. Ved Åsen ligger blant annet Husby (271-312) som kan være en indikator på at det var en vei der gjennom jernalderen. Lenger sør i Åsen er det registrert en bygdeborg, Aurtua (ID 111152). Dette kan peke på en ferdselslinje fra sjøveien på sørsida av Frosta og inn til Åsen (Stene, 1989, s. 83).

For å se på innsynet til gravminnene ble det utført synsfelt fra enkelte områder fra den historiske veistrukturen og fra enkelte punkter fra Trondheimsfjorden. Det ble valgt ut enkelte strekninger og veikryss rundt omkring i Levanger i nærheten av flere gravminner. Langs flere strekninger i Levanger er flere av gravminnene i nærheten veistrekingene innenfor synsfeltene. Ved flere strekninger er det også gravminner litt lenger unna som er innenfor synsfeltene. Det er også enkelte strekninger hvor de nærmeste gravminnene ikke er innenfor synsfeltet, for eksempel langs Eidsbotn ved gravminnene Nossan (78, 685, 687) og Djupdalen (83). Fra flere strekninger på Ytterøya er flere av de samme gravminnene innenfor synsfeltene. Blant annet kan gravfeltene Stangerholt (703-708) og Solstad (709-22) sees fra flere strekninger sør og sørvest for gravminnene. Ved et veikryss ved Mule er det plassert flere gravminner som er nevnt tidligere og flere av disse er innenfor synsfeltet til dette veikrysset. Flere gravminner er synlige fra forskjellige strekninger på Trondheimsfjorden, både gravminner plassert nærmere kystlinja og gravminner lenger inn i kommunen. Det er spesielt de som ligger nærmere kystlinja som er innenfor forskjellige synsfelt fra Trondheimsfjorden. Ved noen synsfelt innover mot enkelte gravminner er synsfeltene mindre sammenhengende enn synsfeltet til gravminnene utover Trondheimsfjorden, for eksempel Purkvika (776) og Finsvik Vestre (264). For enkelte gravminner er det bare innsyn fra Trondheimsfjorden fra enkelte strekninger.

Figur 15: Innsyn og utsyn til Trondheimsfjorden til to gravminner, Purkvika (776) og Finsvik Vestre (264). Det øverste og midterste bildet viser henvendelsen til Purkvika (776) og Finsvik Vestre (264) utover Trondheimsfjorden, mens det nederste bilde viser innsynet til gravminnene fra fjorden. Kartene har varierende målestokk. Illustrasjon: Mari Raastad

Fra synsfeltene til gravminnene kan vi se at mange av gravminnene har en henvendelse utover Trondheimsfjorden. Spesielt mange av gravminnene på Ytterøya. Flere gravminner i resten av Levanger har også en større eller mindre del av henvendelsen utover Trondheimsfjorden. Gravminnene som ligger langs strandlinja på Ytterøya og resten av Levanger er de gravminnene som har størst henvendelse utover Trondheimsfjorden. Sandsøra (763), Sjømyra (764-767), Purkvika (776), Eines (694-700), Otersteinen (724-726), Finsvik Vestre (264), Vestrum Nordre (258, 256), Håa (34), Rognhaugen (85), Storborg Øvre (470), Hotren (220, 223, 224, 227-29) og Skånes (420) er blant de gravminnene som har liten henvendelse innover på land og mest sannsynlig større utover Trondheimsfjorden. Av gravminnene som har størst henvendelse utover Trondheimsfjorden, er det flest gravrøyser, men også enkelte gravhauger.

Flere av gravminnene har en større henvendelse til land, men også henvendelse utover Trondheimsfjorden. Røstad nedre (497-99, 500, 501), Røstad øvre (494,489-93), Thynæs Øvre (487), Søgstad Søndre (485), Falstad Nedre (245), Nøysomhet (110, 111, 105), Gjemble Lille (10), Nordisvegen 49 (16) og Alstadhaug prestegård (84) er noen av gravminnene som både har en henvendelse innover land og utover Trondheimsfjorden. I tilknytning til Trondheimsfjorden er Eidsbotn. Eidsbotn er forbundet med Trondheimsfjorden gjennom Levangersundet. Flere gravminner har henvendelse utover Eidsbotn og Levangersundet, blant annet Halsan Østre (684), Staupshaugen (5), Gjetingsvold (506), Fredrikkesfryd (63), Nettet skole? (58) og Gjemble Lille (4). Gravfeltet Stangerholt (703-708) består av flest gravhauger hvor alle har en del av henvendelsen utover Trondheimsfjorden. For disse gravminnene er det varierende hvor stor henvendelsen er innover land og utover Trondheimsfjorden. Andre gravminner som Husby (271-312), Strømmen (329-40), Tangen (170), Vinan (341, 343-47), Sand (358), Sandan Østre (270, 269), Svehaugen (377-78) og Undlien Nordre (386, 387, 388) har en større del av henvendelsen mot innsjøer i kommunen, som Hammervatnet, Hoklingen, Movatnet og Lofjorden.

Kapittel 7 Resultater

7.1 Gravminnenes landskapskontekst

Gjennom analysen har det blitt sett på plasseringen til gravminnene i landskapet og gravminnenes forskjellige innsyn og utsyn til landskapet rundt. Dette er med på å påpeke landskapskonteksten til gravminnene som er den første problemstillingen: *hva karakteriserer landskapskonteksten til gravminnene?* Landskapskonteksten varierer på bakgrunn av plasseringen og henvendelsen til gravminnene. Fra det som kom fram gjennom analysen befinner flere av gravminnene i Levanger seg i en maritim landskapskontekst, mens andre befinner seg i en innlandskontekst. Enkelte gravminner befinner seg i begge landskapskontekstene. De fleste gravminnene ligger i tilknytning til dagens dyrket mark. Hvor det ble dyrket i løpet av bronsealderen og jernalderen er vanskelig å vite, men var nok noe annerledes enn områdene som dyrkes i dag. Flere områder har nok blitt dyrket både i løpet av bronsealderen og jernalderen. Analysen viser også at flere gravminner har en større tilknytning til ferdselslinjer både på land og til vanns. Enkelte er plassert i nærheten av større knutepunkter i Levanger.

Det som karakteriserer landskapskonteksten til flertallet av gravrøysene, er at de er plassert i nærheten av vannkanten, ved bukter og nes, og befinner seg i en maritim landskapskontekst. Av det som kom fram gjennom analysen har flere gravrøysere større henvendelse utover Trondheimsfjorden og mindre innover land. Enkelte gravrøysere er plassert lenger inn i Levanger og har en tydeligere innlandskontekst. Noen av disse har også en maritim tilknytning hvor noe av henvendelsen også er utover fjorden. Gravrøysene lenger inn i Levanger er som oftest plassert høyere i terrenget enn gravhaugene rundt eller på en måte hvor henvendelsen er større utover i landskapet enn nærområdet rundt gravrøysene. Det er enkelte gravrøysere som henvender seg mer til et nærområde, for eksempel jordbruksområder.

For gravhaugene karakteriseres landskapskonteksten ved at flere av gravhaugene befinner seg i en større innlandskontekst, for eksempel jordbruksområder. Analysen viser også at flere av gravhaugene har en del av henvendelsen utover Trondheimsfjorden. Enkelte gravhauger befinner seg i en mer maritim landskapskontekst, mens andre har både en maritim- og innlandskontekst. I en innlandskontekst har gravhaugene ofte en større henvendelse til nærområdene rundt gravhaugene. Gravhaugene er som regel plassert på og ved ulike høydedrag og som regel ved jordbruksområder enten nærmere fjorden eller innover i landet. Som med gravrøysene er det også flere gravhauger som er plassert høyere i landskapet og har en større henvendelse til landskapet rundt.

Tidligere forskning, blant annet Løseth (2007), Skauen (1996), Hjermann (2007), Herje (1984), Østerdal (1999) og Tuovinen (2002) påpeker dette i deres undersøkelsesområder. Flere som er nevnt i forskningshistorien ser på gravminnene i en maritim landskapskontekst, mens andre undersøker områder med gravminner i et større område med både maritim landskapskontekst og innlandskontekst. Flere påpeker viktigheten med gravminnenes tilknytning til vann og jordbruksområder. I deres undersøkelsesområder er det flest gravrøysere som har størst maritim tilknytning. Ved plasseringen påpeker de at gravrøysene som oftest er plassert høyt i landskapet eller lavt i terrenget ved bukter og viker. Gravhaugene har også en maritim tilknytning, men også en større tilknytning til land, jordbruksområder og bosetning.

Figur 16: En del av jordbrukslandskapet rundt Røstad Nedre (500). Gravminnet er midt i bildet med trær rundt. Foto: Mari Raastad

7.2 Ulike intensjoner bak plasseringen i landskapet

På bakgrunn av plasseringen til gravminnene og henvendelsen til de forskjellige elementene i landskapet dannes det grunnlag for å diskutere den andre problemstillingen: *hvilke intensjoner kan stå bak plasseringen av gravminnene i landskapet?* Innenfor tidligere forskning på gravminnenes plassering i landskapet er det flere forskjellige teorier bak plasseringen. Flere av disse kommer fram gjennom gjennomgangen av forskningshistorien. Spesielt blir gravminnenes funksjon som seilingsmarkeringer, territoriemarkeringer eller som uttrykk for det kosmologiske og rituelle landskapet trukket fram. Metoden og den teoretiske tilnærmingen gjør det mulig å oppleve landskapet og se etter mulige relasjoner mellom både gravminner og andre kulturminner, men også mellom gravminner og landskapet. Dette bidrar til å tolke mulige intensjoner bak plasseringen i landskapet. Gravminnenes henvendelse til naturlige formasjoner er like viktig som henvendelsen til menneskelagde formasjoner.

Gravminnenes landskapskontekst kan være med på å fortelle om mulige intensjoner som står bak plasseringen av gravminnene i landskapet. Gravminner som befinner seg i en maritim kontekst kan for eksempel hatt en funksjon som seilingsmarkeringer. Flere gravminner langs Levangers kystlinje har utsikt utover Trondheimsfjorden. Disse er også synlige fra enkelte punkter fra Trondheimsfjorden.

Flere avhandlinger, blant annet Baudou (1968), Tuovinen (2002) og Løseth (2007) så på gravminnenes mulige funksjon som seilingsmarkeringer i sitt undersøkelsesområde. De peker blant annet på viktigheten av størrelsen til gravminnene. Det er de største gravminnene som blir trukket fram til å ha fungert som seilingsmarkeringer og at de markerte den riktige leia eller gode havneforhold (Løseth, 2007, s. 110). Sollund (1996), Hjermann (2007) og Østerdal (1999) påpeker innsynet til gravminnene fra sjøen. Blant annet i undersøkelsesområdet til Østerdal (1999) er flere gravminner plassert slik at eksponeringen mot sjøen er best mulig og at innsynet ikke var av stor betydning (s. 137). Dette kommer også fram for enkelte av gravminnene i Levanger hvor utsikten fra gravminnene er bedre utover Trondheimsfjorden enn innsyn fra fjorden. Sollund (1996) peker på at enkelte gravminner i hennes undersøkelsesområde bare er synlige når den seilende kommer fra bestemte retninger (s. 79). Dette er også gjeldende for enkelte gravminner i Levanger. Risbøl et al. (2013) har sett på synligheten til gravrøysen fra mulige seilingsruter. Gravrøysene i undersøkelsesområdet er plassert i en overgangssone mellom synlige og ikke synlige områder. Gravrøysene er plassert på eller i nærheten av topper slik at de kunne bli sett fra sjøen i silhuett mot bakgrunnen (Risbøl et al., 2013, s. 520). Det er flere som påpeker at effekten en slik plassering gir, bidrar til at gravminnene skiller seg tydeligere ut i landskapet.

Ut fra synsfeltene er det de gravminnene med størst henvendelse utover Trondheimsfjorden som kan ha fungert som seilingsmarkeringer. Langs Levanger er det flere gravminner som ligger langs kystlinja og lenger inn ved bukter, tanger og nes. Disse kan ha henvendelse mot mulige ferdselslinjer på Trondheimsfjorden. Enkelte av gravminnene kan være plassert i overgangssoner mellom synlige og ikke synlige områder. Selv om gravminnene har god utsikt utover Trondheimsfjorden, er størrelsen på gravminnene også viktig. For at gravminnene skal bli sett fra lengre avstander, må de ha en viss størrelse. Noe av det Løseth (2007), Baudou (1968) og Tuovinen (2002) nevner for at gravminnene skal mulig ha fungert som seilingsmarkeringer er om de er av en størrelse slik at de kan bli sett av folk som ikke er lokalkjent. Dell`Aitante (2013) peker derimot på at mindre gravminner i hans undersøkelsesområde var synlige fra sjøsiden (s. 94). Flere av gravminnene som er plassert ved kystlinja til Levanger har en størrelse som gjør at de som ikke er lokalkjent kan se dem i landskapet. Andre gravminner har en mindre størrelse og har mulig vært vanskeligere å se av folk som ikke er lokalkjent. Selv om et gravminne har en stor henvendelse og godt utsyn utover Trondheimsfjorden, vil ikke det bety at det er godt innsyn til gravminnet. Ved noen av gravminnene er det bedre utsikt til Trondheimsfjorden enn det innsynet er som det kommer fram gjennom analysen. For enkelte gravminner kan utsynet ha vært viktigere enn innsynet til gravminnene.

Intensjonen bak plasseringen av enkelte gravminner som er plassert langs kystlinja kan være for å fungere som mulige seilingsmarkeringer. Enkelte gravminner langs Ekne kan ha fungert som seilingsmarkeringer for seilende som kommer oppover Trondheimsfjorden sjøveien fra Frosta. Ved Ytterøya, Nettet og Frol er det flere gravminner som har god utsikt utover Trondheimsfjorden, blant annet Otersteinen (724-726), Sandsøra (763), Salater (768), Sjømyra (764-767), Vågen (471). Muligens representerer de seilingsmarkeringer videre innover til Levanger, både fra Ekne og fra andre retninger, for eksempel fra Verdalen og Inderøy. Det er flere gravminner som har større henvendelse utover Trondheimsfjorden, men det virker ikke som at intensjonen bak skulle være mulige seilingsmarkeringer. Disse er mindre i størrelsen og flere ligger også lenger inn i landskapet, blant annet ved bukter. Gravminnene blir sett fra enkelte strekninger fra fjorden, men har mulig en annen intensjon bak plasseringen.

Andre forklaringer på intensjonen bak plasseringen av gravminnene i landskapet er mer rettet mot en mer ideologisk, religiøs og symbolsk forklaring, som blant annet Tapani (2002) og Hjermann (2007) ser på. Begge nevner at gravminner kan befinne seg i en liminal sone, at gravminnene befinner seg i en grensesone mellom land, hav og himmelen (Hjermann, 2007, s. 80, Tuovinen, 2002, s. 246). Ved at et gravminne har god utsikt utover sjøen kan horisonten ha en betydning. Gravminnet kan være startpunktet til en uendelig avstand til horisonten og markere den liminale sonen mellom vår verden og den andre verden. Lokaliteten til gravminnene skulle også være et sted for de besøkende og ha en symbolsk betydning. Flere gravminner i hans undersøkelsesområde ligger på miljødominante plasser. Forhøyede lokaliteter kan bli tolket som plasser som skal bestiges og besøkt for å observere tradisjoner, graven og dens omgivelser (Tuovinen, 2002, s. 245). Stedene realiserer tilstedeværelsen av det hellige og tilstedeværelsen av forfedrenes bevissthet. Jeg kan ikke se bort ifra at dette også er gjeldende for gravminner i Levanger. Gravminnene er en begravelse og har en underliggende symbolsk betydning. Stedene blir innebygd i det sosiale minnet for menneskene som ferdes i landskapet. Det er flere gravminner, blant annet Holbergåsen (150, 151-152), Lylum Nordre (180), Timstokkhaugen (529) og Vestli (261) som befinner seg på forskjellige forhøyninger i landskapet, enkelte med en miljødominant beliggenhet, og med god utsikt utover landskapet.

Flere avhandlinger trekker fram gravminnenes mulige funksjon som territoriemarkeringer. Blant annet har Ødegaard (2007) sett på gravminnenes intensjonelle nærhet til gårdsgrenser for å undersøke gravminnene som mulige markører av eiendomsrett og territorialitet. For dette så hun på gravminner som ikke ligger mer enn 50m unna historisk kjente gårdsgrenser. Når det kommer til gravminner som mulige territoriemarkeringer kan et gravminne representere en enkelthendelse, mens et gravfelt indikerer bruk over lengre tid og kanskje kontinuitet og stabilitet i gårdsgrensen (Ødegaard, 2007, s. 30). For gjennomførelsen av denne analysen har det ikke blitt sett på hvordan gravminnene ligger ved historiske kjente gårdsgrenser. Det har blitt sett på hvordan gravminner henvender seg til registrerte bosetning- og aktivitetsområder. Gjennom analysen kommer det fram at det er flere som har henvendelse mot bosetningsområder. Det er mulig at de er plassert i landskapet slik at de har fungert som territoriemarkeringer. Det er også mulig at gravminnene har en relasjon til bosetning- og aktivitetsområdene, men ikke er plassert i landskapet slik at tolkningen bak utpeker seg som territoriemarkeringer. Det er flere større gravfelt i Levanger som mulig representerer kontinuitet og stabilitet i gårdsgrensene.

Som det kommer fram gjennom analysen og den første problemstillingen, er det flere gravminner som befinner seg både i en maritim- og i en innlandskontekst. Disse gravminnene henvender seg både til Trondheimsfjorden, ferdselslinjer og enkelte bosetning- og aktivitetsområder på land. Flere gravminner er innenfor synsfelt fra både punkter fra Trondheimsfjorden og veistrukturen på land. Blant annet Søgstad Søndre (485), Røstad Øvre (489-93), Gjemble Lille (4), Staupshaugen (5), Nordisvegen 49 (16) og flere gravminner ved Levangerbukta skulle bli sett både for seilende som kommer innover Levangerbukta og Eidsbotn og fra enkelte strekninger fra ferdselslinjene på land. For enkelte av disse er det mulig at den maritime tilknytningen til Levangerbukta og Trondheimsfjorden er viktigere enn ferdselslinjene på land. På Ytterøya har de fleste gravminnene en større henvendelse utover Trondheimsfjorden. Utsikt utover fjorden og mulige ferdselslinjer har nok vært viktig for plasseringen av gravminnene på Ytterøya.

*Figur 17: En del av utsikten fra Røstad Øvre (494) utover Levangerbukta og Trondheimsfjorden.
Foto: Mari Raastad*

Lenger inn i Levanger er det registrert flere bygdeborger som er med på å peke på mulige ferdselslinjer. En av dem, Halsteinen, er plassert ved den historiske veistrukturen. Lenger sør i Levanger, ved Markabygda og Åsen, er det registrert to andre, Aurtua på Digerberget og Ratåsen. Gravminnene i områdene kan vise til mulige ferdselslinjer innover og utover i Levanger. Med landheving har landskapet i Levanger endret seg over tid. I løpet av steinalderen var Hammervatnet koblet til fjorden og det er mulig dette var en viktig ferdselslinje innover til Åsen. I dette området er det også funn av jordbruksbosetning fra slutten av yngre steinalder. Det er mulig at ferdselen i løpet av jernalderen innover Åsen og videre til Markabygda og Skogn foregikk vannveien over Hammervatnet forbundet med Hoklingen gjennom Fossingelva og Movatnet selv om Hammervatnet var skilt fra fjorden (Farbregd, 1986, s. 50). Ved flere gravfelt i dette området er det båtformede gravminner som kan danne grunnlag for denne oppfatningen, blant annet gravminner på Husby (271-312), Strømmen (329-340) og Sand (348-353, 354-357). Flere av gravminnene har også større henvendelse utover Hammervatnet, Hoklingen og Movatnet. Formen på gravminnene kan være med på å representere hvor viktig denne ferdselen var for familiene på gårdene i dette området. Fredriksen (2015) foreslår at skipsformede gravminner i innlandskontekster på steder uten direkte tilknytning til strandlinja kan kommunisere en bevissthet om havet (s. 82).

Innover i Levanger er det flere gravminner som skal bli sett fra og henvender seg mot deler av veistrukturen. Flere gravminner blir sett fra enten strekninger i nærheten, strekninger lenger unna eller begge. Dette har sammenheng med henvendelsen til gravminnene. Har gravminnene en liten henvendelse for eksempel til et nærområde, er de synlige fra kortere avstander enn gravminner som har en større henvendelse for eksempel til et fjernområde. Tuovinen (2002) påpeker noen problemer med å tolke

gravminner som territoriemarkeringer, blant annet overvurderingen av synligheten av gravminnene (s. 248). Gravminnene var vanskelig å se på lengre avstander på grunn av størrelsen og beliggenheten i landskapet. Bourgeois (2013) påpeker i sitt undersøkelsesområde at flere gravminner ikke var tydelig synlige over 1 kilometer unna (s. 130). Gravminnene hadde derfor ikke noen mening for mennesker som kom fra avstander lenger unna og som ikke kjente landskapet fra før. Videre peker Tuovinen på at graver på miljødominante steder og lenger innover fra kystlinja hører til utkanten av synsfeltet til utenforstående. På denne måten er ikke gravminnene ment som markører for eiendom rettet mot utenforstående. Hvis gravminnene derimot fungerer som territoriemarkeringer er de mer rettet mot det lokale samfunnets interne sosiale praksis og hvilke ressurser familien hadde til disposisjon. Med dette som bakgrunn kan henvendelsen til og fra mindre brukte ferdselslinjer være like viktig som henvendelsen til og fra mer brukte ferdselslinjer.

Med henhold til synligheten til gravminnene i landskapet ser enkelte på konstruksjonen av gravminnene. Gravminner går ofte i ett med landskapet og vegetasjonen rundt. Flere gravminner kan være gjengrodd og vegetasjonen rundt gravminnene kan være annerledes nå enn da gravminnene først ble bygd. Når gravminnene ble bygd skilte de seg enda mer ut i landskapet avhengig av undergrunnen (Bourgeois, 2013, s. 117). Dette peker også Risbøl et al. (2013) på. I tilfeller hvor vegetasjonen i dag er en hindring for visuelle studier, var det nok ikke slik da gravminnene ble bygd (Risbøl et al., 2013, s. 521). Vegetasjonen i deres undersøkelsesområde ble ikke regnet som en hindring siden flertallet av gravrøysene ligger i åpent terreng med dårlig jordforhold som forhindrer gode vekstvilkår for planter. Andre gravminner som ligger i terreng med gode jordforhold kan være mer utsatt for større forandringer i vegetasjonen. Bourgeois (2013, s. 117) nevner andre måter å framheve gravminnenes synlighet ved bruken av for eksempel reiste stolper rundt gravminnene. Bruken av stolper vil framheve synligheten til gravminnene og gjøre at gravminnene skiller seg ut i landskapet. I enkelte tilfeller kan fargen på steinene være med på å framheve synligheten til gravminnene. Blant annet Tuovinen (2002) nevner at fargen på steinene på en gravrøys bidro til at gravrøysa skilte seg ut fra vegetasjonen rundt når den ble sett fra sjøen (s. 204). Både oppbyggingen av gravminnene og plasseringen i landskapet kan ha spilt inn på synligheten til gravminnene.

Gravminnene i Levanger henvender seg til mindre og større områder og blir både sett fra kortere og lengre avstander. Gravminnene har en plassering i landskapet slik at de skal bli sett. Enkelte gravminner henvender seg til et mindre område og kan være mer rettet mot lokalsamfunnet enn for utenforstående. Gravminner med en henvendelse til et nærområde kan størstedelen av henvendelsen være rettet mot gården og dens avgrensning. For andre gravminner kan henvendelsen til gården og større utsikt og innsyn til landskapet rundt ha vært like viktig. Gravminnene trenger ikke å bli sett fra lange avstander for å gi lokaliteten en betydning for samfunnet eller slekten rundt. Gravminnene kan være en påminnelse av forfedrenes tilstedeværelse. Gravminnene og landskapet rundt vil uansett ha en innvirkning på tankene og følelsene til menneskene som ferdes i landskapet.

7.3 Samfunnsorganiseringen i bronsealder og jernalder

Gravminnene som har blitt sett på i undersøkelsen er gravminner fra både bronsealderen og jernalderen. Gravminnene representerer menneskenes bruk av landskapet. Blant annet har gravminner og gravfunn lenge vært en pekepinn på samfunnsforhold i bronsealder og jernalder. Blant annet viser store gravminner med prestisjegjenstander til det øvre samfunnsjiktet. Dette treffer den tredje problemstillingen: *Hva kan dette si om samfunnsorganiseringen i bronsealder og jernalder?* Ved å se på flere mulige intensjoner og bakgrunner for plasseringen av gravminnene i landskapet kan det dannes tanker om samfunnsorganiseringen i bronsealder og jernalder. Det er få gravminner med en nærmere datering til ulike perioder i bronsealderen og jernalderen. Gravfunn fra Levanger med nærmere dateringer bidrar med å påpeke noe om samfunnsorganiseringen i de ulike periodene.

Tidligere er det blitt diskutert mulige intensjoner bak plasseringen av gravminner i landskapet. De mulige intensjonene kan være med på å peke på tanker om samfunnsorganiseringen. Ovenfor er det nevnt at gravminner kan være markører for det lokale samfunnet og hvilke ressurser familiene hadde til disposisjon. Siden flertallet av gravminnene ligger i en jordbrukskontekst, kan en anta at jordbruk var en viktig ressurs både i bronsealderen og jernalderen. Det er få gravminner som har en eksakt datering til bronsealder, det er i tillegg kun funnet tre enkeltfunn av bronsegjenstander som kan være fra bronsealderen (Herje, 1989, 38-40). Det er også registrert få funn av bronsealderens gårdsbosetninger, blant annet spor av et mulig bronsealderhus på Geite og bosetningsspor på Gjemble (Heen-Pettersen & Ystgaard, 2015, s. 38). Gravminnene er med på å vise at det var et lagdelt samfunn i bronsealderen hvor de i samfunnets toppsjikt fikk bygget gravminner over seg.

En annen viktig ressurs for Levanger i løpet av jernalderen var jernframstilling. Det meste av jernframstillingen foregikk i fjellområder og det krevdes at noen kunne sikre bemanning, matforsyning og transport (Stenvik, 2017, s. 113). For å styre driften av jernproduksjonen måtte det være store nok gårder til å ha kontrollen. Jernproduksjonen har nok vært viktig for fjernhandelen både i eldre jernalder og i senere perioder og har vært med å spille en viktig rolle for etablering og opprettholdelsen av et kontroll- og maktapparat i eldre jernalder (Ystgaard, 1999, s. 153).

Sammen med størrelsen på gravminner, gravfunn og organiseringen av jernframstilling kan det pekes på sosiale forskjeller og organiseringen av samfunnet. Størrelsen på gravminnene i Levanger varierer. Det er flere store gravminner og gravfelt. De største gravminnene ligger på forskjellige steder i kommunen, med de to største gravminnene på Åsen og Alstadhaug. Begge ligger i områder som har flere gravminner, andre kulturminner rundt og mulige ferdselslinjer. Det er tidligere nevnt mulige ferdselslinjer ved Åsen. Enkeltgravminnene og de store gravfeltene med dateringer både til eldre og yngre jernalder, gir inntrykk av at det har vært gårder i dette området som har hatt nok ressurser og mulig kontroll på ferdselslinjene over lengre perioder i jernalderen.

Ved flere gårder og gravminner i Levanger er det funnet gravmateriale som peker på rike bosetninger med blant annet prestisjevarer. Blant annet er de rike funnene fra romertid fra Geite og Salthammer med på å vise til utbredt handel og hvor stort kontaktnett samfunnet hadde, både mot kontinentet og Sverige (Ystgaard, 1999, s. 151). På Geite er det funn av et mulig bronsealderhus og det er mulig at grunnlaget for makten og det økonomiske overskuddet på Geite ble lagt allerede da og kanskje andre steder i kommunen. Det er flere gravfunn i Frol, Alstadhaug og Skogn som peker på velstand

(Herje, 1989, s. 82-86). I Frol og Alstadhaug er det registrert flest gravminner. I områdene er det gode jordbruksforhold som kan være en grunn til at det finnes flere gravminner her. Flere gårder hadde nok en mer sentral beliggenhet med tanke på ferdselslinjer og handel.

Grunnlaget for velstanden og økonomisk overskudd til enkelte gårder kan ha bli lagt allerede i bronsealderen med en sentral plassering og god utnyttelse av jordbruksressursene. I eldre jernalder var det stor jernproduksjon i Levanger og flere gårder kan ha hatt kontrollen over produksjonen. Bronsealderens og jernalderens gravminner er med på å vise til samfunnsorganiseringen. Gravminnene og gravfunnene er med på å vise til et lagdelt samfunn. Gravfunnene fra eldre og yngre jernalder er også med på å fortelle om den utbredte kontakten menneskene i Levanger hadde.

Kapittel 8 Oppsummering og avslutning

I denne oppgaven har det blitt sett på gravminnenes landskapskontekst, diskutert rundt mulige intensjoner bak plasseringen av gravminnene i landskapet og hva dette kan si om samfunnsorganiseringen i bronsealder og jernalder. Undersøkelsen tok for seg gravminner i Levanger hvor det ble sett på gravrøysenes og gravhaugenes plassering og henvendelsen til landskapet. Gravminnene har en forskjellig plassering i landskapet som er med på å påvirke gravminnenes henvendelse som det kommer fram gjennom analysen. For å få en bedre forståelse av gravminnenes plassering i landskapet ble det også sett på hvordan gravminnene henvender seg til bosetning- og aktivitetsområder og veistrukturen fra historiske kart. I tillegg til å se på utsynet til gravminnene ble det også sett på innsynet til gravminnene ved å gjennomføre synsfelt fra forskjellige punkter fra den historiske veistrukturen. For å se på henvendelsen til de forskjellige elementene ble det gjennomført synsfeltanalyser i ArcMap med lidargenererte terrengmodeller. I tillegg ble visuell landskapsanalyse brukt for å belyse blant annet gravminnenes landskapskontekst og å vurdere sammenhenger mellom gravminnene, andre kulturminner og ulike elementer i landskapet.

Gravminnenes plassering og henvendelse, både utsyn og innsyn, er med på å påpeke hva som karakteriserer gravminnenes landskapskontekst, som er den første problemstillingen. Både gravhauger og gravrøyser er plassert rundt i hele kommunen. Det er flest gravrøyser som befinner seg i en maritim landskapskontekst. Flere gravrøyser har en større del av henvendelsen utover Trondheimsfjorden og mindre innover på land. Gravhauger som befinner seg i en maritim landskapskontekst har noen ganger også henvendelse innover på land. Både gravhauger og gravrøyser befinner seg i en innlandskontekst med varierende henvendelse til nærområdene rundt gravminnene. Levanger er en god jordbrukskommune og flere av gravminnene ligger i tilknytning til dagens dyrket mark.

Det er flere muligheter for forskjellige tolkninger av mulige intensjoner bak plasseringen av gravminner i landskapet som diskusjonen rundt den andre problemstillingen viser. Å se gravhauger og -røyser i sammenheng med andre kulturminner og ferdselslinjer kan bidra til å forstå mulige intensjoner bak plasseringen. På bakgrunn av innsynet og utsynet til gravminnene og plassering i landskapet kan det gjøres tolkninger om mulige intensjoner bak plasseringen. Det har blitt trukket fram muligheten for at mulige intensjoner bak plasseringen kan ha vært at gravminnene skulle fungere som seilingsmarkeringer, territoriemarkeringer eller ha en mer ideologisk, religiøs og symbolsk betydning. Gravminnene i Levanger kan ha en sammensatt betydning og kan ha flere mulige intensjoner bak plasseringen i landskapet enn det som har blitt diskutert her. Innsynet og utsynet til gravminnene er like viktige for å tolke mulige intensjoner bak plasseringen. Om en mulig intensjon skulle være at gravminnene har en funksjon som seilingsmarkeringer burde innsynet til gravminnene være god. Både ved seilingsmarkeringer og territoriemarkeringer påpeker flere at størrelsen på gravminnene har en betydning. Hvis gravminnene er av en viss størrelse er de lettere å se for mennesker som ikke er lokalkjent. Enkelte gravminner kan fungere som territoriemarkeringer for både utenforstående og det lokale samfunnet. Gravminnene kan også ha en mer ideologisk, religiøs og symbolsk betydning. Beliggenheten til gravminnene kan representere en hellig plass for samfunnet og utførelse av tradisjoner.

Gravminnene representerer menneskenes bruk av landskapet. Gravminnene kan påpeke noe om samfunnsorganisasjonen i bronsealder og jernalder. Den tredje problemstillingen så nærmere på dette. Gravminnene i seg selv viser til et lagdelt samfunn. Spesielt med tanke på størrelse, store gravfelt og gravfunn. Det er gode jordbruksforhold i Levanger og dette har nok dannet et grunnlag for velstand og økonomisk overskudd for flere gårder sammen med en sentral plassering med tanke på ferdselslinjer. Andre ressurser, som jernproduksjon, kan ha bidratt til enda mer velstand og økonomisk overskudd i hele kommunen.

Gravminner er fysiske markører i landskapet etter bronsealderen og jernalderens mennesker. De forteller om menneskenes bruk av landskapet. Det finnes flere ulike måter å tilnærme seg kunnskap om det forhistoriske landskapet og bruken av landskapet. Å se gravminnene i sammenheng med andre kulturminner og ferdselslinjer og vurdere relasjoner mellom dem, kan gi svar på flere forskjellige problemstillinger. Flere av gravminnene i Levanger mangler en nærmere datering som har vært en begrensning. Med flere dateringer av gravminnene kan det bli stilt flere problemstillinger om endringsprosesser som kan danne et mer nyansert bilde av bruken av landskapet. Med dette kan det bli sett nærmere på gravminnenes ulike plassering i landskapet, både mellom bronsealder og jernalder og eldre og yngre jernalder. Dette kan også bidra til et mer klarere bilde av samfunnsorganisasjonen i de forskjellige periodene.

Referanser

- Aston, M. (1985) *Interpreting the Landscape. Landscape Archaeology in Local Studies*. London, B. T. Batsford
- Baudou, E. (1968) Forntida bebyggelse i Ångermanlands kustland. Arkeologiska undersökningar av ångermanländska kuströsen. I: *Arkiv för norrländsk hembygdforskning, 1968*, Kulturhistoriska Föreningen Murberget, Härnösand
- Bourgeois, Q. (2013) Monuments of the horizon. The formation of the barrow landscape throughout the 3rd and 2nd millennium BC. Leiden, Sidestone Press. Hentet fra: <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/20381>
- Brück, J. (2005) Experiencing the past? The development of a phenomenological archaeology in British prehistory. *Archaeological Dialogues* 12(1), s. 45–72. Hentet fra: <https://www.cambridge.org/core/journals/archaeological-dialogues/article/experiencing-the-past-the-development-of-a-phenomenological-archaeology-in-british-prehistory/B8EA54DED37620E016057641EBF211DC>
- Dell´Aitante, S. (2013) *Kysten som arena for fremvisning av lokal makt i eldre jernalder. Nausttuffer og gravminner i landskapet i Hordaland og Rogaland*. (Mastergradsavhandling) Bergen, Universitetet i Bergen
- Eve, S. (2012) Augmenting Phenomenology: Using Augmented Reality to Aid Archaeological Phenomenology in the Landscape. *Journal of Archaeological Method and Theory*, Vol. 19(4), s. 582-600. Hentet fra: https://www.jstor.org/stable/23365980?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Farbregd, O. (1986) Hove i Åsen – kultstad og bygdesentrum. *Spor – fortidsnytt fra Midt-Norge*, nr. 2, 1986, s. 42-51. Hentet fra: <https://www.ntnu.no/museum/spor/>
- Fleming, A. (2006) Post-processual Landscape Archaeology: A Critique. *Cambridge Archaeological Journal*, Vol. 16(3), s. 267-280. Hentet fra: <https://www.cambridge.org/core/journals/cambridge-archaeological-journal/article/postprocessual-landscape-archaeology-a-critique/2BFE55A8A912A9B9D8526945E7BF8532>
- Fontijn, D. (2013) Beyond Barrows – an introduction. I: Fontijn, D., Louwen, A. J., van der Waart, S. & Wentink, K. (red.) *Beyond Barrows. Current research on the structuration and perception of the prehistoric landscape through monuments*, (s. 9-20) Leiden, Sidestone Press
- Forseth, L. & Foosnæs, K. (2017) Maktens monumentalitet. Frostatingets lokalisering sett i lys av storhaugene i Trøndelag. *Gunneria* 81, s. 41-70, Trondheim

Fredriksen, C. (2015) *Graver ved havet. En maritim tilnærming til jernalderlandskapet på Vestvågøy i Lofoten*. (Mastergradsavhandling, NTNU) Hentet fra: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2358484>

Gansum, T. (1997) Jernaldermonumenter og maktstrukturer. Vestfold som konfliktarena. I: Fuglestvedt, I. & Myhre, B. (red) *Konflikt i forhistorien*. AmS-Varia 30, s. 27-40. Arkeologisk museum i Stavanger. Hentet fra: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2010050605024

Gansum, T., Jerpåsen, G.B. & Keller, C. (1997) Arkeologisk landskapsanalyse med visuelle metoder. I: *AmS-Varia 28*. Arkeologisk museum i Stavanger. Hentet fra: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2010050605024

Gillings, M. (2012) Landscape Phenomenology, GIS and the Role of Affordance. *Journal of Archaeological Method and Theory*, Vol. 19(4), s. 601-611. Hentet fra: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10816-012-9137-4>

Hamilton, S., & Whitehouse, R. (2006) Phenomenology in practice: Towards a methodology for 'subjective' approach. *European Journal of Archaeology*, Vol. 9(1), s. 31-71. Hentet fra: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1461957107077704>

Heen-Pettersen, A, & Ystgaard, I. (2015) Arkeologisk undersøkelse av bosetningsspor fra bronsealder/jernalder, Gjemble lille, Levanger, Nord-Trøndelag (*NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2015/2016*). Hentet fra: <https://www.ntnu.no/museum/utgravningsrapporter/2015>

Herje, T. (1984) *Landskap og samfunn i endring. Bjugn og Ørlandet i jernalder – en analyse av økonomi og samfunnsorganisasjon i et midt-norsk kystmiljø*. (Mastergradsavhandling) Universitetet i Oslo, Oslo

Herje, T. (1989) *Fragmenter av en fortid. Funn og fortidsminner i Levanger kommune*. Levanger kommune, bygdeboknemda

Hjermann, M. (2007) *Kystrøyser ved Hustavika, Fræna kommune, Møre og Romsdal. En studie av kystrøysers plassering i et maritimt landskap*. (Mastergradsavhandling) NTNU, Trondheim

Iversen, F. (1999) *Var middelalderens lendmannsgårder kjerner i eldre godssamlinger? En analyse av romlig organisering av graver og eiendomsstruktur i Hordaland*. Arkeologiske avhandlinger og rapporter fra Universitetet i Bergen – 4. Bergen.

Iversen, F. (2004) *Eiendom, makt og statsdannelse: kongsgårder. Kongsgårder og gods i Hordaland i yngre og middelalder* (Doktoravhandling). Universitetet i Bergen, Bergen. Hentet fra: <http://bora.uib.no/handle/1956/11321>

- Jerpåsen, G. B. (2009) Application of visual archaeological landscape analysis: some results. *Norwegian archaeological review*. Vol. 42(2), s. 123-145
- Jerpåsen, G. B. (2013) *Between the rural and the urban: alternative approaches for analysing the historic dimension in urban fringe areas = Mellom land og by: alternative tilnærminger til analyse av den historiske dimensjonen i byens randområder*. (Doktorgradsavhandling) Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås
- Jonsson, B. & Marstrander, L. (1973) Gravfeltet på Gjeite ved Levanger. *Viking – Norsk arkeologisk årbok*. Vol 37, s. 133-150. Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/handle/10852/37599>
- Kartverket, historiske kart. Hentet fra: <https://kartverket.no/Kart/Historiske-kart/>
- Kartverket (udatert a) *Hoydedata*. Hentet fra: <https://hoydedata.no/LaserInnsyn/>
- Kartverket (udatert b) *Geonorge*. Hentet fra: <https://kartkatalog.geonorge.no/metadata/kartverket/n50-kartdata/ea192681-d039-42ec-b1bc-f3ce04c189ac>
- Kleppe, J. A. (2000) *Arkeologiske synsfeltanalyser. Om landskapsforståelse og GIS*. (Mastergradsavhandling, Universitetet i Tromsø) Hentet fra: <https://munin.uit.no/handle/10037/102>
- Larsen, I. (2001) *Gravens plassering i jernalder. En analyse av hvilke faktorer som har påvirket plasseringen av jernalderens døde i Lurøy*. (Mastergradsavhandling) Universitetet i Tromsø, Tromsø
- Lock, G. (2003) *Using computers in archaeology. Towards virtual pasts*. London and New York, Routledge
- Løseth, K. (2007) *Det maritime kulturlandskapet på Hitra. Et studium i forhistoriske gravminners beliggenhet i kystlandskapet*. (Mastergradsavhandling) NTNU, Trondheim
- Marstrander, L. (1983) Inntrøndelag i romertid. *Gunneria* 43. Trondheim
- Mehl, K. M., Overland, A., Berge, J. & Hjelle, K. L. (2015) Cultural landscape development on a west-east gradient in western Norway – potential of the Landscape Reconstruction Algorithm (LRA). *Journal of Archaeological Science* 61, s. 1-16
- Olsen, B. A. (1974) *Utgravning på Hynne, Levanger, Nord-Trøndelag* (Rapport arkeologisk serie 1974:2) Trondheim, Universitetet i Trondheim
- Prestvold, K. (1999) Trøndelag i støpeskjeen. Jernproduksjon og sosial organisasjon i Nord-Trøndelag mellom 350 f.Kr. og 500 e.Kr. *Gunneria* 75. Trondheim

Rennell, R. (2012) Landscape, experience and GIS: exploring the potential for methodological dialogue. *Journal of archaeological method and theory*, 2012, Vol. 19(4), s. 510-525. Hentet fra: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10816-012-9144-5>

Riksantikvaren (udatert) *Askeladden* [Database for kulturminner] Hentet fra: <https://askeladden.ra.no/Askeladden/>

Risbøl, O. (2003) Der folk ferdes – stier, veier og bruer. I: Amundsen, H.R, Risbøl, O. & Skare, K (red.) *På vandring i fortiden. Mennesker og landskap i Gråfjell gjennom 10 000 år*. NIKU Tema 7 (s. 71-75)

Risbøl, O. (2009) Fugleperspektiv på kulturminner. Bruk av flybåren laserskanning i arkeologien. *Viking – Norsk arkeologisk årbok*. Vol. 72, s. 211-226. Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/handle/10852/43685>

Risbøl, O., Petersen, T. & Jerpåsen, G. B (2013) Approaching a mortuary monument landscape using GIS- and ALS-generated 3D models. *International journal of heritage in the digital era*. Vol. 2, (4), s. 509-525

Risbøl, O. & Gustavsen, L. (2016) *Håndbok. Bruk av luftbåren laserskanning (lidar) i arkeologien*. Riksantikvaren. Hentet fra: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2404006>

Roymans, N. & Kortlang, F. (1999) Urnfield symbolism, ancestors and the land in the Lower Rhine region. I: Theuws, F. & Roymans, N. (red.) *Land and ancestors. Cultural dynamics in the Urnfield period and the middle ages in the southern Netherlands* (s. 33-61) Amsterdam. Amsterdam University Press

Skauen, I. (1996) *Graver i tid og rom. Et eksempel fra jernalder i Meløy kommune, Nordland*. (Mastergradsavhandling) Universitetet i Oslo, Oslo

Smelror, M. (2000) Hvordan ble Trondheimsfjorden til? I. Sakshaug, E. & Sneli, J.A. (red.) *Trondheimsfjorden* (s.19-37). Trondheim, Tapir

Sognnes, K. (2005) Bronsealderen. I: Bull, I. (red.) *Trøndelags historie 1* (s. 83-105). Trondheim, Tapir

Solberg, B. (2003) *Jernalderen i Norge* (2. utg.). Oslo. Cappelen Akademisk Forlag

Sollund, M. B. (1996) Åsrøyser – gravminner fra bronsealderen? En analyse av åsrøysene i Vestfold. I: *Varia 34*. Universitetets Oldsakssamling. Oslo.

Stene, E. (1989a) *Inntrøndelag i jernalderen. Modell – materiale – metode. Del 1 tekst*. (Mastergradsavhandling) Universitetet i Oslo, Oslo

Stene, E. (1989b) *Inntrøndelag i jernalderen. Modell – materiale – metode. Del 2 figurer, tabeller, tegninger og funnopplysninger.* (Mastergradsavhandling) Universitetet i Oslo, Oslo

Stenvik, L.F. (2005) Bosetningen i jernalderen. I: Bull, I. (red.) *Trøndelags historie. Landskapet blir landsdel. Fram til 1350.* Bind 1 (s. 121-131). Trondheim, Tapir Akademisk Forlag

Stenvik, L.F. (2015) Fra malm og skog til jern og stål. *Heimen*, Vol. 52(3). Hentet fra: https://www.idunn.no/heimen/2015/03/fra_malm_og_skog_til_jern_og_staal

Stenvik, L.F. (2017) Frostatinget og samfunnsorganisasjon i jernalderen. *Gunneria* 81, s. 109-130, Trondheim.

Tilley, C. (1994) *A phenomenology of landscape. Places, paths and monuments.* Oxford, Berg Publishers

Tilley, C. (2008) Phenomenological approaches to landscape archaeology. I: David, B. & Thomas, J. (red.) *Handbook of landscape archaeology.* World archaeological congress research handbooks in archaeology (s. 271-276) Walnut Creek, Left Coast Press

Tilley, C. (2010) *Interpreting landscapes. Geologies, topographies, identities.* *Explorations in landscape phenomenology* 3. California, Left Coast Press

Tuovinen, Tapani (2002) *The burial cairns and the landscape in the archipelago of Åboland, SW Finland, in the bronze age and iron age.* Acta universitatis Ouluensis, Uolu. Hentet fra: <http://jultika.oulu.fi/Record/isbn951-42-6802-4>

Van Dyke, R.M. (2014) Phenomenology in archaeology. I: Smith, C. (red,) *Encyclopedia of global archaeology.* New York, Springer. Hentet fra: https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007%2F978-1-4419-0465-2_295

Wheatley, D. (1993) Going over old ground: GIS, archaeological theory and the act of perception. I: Andresen, J., Madsen, T. & Scollar, I. (red.) *Computing the past. Computer applications and quantitative methods in archaeology* (s. 133-138) Aarhus, Aarhus University Press. Hentet fra: https://proceedings.caaconference.org/paper/13_wheatley_caa_1992/

Wheatley, D. & Gillings, M. (2000) Vision, perception and GIS: developing enriched approaches to the study of archaeological visibility. I: Lock, G. (red.) *Beyond the map: Archaeology and Spatial Technologies.* (s. 1-27) Amsterdam, IOS Press. Hentet fra: http://www.academia.edu/705834/Vision_perception_and_GIS_developing_enriched_approaches_to_the_study_of_archaeological_visibility

Wheatley, D. & Gillings, M. (2002) *Spatial technology and archaeology. The archaeological applications of GIS*. London, Routledge

Ystgaard, I. (1999) Halsstein - en nøkkel til samfunnsforhold i Frol i eldre jernalder. *Levanger Historielag. Årbok*. Hentet fra:

https://issuu.com/levangerhistorielag/docs/_rbok_-_1999

Ødegaard, M. (2007) *Graver og grenser – territoriell organisering av gårdene i jernalderen i Søndre Vestfold* (Mastergradsavhandling, Universitetet i Bergen). Hentet fra: <https://bora.uib.no/handle/1956/2844>

Østerdal, A. (1999) *Tid, rom og sted – bronsealderrøysene i Hordaland*. (Mastergradsavhandling) Universitet i Bergen, Bergen

Appendiks

Appendiks består av en katalog over alle registrerte gravminner i Levanger som har blitt eksportert for oppgaven. Katalogen er utarbeidet for det meste med informasjon fra Askeladden. I katalogen er det både informasjon om gravminner uten geometri og gravminner med geometri som har blitt undersøkt i oppgaven. Mer informasjon om katalogen står nevnt i kapittel 5.1.1.

Katalog over gravminnene i Levanger

Forkortelser:

Gnr.: gårdsnummer

Bnr.: bruksnummer

Gnr. 1				Bnr. 17, 145, 184, 238, 345			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
1	67348-1	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	8x6m	0,7m
2	67348-2	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	7,5-8m	0,7m
3	67348-3	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1,6m
4	67349-1	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rundoval	7x5m	0,7m
5	73452-1	Staupshaugen	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1m
6	17042-1	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	
7	17042-2	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	
Utgravd							
8	37043-1	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	21m	1,2m
9	37043-2	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	1-1,5m
Gnr. 2				Bnr. 155, 239, 242, 270, 202, 240			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
10	73451-1	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund		
11	7652-1	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	0,5m
12	7652-2	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	0,5m
Gnr. 3		Bnr. 7, 490, 3, 367, 390, 61, 83, 334, 335, 338, 374, 440					
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
13	56402-1	Balders veg 4 E	Gravhaug	Jernalder		6m	0,5m
På lokaliteten en hustuft trolig fra nyere tid							
14	56402-2	Balders veg 4 E	Gravhaug	Jernalder		8m	0,5m
15	73453-1	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	18m	
16	7653-1	Nordisvegen 49	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1m
17	27112-1	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	10x4m	1m
18	27112-2	Kjønstad Vestre	Gravrøys	Jernalder	Rund	6m	0,5m
19	56401-1	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	0,7m
20	56401-2	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	2m
21	56401-3	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
22	56401-4	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	20x12m	2m
23	56403-1	Verdandes veg 20	Gravrøys	Jernalder	Rund	6m	0,2m
Gnr. 4, 5, 6 & 8				Bnr. 1, 38, 25, 2, 57			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
24	17041-1	Gjemble Lille	Gravhaug	Jernalder	Rund	25m	2m
25	27111-1	Bergvinfjellet	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	20x10m	1,5m
26	67351-1	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	8x5m	0,5m
27	67351-2	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,5m
28	17044-1	Kjønstad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	25x15m	0,5m
29	73455-1	Svartberget	Gravrøys	Jernalder			
30	134530-1	Håa	Gravhaug	Jernalder	Rund	16m	1,5m
31	134532-1	Håa	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12m	1,7m
32	134533-1	Håa	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	34x12m	
33	134534-1	Håa	Gravhaug	Jernalder			
Fjernet, tapt i grustak							
34	134535-1	Håa	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	17m	2m
Gnr. 9 & 10				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering			
35	37047	Alstad	Gravfelt	Jernalder			
36	67357-1	Rustgaard	Gravhaug	Jernalder			

Gnr. 11				Bnr. 1, 2, 6			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
37	114584-1	Kårstad	Vegetasjonsmerke	Jernalder			
Vekstmerker etter 2 gravhauger og en trekantet struktur med stolpehull/steinopptrekk							
38	7656	Alnes Mellem (og Søndre)	Gravfelt	Jernalder			
Fornminnebasen: en samling av fornminner							
39	37048	Alnes Mellem (og Søndre)	Gravfelt	Jernalder			
Fornminnebasen: en samling av fornminner							
40	67357-1	Alnes Mellem (og Søndre)	Gravhaug	Jernalder	Rund	20m	
Gnr.13				Bnr. 1, 2, 85, 6, 91, 93			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
41	144822-1	Veske Søndre Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	0,8m
42	73450-1	Veske Søndre Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1m
43	73450-2	Veske Søndre Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	1m
44	73450-3	Veske Søndre Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
45	46630-1	Veske Vestre	Gravhaug	Jernalder			
Fornminnedatabasen: en samling av fornminner							
46	17040	Veske Vestre	Gravfelt	Jernalder			
Fornminnedatabasen: en samling av fornminner							
Gnr. 15				Bnr. 1, 4			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
47	37042-1	Veske Vestre	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,8m
48	67347-1	Veske Vestre	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	1m
49	56400-1	Veske Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	1m
50	73447-1	Fredrikkesfryd Vestre og Østre	Gravhaug	Jernalder			
51	73449-1	Veske Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
52	73448	Veske Vestre	Gravfelt	Jernalder			
Mangler opplysninger i Fornminnebasen, 3 gravrøys							
53	46629-1	Veske Vestre	Gravhaug	Jernalder			
Fornminnedatabasen: en samling av fornminner							

Gnr. 16				Bnr. 1, 13, 5, 7, 132, 28, 37, 49, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 37, 55, 56, 86, 109, 110, 111, 129, 135			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
54	17039-1	Fredrikkesfryd Vestre og Østre	Gravhaug	Jernalder			
55	56399-1	Fredrikkesfryd Vestre og Østre	Gravhaug	Jernalder			
56	7651-1	Veske Vestre	Gravhaug	Jernalder			
57	145091-1	Krokstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	

58	135059-1	Neset skole?	Gravhaug	Førreformatorisk			
59	17043-1	Veske Vestre	Gravrøys	Jernalder			
60	17043-2	Veske Vestre	Gravhaug	Jernalder			
61	17050	Fredrikkesfryd Vestre og Østre	Gravfelt	Jernalder			
Forminnetdatabasen: en samling av fornminner. En gravrøys fra eldre jernalder ble gravd ut i 1989. Funn: T 21293, T 21294							
62	37044	Fredrikkesfryd Vestre og Østre	Gravfelt	Jernalder			
Forminnetdatabasen: en samling av fornminner							
63	100407-1	Fredrikkefryd	Gravhaug	Bronsealder-jernalder			
64	73446-1	Fredrikkesfryd Vestre og Østre	Gravhaug	Jernalder			
Gnr. 17				Bnr. 1, 7, 8, 13, 18, 43			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	
65	37049-1	Eide	Gravrøys	Jernalder			
66	46634-1	Eide	Gravhaug	Jernalder	Rund		
67	46634-2	Eide	Gravhaug	Jernalder	Rund	15x12m	
68	46634-3	Eide	Gravhaug	Jernalder	Rund	23m	
69	46634-4	Eide	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	
70	46634-5	Eide	Gravhaug	Jernalder	Rund		
71	7655	Eide	Gravfelt	Jernalder			
Forminnetdatabasen: en samling av fornminner							

Gnr. 18				Bnr. 1, 6			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
72	26876-1	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	20m	2m
73	26876-2	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,4m
Anlagt i nyere tid							
74	73640-1	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,3-0,4m
75	73640-2	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	2m
76	73640-3	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	6-7m	0,3m
77	73640-4	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Langhaug		
78	60273-1	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	20m	1,7m
79	73639-1	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	5,5m	0,7m
80	36785-1	Nossan	Hellekiste	Uviss tid			
81	36789-1	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	2m
82	36789-2	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	1m
83	160064	Djupdalen	Gravfelt	Bronsealder-middelalder			
Funn av en ringgrøft, flatmarksgrav, dyrkningslag, ardsfor, stolpehull 11 og 3 kokegroper. I bruk i minimum 3 faser, åkerbruk, bosetning og gravfelt. Må sees i sammenheng med tidligere funn på stedet ID 36785-1							
Gnr. 19				Bnr. 1, 56, 94, 3, 4, 11, 13, 22, 35, 39, 41, 94			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Diameter	Høyde	
84	37046-1	Alstadhaug Prestegård	Gravhaug	Jernalder	54m	5m	
Ifølge eldre kilder Olvishaugr							

85	56112-1	Rognhaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		
86	114595-1	Verstad	Vegetasjonsmerke	Jernalder	8-12m	
87	114593-1	Verstad	Vegetasjonsmerke	Yngre jernalder	8-12m	
88	56405-1	Alstadhaug Prestegård	Gravhaug	Jernalder		
To store gravhauger i samling						
89	73454-1	Brødrehaugen	Røys	Uviss tid		
90	73454-2	Brødrehaugen	Gravhaug	Jernalder	20m	
91	67354-1	Brødrehaugene	Gravhaug	Jernalder	20m	

Gnr. 22				Bnr. 3			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
92	16762-1	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,8m
93	16762-2	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,6m
94	16762-3	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	3-4m	0,5m
95	67034-1	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	14m	2,4m
96	67034-2	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,5m
97	67034-3	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1,2m
98	67034-4	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	14m	2,4m
99	67034-5	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
100	67034-6	Jonsborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	2,5m
Gnr. 23				Bnr. 2, 5, 11, 25, 41, 42, 52, 23, 45, 48, 24			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
101	16763-1	Ølvstuggu	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	22m	2-2,5m
102	16763-2	Ølvstuggu	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	20m	1,5m
103	16763-3	Ølvstuggu	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,5m
104	16763-4	Ølvstuggu	Gravhaug	Førreformatorisk		5m	0,3m
105	67032-1	Nøysomhet	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	0,8m
106	46375	Nøysomhet	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet. Gravfelt med 11 gravhauger, kanskje flere. Funnene dateres både til eldre og yngre jernalder. Funn: T 1340-54, T 1355							
107	7375-1	Nøysomhet	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	2-2,5m
108	7375-2	Nøysomhet	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	1m
109	7375-3	Nøysomhet	Gravhaug	Jernalder	Rund	5-7m	1m
110	7376-1	Nøysomhet	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	3,5m
111	36783-1	Nøysomhet	Gravhaug	Jernalder	Oval	23x13m	2m
112	16756-1	Nøysomhet	Gravhaug	Jernalder		8-10m	1-1,5m
Gnr. 24 & 25 & 26				Bnr. 1, 4			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
113	67029-1	Øversand	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		15-20m	1,5m
114	67030-1	Eggen Øvre med Stavlo Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	25m	2-2,5m

115	16757-1	Jernbaneekra	Gravhaug	Jernalder	Rund		
116	56107-1	Haugan	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1,5-2m
117	56107-2	Haugan	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12-15m	1,5m
118	16760-1	Haugan	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
119	16760-2	Haugan	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1,7-2m
120	56108-1	Renden Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5-6m	0,2-0,5m
Gnr. 27			Bnr. 1, 3, 4, 7, 9				
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
121	16752-1	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder	Oval/lang	20x3,5m	1m
Lokalitet med gravminner, kullmiler, hulveitrase og gammel dyrkamark. Gravhaugene har markert grøft langs øvre side.							
122	16752-2	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder	Oval/lang	16x5m	1,3m
123	16752-4	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder	Oval	6x4,5m	0,7-1m
124	16752-5	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1,5m
125	16752-6	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	1,2-1,6m
126	16752-8	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder	Oval/lang	8x3,5m	1m
127	16752-9	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6,5m	0,7-1,2m
128	16752-10	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder	Oval/lang	8x2,5m	0,5m
129	67024-1	Høislo	Gravhaug	Yngre jernalder			
Gravfelt med 6 fjernede gravhauger og rest av stjerneformet gravhaug. På haugen en bautastein med innskrift. Funn: T 12338							
Gnr. 30			Bnr. 1, 7				
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
130	7373-1	Haugen	Gravhaug	Jernalder		6m	0,7m
131	7373-2	Haugen	Gravhaug	Jernalder		6m	0,7m
132	7373-3	Haugen	Gravhaug	Jernalder		5m	0,3m
133	7372-1	Haugen	Gravhaug	Jernalder		10m	1m
134	7372-2	Haugen	Gravhaug	Jernalder		8m	0,7m
135	7372-3	Haugen	Gravhaug	Jernalder	Oval	10x6m	0,5-1m
136	7372-4	Haugen	Gravhaug	Jernalder		10m	0,15m
137	67026-1	Sandberg Søndre	Gravhaug	Jernalder		10m	1m
Gnr. 31 & 32			Bnr. 1, 2, 12				
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
138	73637-1	Sandberg Søndre	Gravhaug	Jernalder		10-15m	1-2m
Rest av gravhaug. Utgravd i 1986, ingen funn							
139	26867-1	Sandberg Søndre	Gravhaug	Jernalder			
140	26867-2	Sandberg Søndre	Gravhaug	Jernalder		11m	1,5m
141	26867-3	Sandberg Søndre	Gravhaug	Jernalder		6m	0,5-1m
142	67027-1	Sandberg Søndre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		7m	0,5m
143	67027-2	Sandberg Søndre	Gravhaug	Bronsealder-jernalder		14m	
144	46374-1	Sandberg Nordre	Gravhaug	Jernalder		12m	1,5m

Gnr. 34 & 35		Bnr. 1, 142, 14, 65, 66, 130, 131, 211					
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
145	16754-1	Fjøshaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,75m
146	16754-2	Fjøshaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	0,6m
147	16754-3	Fjøshaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	1m
148	16754-4	Fjøshaugen	Ukjent	Førreformatorisk		4-5m	
149	7374-1	Stugguberget	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12-15m	0,75-1,5m
150	36780-1	Holbergåsen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	13m	0,5-0,7m
151	73632-1	Holbergåsen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10-11m	0,7-1,5m
152	73632-2	Holbergåsen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,3m
Gnr. 37 & 38				Bnr. 1, 76, 10, 35, 36, 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
153	7371-1	Ree	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12m	1,2m
154	73633-1	Ree	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1,5m
155	7370-1	Ree	Gravhaug	Jernalder	Oval	20x11-12m	1,5-1,8m
156	7370-2	Ree	Gravhaug	Jernalder		8-9m	1-1,4m
157	7369-1	Ree	Gravhaug	Jernalder	Rund	14m	1,3m
158	16749	Haave Nordre	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet. Ifølge Rygh ligger tre gravhauger som nå er utplanert. Kan ha vært naturdannelser.							
Gnr. 41 & 43				Bnr. 1, 2, 4, 8, 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Datering	Høyde
159	26866-1	Skille	Gravhaug	Jernalder		20m	2m
160	26866-2	Skille	Gravhaug	Jernalder	Oval	10x6m	
161	26866-3	Skille	Gravhaug	Jernalder	Oval	8x4m	0,8m
162	7367-1	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder		10m	
163	16746-1	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder		15m	0,5m
164	16751-7	Lein Øvre	Gravhaug	Førreformatorisk		4m	
Tilhører et ødegårdsanlegg bestående av åkerreiner, groper og hulvei							
165	67017-1	Lein Øvre	Gravhaug	Jernalder		6m	
Gnr. 44, 55 & 58				Bnr. 2, 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
166	56104-1	Hynde Øvre	Flatmarksgrav	Vikingtid			
Fjernet. Mulig flatmarksgrav. Ble ikke observert noen steinkiste. Minst 3 gravminner på lokaliteten. Funn: T 6906-6917							
167	56104-2	Hynde Øvre	Flatmarksgrav	Vikingtid			
Fjernet. Funn: T 6918-6926							
168	56104-3	Hynde Øvre	Gravhaug	Eldre jernalder		22m	2,5m
Fjernet. Oppbygd av en indre røys av store steiner, dekket med jordmasser, kantkjede av store stein i V-siden. Datering fra rapport av Olsen, B. A (1974)							
169	73628-1	Sunde Øvre	Gravhaug	Jernalder		10m	
170	67020-1	Tangen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	11-12m	0,5-0,9m

Gnr. 59, 60, 61, 62 & 63				Bnr. 1, 1,5, 2, 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
171	73630-1	Gryte Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	13m	0,6m
172	73630-2	Gryte Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	14x7m	0,6m
173	73625-1	Osphaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	16m	1,5m
174	73625-2	Osphaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	0,6m
175	16743-1	Sundlo	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10-11m	0,7-1,2m
176	36775-1	Sundlo	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
177	36775-2	Sundlo	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		8-9m	0,2-0,5m
178	26858-1	Hojem	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	1m
179	73627-1	Hojem	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	2m
Gnr. 69				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
180	7364-1	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	0,7-1m
181	36778-1	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12m	1,7m
182	36778-2	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12m	1m
183	36778-3	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6-8m	0,4m
184	36778-4	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	8x5m	0,5m
185	46366-1	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	11m	1m
186	46366-2	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	1m
187	46366-3	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6-7m	1m
188	46366-4	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5-6m	0,6m
189	67013-2	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7-8m	1m
Et gravfelt bestående av 5 gravrøyser liggende i sirkel. I midten en ujevn formasjon med tilknytning til gravfeltet, mulig naturdannelse							
190	67013-3	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,7m
191	67013-4	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	1m
192	67013-5	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rundoval	10x4,5m	0,75m
193	67013-6	Lynum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	1,3m
194	16745-1	Lynum Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	31m	4-5m
195	67016-1	Lynum Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	24m	2-2,5m

Gnr. 70				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
196	36773-1	Lynum Søndre	Steinsetning	Førreformatorisk			
Steinsetning med kull, funnet slagg og muligens bunnkaka av en blesterovn i nærheten							
197	36773-2	Lynum Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10-12m	1,7m

198	36773-3	Lynum Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	1,5m
199	36773-4	Lynum Søndre	Gravhaug	Jernalder	Oval		
Svært deformert, tidligere rund. Funnet et steinkammer ved graving							
200	36774-1	Lynum Søndre	Steinlegning	Førreformatorisk	Rund	4m	0,3m
201	36774-2	Lynum Søndre	Steinlegning	Førreformatorisk	Rund	2m	0,3m
202	73622-1	Lynum Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
203	7365	Lynum Søndre	Gravfelt	Jernalder			
Ukjent antall gravminner fjernet. Ingen formasjoner synlig. Mulig rester under og langs veibanen							
Gnr. 73, 76 & 79				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
204	56098-1	Gotaas	Gravrøys	Bronsealder-jernalder			
205	7363-1	Gotaas	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	1-1,5m
206	7366-1	Gotaas	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	1,2-1,5m
207	67014-1	Gotaas	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,5m
208	26857-1	Gotaas	Gravhaug	Jernalder	Rund	1,2m	0,7m
209	16742-1	Gotaas	Gravrøys	Førreformatorisk	Oval	7-8x3-4m	1m
210	16742-2	Gotaas	Gravrøys	Førreformatorisk	Rund	5m	0,7m
211	26851-1	Sæte	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	0,7m
212	36771-1	Sandhaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,5m
213	46362-1	Nordmarka, eller Grønråd	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12m	0,7m
Gnr. 87, 89, 91 & 94				Bnr. 1, 6, 1, 3			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
214	26855-1	Veie Østre	Gravhaug	Jernalder		5-6m	0,5m
Lå tidligere en gravhaug med plyndringsgrop. Ble fjernet i forbindelse med dyrking							
215	36766-1	Skolhaugen	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1,7m
216	36768-1	Svenggaard Øvre	Gravhaug	Jernalder			
217	73619-1	Svenggaard Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	20m	3,5m
219	16736-1	Veie Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	13m	1,7m
Gnr. 96				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
220	26848-1	Hotren	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		5-8m	0,3-0,5m
Gravrøys som tidligere lå midt i åkeren, ble oppdyrka i 1983. Oppdaget svart jord og kull der røysa hadde ligget ved planering							
221	56096-1	Hotren	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	0,5-0,6m
222	56096-2	Hotren	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6-7m	1m
223	67009-1	Hotren	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7-8m	0,6m
224	26847-1	Hotren	Gravhaug	Jernalder	Rund	16m	2-2,5m
225	46361-1	Lysthaugen	Gravhaug	Jernalder	Rund	16m	1,5m

Gnr. 97 & 99				Bnr. 1, 2, 7			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
226	26850-1	Valan	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,7m
227	16731-1	Laberget	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12-13m	2m
228	16731-2	Laberget	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	16m	1,5-2,5m
I røysene muligens gjort gravfunn for T 3004-5, 3066-7, 3006, 3007, 3052-65, 3080-9, 2967-9, 2998, 922-928, 929							
229	16731-3	Laberget	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	16-18m	2m
230	73617-1	Laberget	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1m
Muligens gjort gravfunn for T 3004-5, 3066-7, 3006, 3007, 3052-65, 3080-9, 2967-9, 2998, 922-928, 929							
231	73617-2	Laberget	Gravhaug	Jernalder			
232	64028-1	Lavøyvollen	Gravhaug	Jernalder	Rund	4m	0,5-1m
233	6913-10	Granavollen	Gravhaug	Førreformatorisk	Rund	6-7m	0,6-0,7m
Masseuttak i toppen, mulig plyndringsgrop. Mulig gravhaug. På lokaliteten også registrert 7 groper, slagghvarp og slagg							
Gnr. 119				Bnr. 1, 6			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
234	16729	Stormo	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet							
235	67004-1	Stormo	Gravhaug	Jernalder		10m	0,5-1m
Gravfeltet fjernet							
236	67004-2	Stormo	Gravhaug	Jernalder		8m	0,5-1m
237	67004-3	Stormo	Gravhaug	Jernalder		6m	0,5-1m
238	67004-4	Stormo	Gravhaug	Jernalder		3,5m	0,5-1m
239	7359-1	Stormo	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6-7m	1m
240	26835-1	Haugan	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	4x3m	
Gnr. 137, 138 & 157				Bnr. 6, 1, 42			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
241	26838-1	Gustad Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12m	1m
242	26838-2	Gustad Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,4m
243	56092	Gustad Vestre	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet. Geofysisk undersøkelse, funn av to hus, trolig naust, 2 eller 3 ringgrøfter til sirkulære graver, 1 langhaug. Flyfoto fra 2007 viser flere hustufter og gravhauger, rundt 18 gravminner; 11 gravhauger og 7 steinsetninger. Funn: T 13517							
244	7357-1	Kjølen Søndre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	23x20m	3,5m
245	67000-1	Falstad Nedre	Gravhaug	Jernalder		9m	1m

Gnr. 162				Bnr. 1, 3			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
246	67001-1	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6m	0,8m
247	67001-2	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		10-15m	1m
248	67001-3	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	10-16m	2m
249	67001-4	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		10-12m	0,7m

250	67001-5	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	18x12m	2m
251	67001-6	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	11x10m	1,5m
252	56086-1	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	21m	2,5m
253	56086-2	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Avlang	12x11m	0,5m
254	56086-3	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	14x6m	1m
255	56086-4	Gevik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		17m	1,5m
Gnr. 163				Bnr. 1, 2, 7, 4			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering		Diameter	Høyde
256	46354-1	Vestrum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		15-17m	2,5m
257	36755-1	Vestrum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		16x15m	2m
258	73607-1	Vestrum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		11m	1,5m
259	73608-1	Vestrum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder			
Fjernet							
260	56088-1	Vestrum Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder			
Fjernet. Bunken observert kullholdig flate, sannsynligvis brannflak							
261	157539-1	Vestli	Gravrøys	Jernalder			
Gnr. 164, 165 & 167				Bnr. 1, 2			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
262	73610-1	Finsvik Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	4m	0,4m
263	73610-2	Finsvik Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	3m	0,4m
264	67002-1	Finsvik Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	6x3,5m	0,5m
265	46351-1	Kristvik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	9x7m	0,7m
266	46351-2	Kristvik	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	9x6m	0,6m

Gnr. 175, 176 & 177				Bnr. 1, 2			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
267	112067-1	Melhus	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	0,8m
268	112065-1	Risbergbakken	Gravrøys	Jernalder	Rund	7m	0,6m
269	112060-1	Sandan Østre	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	0,5m
270	112063-1	Sandan Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1-1,5m
Gnr. 186, 187, 188				Bnr. 1, 4, 6			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
271	111499-1	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	0,7m
272	111499-2	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
273	111499-3	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	4m	1m
274	111499-4	Husby	Gravhaug	Yngre jernalder	Rund	6m	0,5m
275	111499-5	Husby	Gravhaug	Yngre jernalder	Rund	10m	1,2m
276	111499-6	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	7m	0,5m
277	111499-7	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	9m	0,6m
278	111499-8	Husby	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	6x4m	0,4m
279	111499-9	Husby	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	17x6m	1,5m

280	111499-10	Husby	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	17x6m	1,2m
281	111499-11	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	3m	0,4m
282	111499-12	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
283	111499-13	Husby	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	6x4m	0,5m
284	111499-14	Husby	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	13x6m	0,7m
285	111499-15	Husby	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	14x6m	1,4m
286	111499-16	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	13m	0,6m
287	111499-17	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	1,4m
288	111499-18	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	0,9m
289	111499-19	Husby	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	9x5m	0,9m
290	111499-20	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,7m
291	111499-21	Husby	Gravhaug	Yngre jernalder	Rund	15m	0,6m
292	111499-22	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	16m	1,4m
293	111499-23	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	0,8m
294	111499-24	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	0,5m
295	111499-25	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	0,5m
296	111499-26	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	9m	0,4m
297	111499-27	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	0,4m
298	111499-28	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	25m	2m
299	111499-29	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	21m	1,4m
300	111499-30	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	16m	1m
301	111499-32	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	2m
302	111499-33	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	0,7m
303	111499-34	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	28m	5m
304	111499-35	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	5m	0,4m
305	111499-36	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,7m
306	111499-37	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	0,5m
307	111499-38	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	0,6m
308	111499-39	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,5m
309	111499-40	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rundoval	12x6m	
310	111499-41	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	17m	2,4m
311	111499-42	Husby	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	0,7m
312	111499-43	Husby	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	8x3m	0,6m

På lokaliteten registrert en firkantet steinsetning, -31, kan være fundament for laftet bygg eller syllestokker. Flere gravminner med fotgrøft og enkelte båtformede gravminner

Gnr. 189

Bnr. 2

Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
313	110788-1	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	
314	110787-1	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,5m
315	110787-2	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	1m
316	110787-3	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	7m	0,7m
317	110787-4	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	6m	0,4m
318	110787-5	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	1,7m
319	110787-6	Husby	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	9x3,5m	
320	110787-7	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	11m	1m
321	110787-8	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	1,2m
322	110787-9	Husby	Gravrøys	Jernalder	Rund	9m	0,35m

Gnr. 191				Bnr. 1, 5, 7			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
329	110776-1	Strømmen	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,9m
330	110776-2	Strømmen	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
331	110776-3	Strømmen	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	26x8m	2,5m
332	110776-4	Strømmen	Gravhaug	Yngre jernalder	Rund	10m	1,3m
333	110776-5	Strømmen	Gravrøys	Jernalder	Rund	9m	0,8m
334	110776-8	Strømmen	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	15x6m	1,3m
335	110776-12	Strømmen	Gravrøys	Jernalder	Rund	5,5m	0,6m
336	110776-14	Strømmen	Gravhaug	Yngre jernalder	Rund	17m	2m
337	110776-15	Strømmen	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	1,2m
338	110776-16	Strømmen	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	8x3,5m	0,8m
339	110776-17	Strømmen	Gravrøys	Jernalder	Rund	5m	0,5m
340	110776-22	Strømmen	Gravrøys	Jernalder	Rund	7m	0,7m
Gravfelt kjent siden 1870-tallet, nå 12 gravminner, 5 rydningsrøyser. 2 åkerreiner, 2 åkerhakk, en mulig fangstgrop samt ei røys. Enkelte gravminner med fotgrøft og enkelte båtformede gravminner							
Gnr. 193 & 194				Bnr. 1, 3, 4, 2, 5, 6			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
341	111769-1	Vinan	Gravrøys	Jernalder			
342	111761-1	Vinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	7m	0,6m
343	111765-1	Vinan	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	9x3m	0,5m
344	111765-2	Vinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	9m	1,3m
345	111765-3	Vinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,6m
346	111765-4	Vinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	8x6m	1m
347	111765-5	Vinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	10x8m	1,3m
348	111766-1	Sand	Gravrøys	Yngre jernalder	Rund	11m	1,3m
349	111766-2	Sand	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	22x8m	2m
350	111766-3	Sand	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	22x8m	1,5m
351	111766-4	Sand	Gravhaug	Yngre jernalder	Langhaug	12x5m	0,9m
352	111766-5	Sand	Gravhaug	Yngre jernalder	Rund	14m	0,7m
353	111766-6	Sand	Gravhaug	Jernalder	Stjerneformet	9x9x10m	0,7m
354	111762-1	Sand	Gravrøys	Jernalder	Langrøys		0,5m
355	111762-2	Sand	Gravrøys	Yngre jernalder	Rund	9m	0,6m
356	111762-3	Sand	Gravrøys	Jernalder	Langrøys	18x6m	0,8m
357	111762-4	Sand	Gravrøys	Jernalder	Langrøys	15x6m	0,8m
358	111764-1	Sand	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	1,5m
359	111767-1	Sand	Gravrøys	Yngre jernalder	Rund	10m	1,2m
360	111767-2	Sand	Gravrøys	Jernalder	Langhaug	16x6m	0,6m
361	111767-3	Sand	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	2m
362	111760-1	Vinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,5m
363	111760-2	Vinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	0,9m
Enkelte gravminner med fotgrøft og enkelte båtformede gravminner							

Gnr. 196				Bnr. 1, 3			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
364	111781-1	Moslinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	0,8m
365	111782-1	Moslinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	11m	1m
366	111785-1	Moslinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	7m	0,4m
367	111785-2	Moslinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	4m	0,4m
368	111785-3	Moslinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	6m	0,4m
369	111785-4	Moslinan	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,7m
370	230468-1	Moslinan 5	Gravhaug	Jernalder	Stjerneformet	18m	1m
371	230468-2	Moslinan 5	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	Lengde 21m	1m
372	230469-0	Moslinan 6	Gravhaug	Jernalder		7m	1m
373	230470-1	Moslinan 7	Gravhaug	Jernalder	Rund	13m	1m
374	230470-2	Moslinan 7	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
Gnr. 201				Bnr. 1, 3, 4, 6, 7			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
375	111783-1	Mossing Øvre	Gravrøys	Jernalder	Rund	15m	1,4m
376	111783-2	Mossing Øvre	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	0,9m
377	110780-1	Svehaugen	Gravhaug	Jernalder	Rund	25m	2,3m
378	110780-2	Svehaugen	Gravrøys	Jernalder	Rund	15m	1,5m
379	111775-1	Mossing nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,6m
Gnr. 205, 206, 207, 217 & 218				Bnr. 1, 8, 104			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
380	111154-1	Vang	Gravhaug	Jernalder	Rund	48m	6m
381	111729-1	Hove	Gravrøys	Jernalder	Rund	15m	1,5m
382	111959-1	Hove	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,4m
383	111774-1	Fossingan	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,3m
384	111724-1	Grenne Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	14m	1,3m
385	111724-2	Grenne Vestre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	12x7m	0,6m
Gnr. 242, 244 & 249				Bnr. 8, 33, 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
386	100408-1	Undlien Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		3-4m	0,5m
387	100409-1	Undlien Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		3-5m	0,5m
388	100410-1	Undlien Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder			
389	111155-1	Djupvik	Gravrøys	Jernalder		8m	0,6m
Avkrefret kulturminne, ikke en gravrøys, krigsminne konstruert av sprengt stein							
390	111763-1	Åker	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1,3m
391	111763-2	Åker	Gravhaug	Jernalder	Rund	6x4m	0,4m
Gnr. 256				Bnr. 1, 2, 5, 8, 16			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
392	66996-1	Kjeungberget	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	1m
393	66996-2	Kjeungberget	Gravhaug	Jernalder	Rund	5,5m	0,4m
394	66996-3	Kjeungberget	Gravhaug	Jernalder	Rund	5,5m	0,6- 0,7m

395	66996-4	Kjeungberget	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5-0,6m
396	66996-5	Kjeungberget	Gravhaug	Jernalder	Rund	5,5-6m	0,7m
397	26832-1	Salthammer Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	11-12m	2m
398	66997-1	Salthammer Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1,3m
399	66997-2	Salthammer Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	1-1,5m
400	36752-1	Hyphaugen	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	11x3,5m	1m
401	36752-2	Hyphaugen	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	11x3,5m	0,6-0,7m
402	56084-1	Salthammer Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
403	36751-1	Salthammer Vestre	Gravrøys	Eldre jernalder	Rund	15m	1,6m
Utgravd. Benyttet som skytterstilling under 2. verdenskrig. Funn funnet i en lang gravkiste omsatt med store steiner og dekket med heller. Skjellettgrav fra eldre jernalder. Datert til romertid i Lyder Marstrander (1983). Funn: T 2399-403							
404	73604-1	Salthammer Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	1,2-1,3m
405	73605-1	Salthammer Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	11-12m	1,5m
Gnr. 261 & 262				Bnr. 1, 44, 46, 27, 43			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
406	66991-1	Tynesaunet	Gravhaug	Jernalder	Rund	14m	1,8m
407	73602-1	Tynesaunet	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
408	36748-1	Mule Søndre og Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	2,5m
409	7349-1	Mule Søndre og Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1,3-1,4m
410	7349-1	Mule Søndre og Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	1m
411	66992-1	Kleivåsen	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	2m
412	73600-1	Mule Søndre og Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1,4m
413	16723-1	Mule Søndre og Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	13m	1,7m
414	46348-1	Mule Søndre og Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	9-10m	1m

Gnr. 263			Bnr. 1, 17, 2				
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
415	7350-1	Skånes	Gravrøys	Bronsealder	Rund	20m	3m
Utgravd. Funn: T 15477:1							
416	16722	Skånes	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet. 3 gravrøys, 1 gravhaug. Røysene skal ha ligget i en ring rundt en større grop i terrenget. Dødisgrop?							
417	36749-1	Skånes	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	0,3-0,4m
418	36749-2	Skånes	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	20m	3m
419	36749-3	Skånes	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	24m	2,5m
420	46349-1	Skånes	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Ring-/sirkelformet	12m	1m
421	7351-1	Skånes	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	6x5m	0,4m
422	7351-2	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1,2m

423	7351-3	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	7x3m	0,6m
424	7351-4	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
425	7351-5	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	16x5m	1m
426	7351-6	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1,1m
427	7351-7	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,8m
428	7351-8	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	7x3,5m	0,5-0,6m
429	7351-9	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1,2m
430	7351-10	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Stjerneformet	8x6,5m	1,1m
431	7351-11	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	1,2m
432	7351-12	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Stjerneformet		
433	7351-13	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1,8m
434	7351-14	Skånes	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	1m
435	7347-1	Skånes	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	1,2m
436	36746	Steinrøysåkeren	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet. 2 gravhauger og 2 gravrøys							

Gnr. 264				Bnr. 1, 7			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
437	16719-1	Østbør	Flatmarksgrav	Vikingtid			
Fjernet. Funn: T 263-80							
438	16719-2	Østbør	Gravhaug	Vikingtid			
Fjernet. Funn: T 4240							
439	16719-3	Østbør	Grav	Vikingtid			
Fjernet. Funn: T 4642-4							
440	16721-1	Østborg	Gravhaug	Jernalder		4,5-5m	0,4-0,5m
441	16721-2	Østborg	Gravhaug	Jernalder		9,5-10m	1,8m
442	56082-1	Østborg	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1,5m
443	56082-2	Østborg	Gravhaug	Jernalder		5x3m	0,4m
444	56082-3	Østborg	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1,2m
445	56082-4	Østborg	Gravhaug	Jernalder	Rund	4m	0,5m
446	7348-1	Østborg	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	1,3m
447	36747-1	Østborg	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1,5m
448	73596-1	Østborg	Gravhaug	Jernalder	Rund	16m	2-2,5m
449	56079-1	Østborg	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	1,5m
450	56083-1	Østborg	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1,1m
451	66990-1	Østborg	Gravhaug	Jernalder		10m	1,5-2m
452	46346-1	Rokneshaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8-10m	1,5-2m
453	46346-2	Rokneshaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8-10m	1,5-2m
454	46346-3	Rokneshaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8-10m	1,5-2m
455	46347-1	Roknehaugen	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	2,2m
Gnr. 265 & 266				Bnr. 3, 40, 1, 5			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
456	66987-1	Roken Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	15m	2m

457	56085-1	Høgskot	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,6-0,7m
458	7343-1	Sæter	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	1,8m
459	7343-2	Sæter	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7,5m	0,7m
460	36744-1	Sæter	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	18m	2m

Gnr. 267				Bnr. 1, 4, 5, 14			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
461	73599-1	Storborg Øvre	Gravhaug	Jernalder		10-12m	1m
462	16720-1	Storborg Øvre	Hellekiste	Uviss			
463	26827-1	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	20m	3m
464	26827-2	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	20m	3m
465	26827-3	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	25m	5-6m
466	26827-4	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	20m	3m
467	26827-5	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	11m	2,1m
468	114598-1	Stor-Borr	Vegetasjonsmerke	Jernalder		8-12m	
469	36742-1	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	1-1,5m
470	16715-1	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	1,6-1,7m
471	140555-1	Vågen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	1,2m
472	73119-2	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,8m
473	73119-3	Storborg Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6m	1m
Gnr. 268 & 269				Bnr. 2, 8, 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
474	16325-1	Storborg Nedre	Gravhaug	Jernalder		5m	1m
475	16317-1	Storborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6-7m	1m
476	16317-2	Storborg Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	11,5-12,5m	2-2,5m
477	55685-1	Thynæs Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	15m	1,5m
478	55687-1	Thynæs Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	4,5-5m	0,5m

Gnr. 271				Bnr. 1, 2			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
479	26008-1	Søgstad Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,7m
480	26008-2	Søgstad Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
481	26008-3	Søgstad Søndre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	22x6m	1,7m
482	16318-1	Søgstad Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1,5m
483	16318-2	Søgstad Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,7m
484	16318-3	Søgstad Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,7m
485	6929-1	Søgstad Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	25m	3m

486	73115-1	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1,2m
487	73115-2	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1m
488	73115-3	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	11x3,5m	1m
Gnr. 272				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
489	73114-1	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder		12m	1,4m
490	73114-2	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder			
491	73114-3	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder			
492	73114-4	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder			
493	73114-5	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder			
494	144695-1	Røstad Øvre	Gravhaug	Jernalder			
Gnr. 274, 275 & 276				Bnr. 1, 26, 29, 4, 155			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
495	16319-1	Kirkhaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10-12m	1,8m
496	16320-1	Røstad Nedre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8-10m	1,4m
497	63893-1	Røstad Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1,8m
498	63893-2	Røstad Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rundoval	10x7m	1,4m
499	63893-3	Røstad Nedre	Gravhaug	Jernalder		4m	0,5m
500	6930-1	Røstad Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10-12m	1,8m
501	45970-1	Røstad Nedre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1,7m
502	112841-1	Røstad	Gravrøys	Bronsealder-jernalder			
Fjernet							
503	45968-1	Tidl. Frivoldshaugen, nå Horg	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
Funn: 45968-1							
504	26005-1	Leiren	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
505	55684	Gjetingsvold	Gravfelt	Jernalder	Rund		
4 gravhauger. Rest av rundhauger og en stor, lav og vid rundhaug med rest av fotring							
506	73116-1	Gjetingsvold	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	13m	0,5m
507	45969	Gjetingsvold	Gravfelt	Jernalder			
Tidligere 34 gravhauger, nå 23 gravhauger. For mer informasjon se Jonsson, B. & Marstrander, L (1973)							
Gnr. 279				Bnr. 1, 6			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
508	45964-1	Heir Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6m	0,5-1m
509	45963-1	Heir Vestre	Gravhaug	Jernalder		3m	0,5m
Funn: Løsfunn på gravfeltet: T 12208							
510	45963-2	Heir Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	13m	2m
511	45963-4	Heir Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	25m	3m
512	45966-1	Heir Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	1m
513	45966-2	Heir Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7,5m	0,5m
514	55682-1	Heir Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5-1m

515	55682-2	Heir Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,5m
516	55682-3	Heir Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	14m	2m
517	55682-4	Heir Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	
518	55682-5	Heir Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	0,5-1m
Gnr. 280				Bnr. 2			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
519	36383-1	Gran-Aune	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		10m	0,3-0,5m
520	36383-2	Gran-Aune	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		8m	0,5m
521	36383-3	Gran-Aune	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		7m	0,3m
522	26002-1	Gran-Aune	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,3-0,5m
523	26002-2	Gran-Aune	Gravhaug	Jernalder	Oval	8x4m	0,3-0,5m
524	26002-3	Gran-Aune	Gravhaug	Jernalder	Rund	14m	1,5m
525	26002-4	Gran-Aune	Gravhaug	Jernalder	Rund	18m	2m
526	26002-5	Gran-Aune	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,3-0,5m
527	26002-6	Gran-Aune	Gravhaug	Jernalder	Oval	10x4m	
528	26002-7	Gran-Aune	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1-1,5m

Gnr. 282				Bnr. 1, 2, 5, 8			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
529	6923-1	Timstokkhaugen	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	16m	1,5m
530	25999-1	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
531	25999-2	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund		
532	55680-1	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rektangulær	10x6m	1m
533	55680-2	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	12x5m	0,5m
534	55680-3	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Oval	6-7x4m	0,5m
535	55680-4	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,5m
536	55680-5	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	0,5m
537	55680-6	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	10-12x6m	0,5m
538	55680-7	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	4m	0,3m
539	55680-8	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
540	55680-9	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	3-4m	0,2-0,3m
541	55680-10	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Oval	10x7m	0,5m
542	55680-11	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Oval	13x5m	0,6m
543	55680-12	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
544	55680-13	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	1-1,5m
545	55680-14	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	2m
546	55680-15	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
547	55680-16	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
548	55680-17	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,3-0,5m
549	55680-18	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
550	55680-19	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	4m	0,3m

551	55680-20	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund		
552	55680-21	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	3m	0,3m
553	55680-22	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,7m
554	55680-23	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
555	55680-24	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Oval	8x6m	0,5-1m
556	55680-25	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
557	55680-26	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	26x7m	1,5m
558	55680-27	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1-1,5m
559	55680-28	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
560	55680-29	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	1-1,5m
561	55680-30	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
562	63888-1	Munkrøstad Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,5-1m
563	55675-1	Segtnan	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6m	0,3m
564	55673	Hojem Søndre	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet. 4-5 gravrøys							
565	6924-1	Munkrøstad Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12m	0,8m
566	6924-2	Munkrøstad Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,5m

Gnr. 283, 284, 285 & 286				Bnr. 1, 2			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
567	36379-1	Hojem Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	17m	1-2m
568	55679-1	Hojem Søndre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		4m	0,3m
569	55672-1	Hojem Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1m
570	73113-1	Hojem Søndre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	1m
571	16312-1	Segtnan	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,8m
572	25998-1	Lian Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	1m
573	55676-1	Lian Østre	Steinlegning	Førreformatorisk		7m	0,4m
Gnr. 288				Bnr. 1, 4			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
574	25996	Okkenhaug	Gravfelt	Jernalder		3,5-5,2m	
Fjernet. 3 gravrøys							
575	36376-1	Pænghaugen	Gravhaug	Jernalder		4m	0,5m
576	55678-1	Okkenhaug	Gravhaug	Jernalder		12m	0,5-1m
577	73108-1	Okkenhaug	Gravhaug	Jernalder	Rund	20m	1,5m
578	73108-2	Okkenhaug	Gravhaug	Jernalder			
579	73108-3	Okkenhaug	Gravhaug	Jernalder			
580	55677-1	Okkenhaug II	Gravhaug	Jernalder	Rund	13m	1,5m
På samme lokalitet: bergkunst datert bronsealder							
581	132382-1	Okkenhaug Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,7m

582	132382-2	Okkenhaug Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,4m
583	132382-3	Okkenhaug Vestre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,2m
584	25997-1	Okkenhaug	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1,5m
585	25997-2	Okkenhaug	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,5m
586	25997-3	Okkenhaug	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,5m
Gnr. 289				Bnr. 1, 2, 3, 18			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
587	55670-1	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,7m
588	6922-1	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1,5m
589	6922-2	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	4m	0,3m
590	6922-3	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Oval	10x5m	0,5-1m
591	6922-4	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1m
I to av haugene skal det være funnet et sverd og en spenne							
592	55667-1	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Langhaug	15x2m	2m
593	55667-2	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1-1,5m
594	36372-1	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder			
Fjernet. Mulig tomt av gravhaug, observert svart, kullholdig jord og brente bein							
595	55665-1	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
596	25993-1	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	0,5m
597	25993-2	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	12-14m	1,5m
598	25993-3	Kløvjan Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,3m
599	36377-1	Kløvjan Vestre	Steinkrets	Jernalder		1,5-2m	
Gnr. 290 & 291				Bnr. 1, 2, 3			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
600	63879-1	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	1,5m
601	63879-2	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	1-1,5m
602	36373-1	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	2m
603	6920-1	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,5m
604	6920-2	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder			
605	6920-3	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,5m
606	6920-4	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder			0,3m
607	6920-5	Gustad Vestre	Gravhaug	Yngre jernalder			
Funn: T 2356, 2363-64							
608	55666-1	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	15m	1,5m
609	55666-2	Gustad Vestre	Gravhaug	Jernalder		7m	0,3m
610	73106	Gustad Vestre	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet. 2 gravhauger. Ingen funn, men kull observert							
611	63884-1	Okkenhaug	Gravhaug	Førreformatorisk	Rund	5m	0,5m
612	63884-2	Okkenhaug	Gravhaug	Førreformatorisk	Rund	11m	1m
613	25994-1	Gustad Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6m	0,3m
614	25994-2	Gustad Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		8m	0,2m
615	73107-1	Gustad Østre	Gravhaug	Jernalder		7m	0,5m
616	73107-2	Gustad Østre	Gravhaug	Jernalder		10m	1,2m

Gnr. 292				Bnr. 2			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
617	16308-1	Buran Østre	Gravhaug	Jernalder	Oval	6x8m	0,5m
618	16308-2	Buran Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		15x10m	
619	16308-3	Buran Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	2,5m	0,3m
620	16308-4	Buran Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	0,5-0,7m
621	16308-5	Buran Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
622	16305-1	Buran Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	12m	1m
623	16305-2	Buran Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder			
Fjernet							
624	55663	Buran Østre	Gravfelt	Jernalder		2-3m	
Fjernet. Gravfelt med 2-3 gravrøyser							
625	25989	Buran Østre	Gravfelt	Jernalder		20-30m	
Fjernet. Gravfelt med 3 store gravrøyser							
626	25995-1	Buran Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1-1,5m
627	25995-2	Buran Østre	Gravhaug	Jernalder		9m	1m
Gnr. 294, 295, 297 & 298				Bnr. 9, 11, 1, 14, 7			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
628	73105-1	Buran Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	1m
629	45955-1	Venaas Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6,8x7m	0,4m
630	45955-2	Venaas Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,4-0,5m
631	45955-3	Venaas Vestre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,3m
Også på feltet: 5 kokegroper							
632	16306-1	Skogseth	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,5-1m
633	36366	Reistad	Gravfelt	Jernalder			
Fjernet							
634	121615-1	Reidufstad	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		1,5m	0,4m
635	64036	Reistad	Gravfelt	Yngre jernalder			
Fjernet. Lå 30 gravhauger hvorav 10-12 langhauger. Funn: T 15137, T 15486							
636	64035-1	Reistad	Gravhaug	Jernalder	Rund	13,2m	1,5m
Funn like i nærheten av haugen. Funn: T 12496							
Gnr. 299				Bnr. 1, 4, 7			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
637	36367-1	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,5m
638	73101-1	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,4m
639	73101-2	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund		
640	73101-3	Kolberg Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
641	6918-1	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,6m
642	6918-2	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6m	0,7m
643	6918-3	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	4m	0,5m
644	25987-1	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	9m	1,6m

645	25987-2	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	1,7m
646	25987-3	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,5m
647	25987-4	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	1m
648	36368-1	Kolberg Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	1-1,5m

Gnr. 303				Bnr. 1, 2, 10, 14, 15, 39			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
649	25984-1	Munkeby Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8-10m	0,6-0,7m
650	45949-1	Munkeby Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	4,5m	0,5m
651	45949-2	Munkeby Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10-12m	1,5m
652	45950-1	Munkeby Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,5m
653	45950-2	Munkeby Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8-10m	1,3-1,7m
654	64033-1	Munkeby Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1m
655	64033-2	Munkeby Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	1,5m
656	64033-3	Munkeby Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5-6m	0,5m
657	16303-1	Munkeby Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	1m
658	16303-2	Munkeby Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,4m
659	36364-4	Munkeby Øvre	Gravhaug	Førreformatorisk	Rund	5m	0,35m
660	36364-5	Munkeby Øvre	Gravhaug	Førreformatorisk	Rund	5-6m	0,2m
661	73095-1	Munkeby Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5m	0,6m
662	45952-1	Munkeby Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,7m
663	45952-2	Munkeby Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	4m	0,5m
664	73094-1	Munkeby Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1,5m
Gnr. 308, 309 & 310				Bnr. 1, 6, 3			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
665	45946-1	Heieraas	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,5m
666	45947-1	Madberg Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	1,1m
667	45947-2	Madberg Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,6m
668	16301-1	Madberg Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	1m
669	16301-2	Madberg Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	1,3m
670	6916-1	Madberg Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	8m	1,2m
671	6916-2	Madberg Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6m	1m
672	45943-1	Kjølaas Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		7m	0,9m
673	45948-1	Kjølaas Nordre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		5x3m	0,2m
674	36358-1	Kjølaas Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	5x2-3m	0,4m
675	36358-2	Kjølaas Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	4m	0,3m
676	25979-1	Kjølaas Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,7m
677	64029-1	Kjølaas Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,7m
678	73093-1	Kjølaas Nordre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,8m

Gnr. 312, 313, 314, 318				Bnr. 1, 2, 15			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
679	64030-1	Halsan Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	7m	0,7m
680	64030-2	Halsan Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,5m
681	64030-3	Halsan Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder			
682	64030-4	Halsan Østre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	4-5m	0,5m
683	36359-2	Halsteinen/Halstein bygdeborg	Gravrøys	Bronsealder-jernalder		4-5m	0,6-0,8m
684	67350-1	Halsan Østre	Gravhaug	Jernalder			
685	26872-1	Nossan	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	0,7m
686	60271-1	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,3-0,4m
687	56110-1	Nossan	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,5-0,8m
688	45945-1	Mo	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1m
689	111726-1	Værås	Gravrøys	Jernalder	Rund	13m	0,6m
690	111726-2	Værås	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,6m
691	111346-1	Værås	Gravrøys	Jernalder	Rund	25m	3m
692	111728-1	Verås Østre	Gravrøys	Jernalder	Langrøys	11x8m	0,5m
693	111728-2	Verås Østre	Gravhaug	Jernalder	Rund	6m	0,4m
Gnr. 321, 322 & 325				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
694	110793-1	Eines	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	0,8m
695	110793-2	Eines	Gravrøys	Jernalder	Rund	13m	2m
696	110793-3	Eines	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	0,7m
697	110793-4	Eines	Gravrøys	Jernalder	Rund	17m	1,5m
698	110793-5	Eines	Gravrøys	Jernalder	Rund	23m	1,8m
699	110793-6	Eines	Gravrøys	Jernalder	Rund	7m	0,6m
700	110793-7	Eines	Gravrøys	Jernalder			
Markert på L.D. Klüwers kart. Liten forhøyning i terrenget i dag. På feltet tre bautasteiner							
701	110795-1	Barstad	Gravkammer	Jernalder			
Gravkammer murt opp 60x80x50cm av steinheller, trolig indre rest av gravhaug. På feltet en bautastein som trolig er ei dekkhelle. Nevnt som undersøkt av K. Rygh i 1879							
702	110854-1	Brustad	Gravrøys	Jernalder		6m	0,4m

Gnr. 328				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
703	111730-1	Stangerholt	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,5m
704	111730-2	Stangerholt	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1,2m
705	111730-3	Stangerholt	Gravhaug	Jernalder	Rund	16m	1,7m
706	111730-4	Stangerholt	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,4m
707	111730-5	Stangerholt	Gravrøys	Jernalder	Rund	22m	2,3m
708	111730-6	Stangerholt	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	1,5m

En steinstreng, -7, også registrert på feltet							
709	111723-1	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	18m	2m
Også registrert en hustuft, -8, på feltet							
710	111723-2	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	0,5m
711	111723-3	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,5m
712	111723-4	Solstad	Gravhaug	Jernalder	Rund	11m	0,8m
713	111723-5	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	0,7m
714	111723-6	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	6m	0,5m
715	111723-7	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	12m	1m
716	111723-9	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	0,4m
717	111723-10	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	13m	0,9m
718	111723-11	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Langrøys	12x3m	0,5m
719	111723-12	Solstad	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	0,3m
720	111723-13	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	10m	1,4m
721	111723-14	Solstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	17m	0,6m
722	111723-15	Solstad	Steinlegning	Førreformatorisk		6x4m	
Gnr. 329 & 330				Bnr. 9, 12, 1, 11			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
723	111347-1	Forberg	Gravrøys	Folkevandringstid	Rund	16x13m	3m
724	111731-1	Otersteinen	Gravrøys	Jernalder	Rund	20m	2,7m
725	111731-2	Otersteinen	Gravrøys	Jernalder	Rund	11m	0,8m
726	111731-3	Otersteinen	Gravrøys	Jernalder	Rund	15m	0,6m
727	111348-1	Forberg	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,5m
728	111348-2	Forberg	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,5m
729	111344-1	Fredheim	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1m
730	111344-2	Fredheim	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	0,6m
731	111344-3	Fredheim	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,6m
732	111343-1	Forberg	Gravrøys	Jernalder	Rund	12x8m	1m

Gnr. 331				Bnr. 1, 11			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
733	111341-1	Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	5m	0,3m
734	111341-2	Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	0,6m
735	111341-3	Øvre	Gravrøys	Jernalder		5x4m	0,3m
736	111341-4	Øvre	Gravrøys	Jernalder	Rund	5m	0,4m
737	111341-5	Øvre	Gravrøys	Jernalder	Rund	3m	0,2m
738	111342-1	Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	17m	2m
739	111342-2	Øvre	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	11m	1m
740	111727-1	Øvre	Gravrøys	Jernalder	Rund	15m	1m
741	111336	Øvre	Gravfelt	Jernalder			
Minst 3 gravhauger i området vises på flyfoto, løsfunn av et sverd som trolig stammer fra en grav i området som nå er tapt							
742	114225-1	Sundberga	Gravfelt	Vikingtid	Rund/avlang		
Vekstmerker. Runde og avlange gravhauger, minst 6 hauger er synlige							

743	111335-1	Øvre	Gravkammer	Jernalder			
Trolig funnsted for T 18838a, b og c							
744	114135-1	Eidet, Ytterøy	Vegetasjonsmerke	Jernalder	Rund	10-15m	
745	111345-1	Øvre	Gravrøys	Jernalder	Rund	17m	1,2m
Gnr. 332, 338, 339 & 340				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
746	111735-1	Eid	Steinsetning	Uviss			
747	111735-2	Eid	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	0,5m
748	111735-3	Eid	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,5m
749	111735-4	Eid	Gravhaug	Jernalder	Rund	9m	0,5m
750	111735-5	Eid	Gravhaug	Jernalder	Rund	10x15m	2,5m
751	111735-6	Eid	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,4m
752	110672-1	Prestegården	Gravhaug	Jernalder	Rund	8m	0,6m
753	114231-1	Prestegården	Gravhaug	Jernalder		10-15m	
754	111331-1	Skjerve	Gravrøys	Jernalder	Rund	9m	0,5m
755	111172-1	Bjørvik	Gravrøys	Jernalder	Rund	13m	1,3m
756	111171-1	Bjørvik	Gravrøys	Jernalder	Rund	17m	1,7m
757	111171-2	Bjørvik	Gravrøys	Jernalder	Rund	5m	0,3m
758	111732-1	Bjørvik	Gravrøys	Jernalder	Rund	4m	0,3m
759	111732-2	Bjørvik	Gravrøys	Jernalder	Rund	4m	0,3m
760	111732-3	Bjørvik	Gravrøys	Jernalder	Rund	9m	0,4m

Gnr. 341, 346, 349 & 358				Bnr. 1, 4, 3			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
761	111175-1	Berg østre	Gravrøys	Jernalder	Rund	8m	0,5m
762	111176-1	Berg østre	Gravrøys	Eldre jernalder	Rund	14m	1,8m
Fjernet. Kalt kronhaugen. Funn: T 22409							
763	110670-1	Sandsøra	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	15m	1m
764	110673-1	Sjømyra	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	12m	0,6-2m
765	110673-2	Sjømyra	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	4m	0,3m
766	110673-3	Sjømyra	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	10m	0,4m
767	110673-4	Sjømyra	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	6m	0,3m
768	110860-1	Salater	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Rund	16m	2,5m
Gnr. 363, 365 & 368				Bnr. 1			
Nr.	Askeladden ID	Navn	Type	Datering	Form	Diameter	Høyde
769	111330-1	Jørstad	Gravrøys	Jernalder	Rund	11m	0,4m
770	111329-1	Jørstad	Gravhaug	Jernalder	Rund	14m	1,6m
771	111329-2	Jørstad	Gravhaug	Jernalder	Rund	10m	1m
772	111329-3	Jørstad	Gravhaug	Uviss	Rund	8m	0,6m
773	111180-1	Jørstad	Gravkammer	Jernalder			
774	147641-1	Øvre Erstad	Steinlegning	Eldre jernalder		4m	0,3m
775	111174-1	Erstad Øvre	Gravhaug	Jernalder	Rund	7m	0,3m
776	16724-1	Purkvika	Gravrøys	Bronsealder-jernalder	Oval	17x15m	0,5-3m

